

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt Rozvoj a podpora kvality ve vzdělávání, CZ.1.07/1.1.38/02.0034 je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

PUTOVÁNÍ ZLÍNSKÝM KRAJEM

Metodický materiál pro rozvoj čtenářské
gramotnosti žáků 1. stupně základní školy

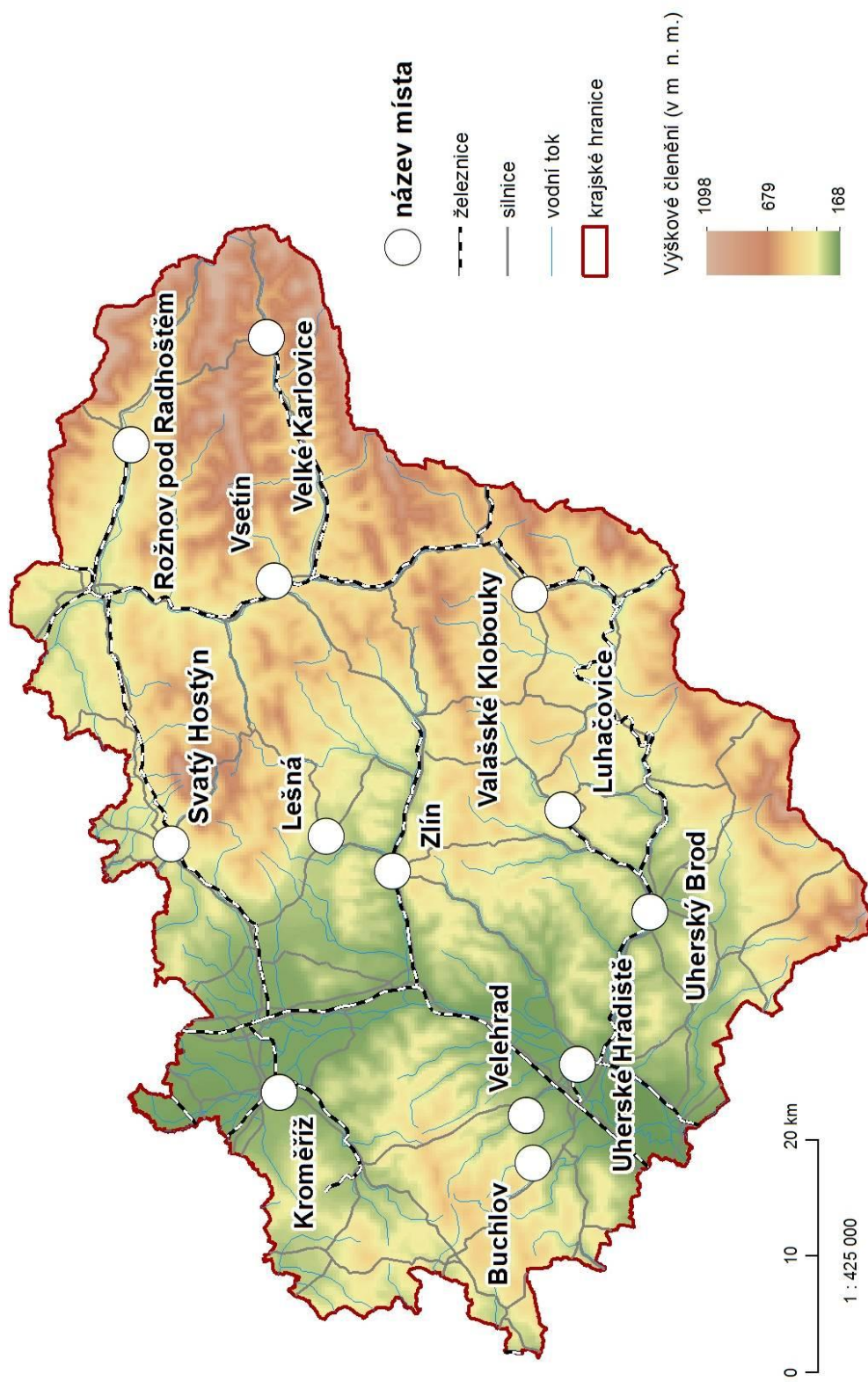
Dostává se Vám do rukou publikace, která dává pedagogům náměty, jak je možné upevňovat a rozvíjet čtenářskou gramotnost díky práci s textem různého druhu. Pro žáky by měla být tato netradiční čítanka zdrojem zajímavých informací o Zlínském kraji. Prostřednictvím úkolů mohou žáci tyto informace dále rozvíjet, pracovat s nimi. Pokud se naše povídání stane podnětem k návštěvám zajímavých míst našeho regionu, bude cíl našeho snažení naplněn.

autorky

OBSAH

1. PUTOVÁNÍ ZLÍNSKÝM KRAJEM.....	5
2. ROZHLEDNY VE ZLÍNSKÉM KRAJI.....	6
3. HOSTÝN.....	14
4. SLOVANŠTÍ VĚROZVĚSTOVÉ CYRIL A METODĚJ	19
5. RADHOŠŤ	23
6. JAN AMOS KOMENSKÝ	34
7. STROMY ZLÍNSKÉHO KRAJE	48
8. HRAD BUCHLOV	55
9. KROMĚŘÍŽ A OKOLÍ.....	59
10. LUHAČOVICE	67
11. ZLÍN.....	76
12. ZOOLOGICKÁ ZAHRADA	79
13. POVĚSTI ZE ZLÍNSKÉHO KRAJE.....	91
14. SLOVO UČITELŮM.....	96
15. DOPORUČENÍ PRO UČITELE.....	99
16. LITERATURA.....	106

ZAJÍMAVÁ MÍSTA ZLÍNSKÉHO KRAJE

1. PUTOVÁNÍ ZLÍNSKÝM KRAJEM

Některé krajiny nás živí, jiné skýtají odpočinek, ale jsou místa, která vypovídají, kdo jsme.

Česká republika sestává ze dvou hlavních historických zemí (Čech a Moravy) a jižní části třetí země (Slezska). Morava a Čechy jsou sice tisíc let spřízněné, ale přece odlišné země. Čechy určuje kruh pohraničních hor, zatímco Moravu vytváří jedno táhlé údolí moravských úvalů.

Pravěké osídlení Moravy sledovalo linii tvořenou řekou Moravou. Morava má víc charakter území, kterým se prochází, lidé jsou víc otevření a přátelští, mezi lidmi je víc z východní řecké vroucnosti a dobromyslnosti.

Duchovním středem Moravy se stal Velehrad ležící poblíž dávného Veligradu v krajině úrodné a hustě osídlené dávno před Slovy. Sem do této oblasti přicházejí první výrazní apoštolové Slovanů – sv. Cyril a sv. Metoděj. Podobně jako se nějaký silný dětský zážitek vtiskne do naší mysli hluboko, že ovlivní celý náš život, tak i Morava v sobě navždy ponese tuto cyrilometodějskou pečeť. Český vtisk je jiného druhu – je to svatováclavská tradice. Máme to velké štěstí, že žijeme v České republice, kde se obě kultury přátelsky mísí.

Zlínský kraj se rozkládá v nejvýchodnější části České republiky. Skládá se ze čtyř bývalých okresů – Kroměříž, Uherské Hradiště, Vsetín a Zlín. Sídlem kraje a zároveň největším městem je Zlín.

Západní část kraje vyplňuje pohoří Chřibý a část Dolnomoravského úvalu. Východní hranici regionu tvoří Bílé Karpaty, které na severu přecházejí v Javorníky a Moravskoslezské Beskydy. Severu kraje dominuje Hostýnsko-vsetínská hornatina. Největší řekou je Morava, k menším tokům patří Bečva, Olšava, Vlára či Dřevnice.

Kraj je pozoruhodný pestrostí svých přírodních scenérií. Východní Morava je spektrem horských hřebenů CHKO Beskydy s původními pralesovými porosty a výskytem vzácných druhů a rostlin. Unikátní flórou proslula rezervace v Bílých Karpatech, kde lze nalézt na 700 vzácných rostlinných druhů, mezi nimi např. 35 druhů orchidejí – vstavačů.

Zlínský kraj - to jsou také léčivé prameny v Luhačovicích, úrodné zlaté lány Hané nebo malebné vinice na prosluněných stráních Slovácka. Nesmíme opomenout valašské kopečky s pasoucími se stády oveček. Jinde v České republice není oblast, která by současně nabízela hory, zahradní architekturu, lázně, vinice, pozůstatky Velkomoravské říše, řadu církevních památek a historicky cenných staveb.

Pojďte s námi putovat touto kouzelnou krajinou prostřednictvím příběhů, které formovaly náš domov. Projděme si čtením nebo vlastní chůzí po krajině, která nám může přinášet zážitky, ke kterým se každý rád vrací. Vydejme se pátrat po stopách významných osobností, starobylých hradů, známých i neznámých pověstech, po památných stromech i významných místech našeho kraje.

Hledejme a vnímejme třeba i malé radosti – rozkvetlou jarní louku, románský kostelík na kopečku. Poznávejme náš kraj, náš domov, protože kdo nepoznal domov, ten nežil.

2. ROZHLEDNY VE ZLÍNSKÉM KRAJI

Rozhledna

V červenci anebo v lednu
rád vylézám na

připadám si jako pták
pode mnou si pluje

nasedl bych na něj hned
uviděl bych celý

vítr by mě nesl v dál
steskem bych se

Hana

Maďaři by v Budapešti
našli slané slzy v

vyslali by do éteru
signál pro

ať mě letí zachránit
dřív než z mraku začne

že nejsem pták ani muška
žuchnu na zem jako

Když promýšlím možné škody
seběhnu si radši

až se budu vracet zpět
bude jich sto dvacet

5

Jelínková, Věra Faltová, Obrázkové básničky. Vydalo nakladatelství BB/art s.r.o. v roce 2008

1. Kolik veršů má báseň Rozhledna?

2. Kolik slok má báseň Rozhledna?

3. Doplň rýmy podle obrázků:

v lednu _____

pták _____

hned _____

nesl v dál _____

4. Vyhledej a vypiš z básně další rýmy:

CO JE ROZHLEDNA?

Najdi v encyklopedii, co je rozhledna.

Rozhledna

Rozhledna je vyhlídková věž. Umožňuje nám pohled z výšky.

Šplháte na kopec a těšíte se na výhled do údolí. A pak jste najednou na vrcholku a výhled vám zakrývají vzrostlé keře a stromy. „Kdyby tu teď tak byla rozhledna,“ povzdychnete si. Některé kopce ji mají. Pokud je ze dřeva nebo z kovu, často se ve větru kývá. Ale nebojte se, stačí se pevně držet zábradlí. A ten rozhled seshora opravdu stojí za to. Z okolních stromů teď vidíme jen špičky. A kdo má s sebou dalekohled, může při dobrém počasí vidět i stovky kilometrů daleko.

(Ivona Březinová, Milan Stary: Velká dětská encyklopedie, Fragment)

Hurá na rozhlednu! Tam je prima – podrbáme mraky za ušima!

Vyhlídkovým věžím na vrcholech kopců a hor říkáme rozhledny. Bývají vystavěny ze dřeva, kamení, cihel, betonu nebo železa. Mnoho turistů a výletníků navštěvuje rozhledny, aby se potěšilo pohledem do kraje. Nejvýše položená rozhledna v Česku je na hoře Pradědu. Prahu si můžeme prohlédnout z vrcholu Petřínské rozhledny. Slavná Eiffelova [ajfelova] věž v Paříži je vysoká 300 metrů. Na světě však jsou ještě vyšší rozhledny, věže a mrakodrapy s pěknou vyhlídkou. Nahoru na rozhlednu se dostaneme pěšky po schodišti, anebo tam vyjedeme výtahem. Ale kdo trpí závratí z výšky, ten ať raději zůstane dole na zemi.

(Jiří Zácěk, Jiří Faltus: Žáčkova encyklopedie pro žáčky, Albatros)

1. Doplň:

Rozhledna je _____

Rozhledny stojí na _____

Rozhledny mohou být vystavěny _____

Lidé navštěvují rozhledny _____

2. Jak se dostaneme na rozhlednu? _____

3. Kde je u nás nejvýše položená rozhledna? _____

4. Zjisti, v jaké výšce se nachází. _____

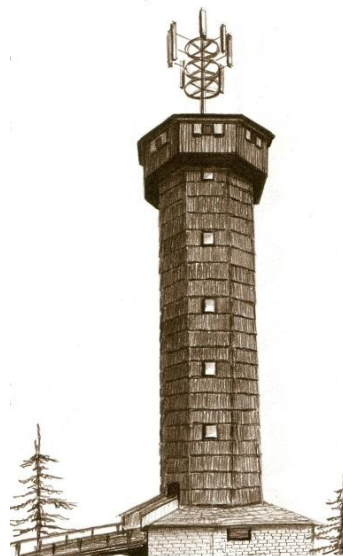
5. Ve kterém státě stojí Eiffelova věž? _____

6. Vyhledej zajímavé informace o Petřínské rozhledně.

ROZHLEDNY NAŠEHO REGIONU

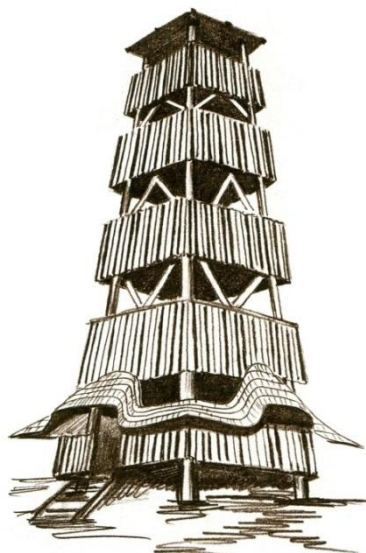
ČARTÁK

Nejmladší rozhlednou Beskyd je rozhledna Čarták u hraničního přechodu Bumbálka ve Velkých Karlovicích v okrese Vsetín. Původně to měla být telekomunikační věž. Tato 40 m vysoká osmiboká betonová konstrukce, která je obložena smrkovým dřevem, byla pro veřejnost otevřena v roce 1998. Krytá vyhlídková plošina je ve výšce 26 metrů. Po zdolání 137 schodů se návštěvníkům otevře výhled na Lysou horu a Radhošť. Za pěkného počasí je možno dohlédnout až k Tatrám. Nedaleko rozhledny pramení Vsetínská Bečva.

1. Do které řeky se vlévá Vsetínská Bečva?
2. Kterými většími městy řeka Bečva protéká?

ČUBŮV KOPEC

Nedaleko obce Francova Lhota v okrese Vsetín se nachází 720 m vysoký Čubův kopec. Od státní hranice se Slovenskem ho dělí jen 200 m.

V roce 1991 zde byla postavena dřevěná rozhledna, která se tyčila do výšky 16 m. Měla tvar komolého jehlanu a byla rozdělena na čtyři patra. Protože působením přírodních podmínek byla ve špatném stavu, nahradila ji v roce 2004 rozhledna nová, která je o 2 m vyšší. Má téměř stejný tvar jako původní, jen přízemí je upraveno tak, aby připomínalo valašský klobouk nazývaný lepák.

Budeme-li se chtít rozhlédnout z nejvyššího patra, které je kryté stříškou, musíme zdolat 58 schodů. Dostaneme se do výšky 15 m a před námi se otevře výhled na Javorníky, Vizovické vrchy, Bílé Karpaty a Súlovské skály. Rozhledna na Čubově kopci je jedinou rozhlednou české části Javorníků.

VARTOVNA

Rozhledna Vartovna se vypíná na stejnojmenném kopci nad vesnicí Seninka v okrese Vsetín.

Kopec Vartovna, ze kterého byl odedávna široký výhled do kraje, dostal svůj název asi na počátku 18. století, kdy na Valašsko vtrhli uherští povstalci. Hlídky portášů vartovaly na kopcích, aby mohly zapálením ohňů varovat před blížícím se nebezpečím.

Rozhledna byla postavena v roce 2009 a je vysoká 37 metrů. Obdivuhodná ocelová konstrukce se širokým točitým schodištěm ve tvaru spirály stojí na kamenné podstavě. Po zdolání 213 schodů vystoupíme na krytou vyhlídkovou plošinu.

Z výšky 35 m je nádherný výhled na Beskydy, Javorníky, Chříby, Vsetínské, Hostýnské a Vizovické vrchy. Při pěkném počasí lze dohlédnout na Malou Fatru. Pokud je velmi dobrá viditelnost, je možno zahlédnout dokonce i vrcholky Tater a hrad Buchlov.

1. Vyhledej a vysvětli, kdo to byli portáši.

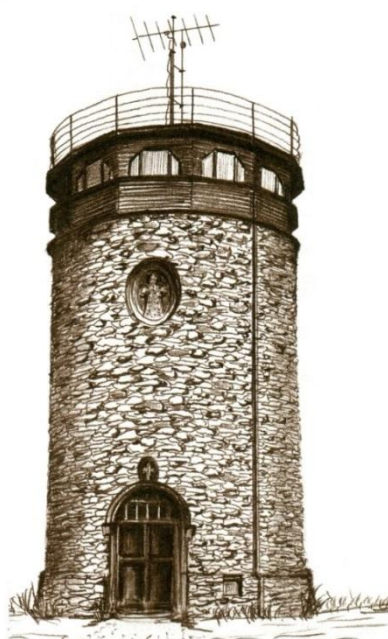
2. Vysvětli, co znamená slovo vartovat.

HOSTÝN

Vrch Hostýn u Bystřice pod Hostýnem v okrese Kroměříž, na jehož vrcholu stojí bazilika Nanebevzetí Panny Marie, je známý především jako poutní místo.

V roce 1898 zde byla vybudovaná z tvrdého hostýnského kamene rozhledna válcovitého tvaru. Součástí rozhledny byla kaple sv. Kříže, která se nacházela v přízemí. Nad střechou otevřené vyhlídkové plošiny se dříve tyčila štíhlá dřevěná věžička s druhým vyhlídkovým ochozem, který byl chráněn vysokou špičatou střechou. Na vrcholu střechy se otáčel pozlacený obraz Panny Marie Hostýnské a nad ním se třpytil zlatý kříž. Celková výška rozhledny byla 27 m.

Vlivem nepříznivých povětrnostních podmínek byla dřevěná nadstavba poškozena a v roce 1915 byla odstraněna. K rozhlížení sloužila jen hlavní terasa, která byla zakryta střechou. Později byla pro veřejnost úplně uzavřena.

Po celkové rekonstrukci byla v roce 2003 rozhledna na Hostýně opět zpřístupněna. V současné době stojí již jen kamenná věž. Po zdolání 60 schodů se před námi otevře výhled na Bystřici pod Hostýnem, na Svatý Kopeček u Olomouce, na Hranice na Moravě.

Za dobrého počasí můžeme spatřit Jeseníky a Zlín. Při dobré viditelnosti Vysoké Tatry a Pálavu.

Víš, jaká zajímavost stojí v blízkosti rozhledny na Svatém Hostýně?

BRDO

V okrese Uherské Hradiště se na nejvyšším vrcholu Chřibů tyčí rozhledna Brdo. Nahradila původní dřevěnou 20 metrů vysokou vyhlídkovou věž, která v 70. letech 20. století dosloužila.

Nová rozhledna má oválný půdorys a je vyzděna z kamene metodou zvanou kyklopské zdivo. Stavba je doplněna také dřevem. Stavební materiál vynášeli na vrchol dobrovolníci. Kámen pískovec se těžil v lomu Žlutava a dřevo pochází z okolních lesů.

Nová 24 m vysoká kamenná rozhledna byla zpřístupněna v roce 2004 a jejímu otevření požehnal olomoucký arcibiskup Jan Graubner.

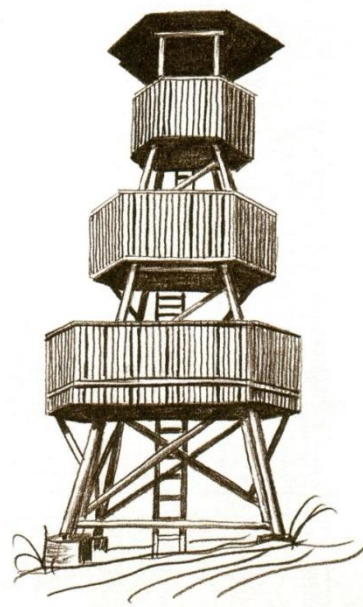
Zdoláme-li 125 schodů, dostaneme se do proskleného ochozu, odkud je krásný výhled na Chřiby, Beskydy, Vsetínské Beskydy, Roháče, Malou Fatru a Jeseníky.

Zjistí, co je to kyklopské zdivo.

MODRÁ

Na okraji vinohradu nad obcí Modrá v okrese Uherské Hradiště stojí malá dřevěná rozhledna, která má stejný název - Modrá.

Původně dvoupatrová rozhledna z roku 1999 byla postavena podle návrhu starosty Miroslava Kovaříka nadšenci z řad místních obyvatel, skautů a studentů. Hlavní část konstrukce tvoří čtyři opracované kmeny. K nim byly připevněny dvě vyhlídkové plošiny, které

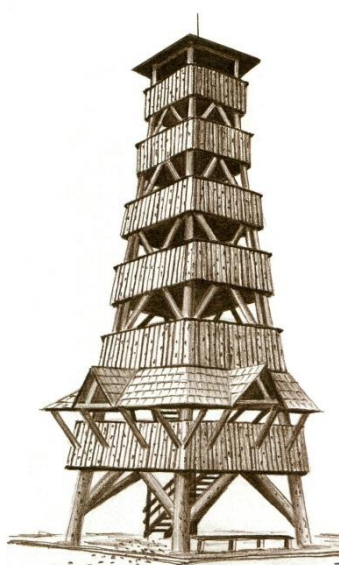
mají tvar šestiúhelníku. Celková výška vyhlídkové věže byla 8 metrů.

V roce 2003 byla rozhledna kvůli zlepšení výhledu zvýšena o jedno poschodí a nyní dosahuje výšky 11 metrů. Výstup na jednotlivé vyhlídkové plošiny umožňují obyčejné žebříky.

První žebřík má 9 příček a dovede nás na vyhlídkovou plošinu, která je ve výšce 3 m 30 cm. Po zdolání dalších devíti příček vystoupíme o 2,5 m výše na druhou vyhlídkovou plošinu. Poslední žebřík má jen 8 příček a vede k nejvyššímu zastřešenému ochozu, který umožňuje výhled na Chřiby, Bílé Karpaty, Hostýnské vrchy, Uherské Hradiště a Pálavu.

- 1. Vysvětli, co je vinohrad.**
- 2. Nakresli šestiúhelník. Co ti připomíná?**

KRÁLOVEC

Nedaleko městečka Valašské Klobouky na vrchu Královec v okrese Zlín se od roku 2006 tyčí téměř 22 metrů vysoká dřevěná konstrukce, která je označována jako rozhledna Na Královci, také rozhledna na Finiši či rozhledna Cyrila Bureše. Na výstavbu vyhlídkové věže, která má tvar valašského klobouku, bylo použito modřínové dřevo z městských lesů.

Na tomto místě už dříve stávala nejen rozhledna v podobě triangulační věže, ale i turistická chata.

Dnešní rozhledna má sedm vyhlídkových plošin. Ta nejvyšší, zastřešená, se nachází ve výšce 19 metrů. Vede na ni 79 schodů. Po jejich zdolání se nám odkryje krásný výhled na Vizovické vrchy, Bílé Karpaty a Valašské Klobouky. Pro lepší orientaci ve výhledu jsou zde umístěny panoramatické desky.

- 1. Vysvětli, co jsou panoramatické desky.**
- 2. Zjisti, jak vypadá triangulační věž.**

Úkoly k části Rozhledny našeho regionu:

1. Napiš, která z uvedených rozhleden je nejvyšší a která je nejnižší.
2. Napiš, které rozhledny mají tvar valašského klobouku.
3. Které z uvedených rozhleden jsou dřevěné?
4. Na které z uvedených rozhleden byl při stavbě použit kámen?
5. Které z uvedených rozhleden mají železnou konstrukci?
6. Napiš, které z uvedených rozhleden najdeme v okrese Vsetín.
7. Vyhledej další rozhledny, které jsou v blízkosti tvého bydliště.
8. Vyhledej další rozhledny, které leží v okrese, ve kterém žiješ.

3. HOSTÝN

Naše putování zamíří k jednomu památnému místu. Zavede nás do Hostýnských hor. Malebná hanácká rovina pozvolna končí. Hostýnské vrchy se zvedají zprvu nenápadně, ale potom přecházejí až do zarostlých, nepropustných kopců.

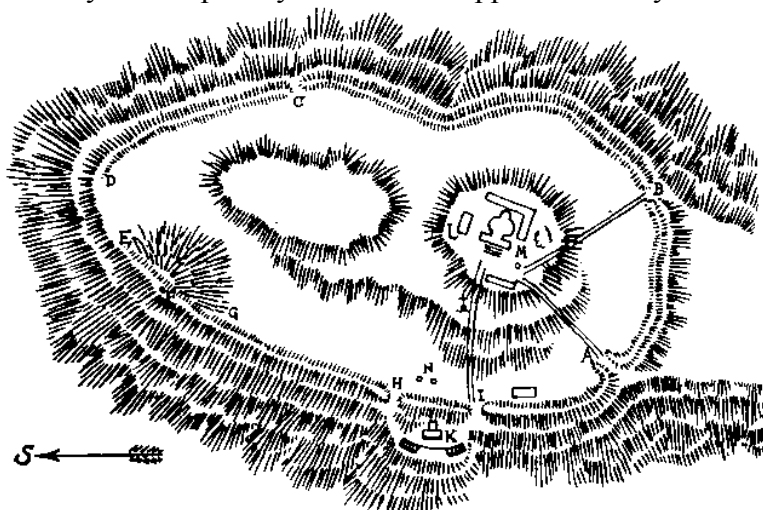
Už z daleka lze spatřit první z kopců, památný Svatý Hostýn, horu tajemnou, opředenou řadou pověstí.

Z historie Hostýna

Dějiny tohoto místa sahají do šerého dávnověku. Na temeni hory se nachází pod vrstvami naší současné historie staré keltské opevnění, oppidum. Keltové využili pro jeho vybudování starých valů, zvýšili hradby a vybudovali na Hostýně doslova vojenskou pevnost. Keltské osídlení Hostýna nebylo příliš intenzivní. Byl důležitý především jako strategický bod. Z Hostýna bylo snadné kontrolovat Jantarovou stezku, která stovky let sloužila jako „starověká dálnice mezi severní Itálií a Baltským mořem“. Pod Hostýnem tak putovaly karavany s jantarem, medem, kůžemi a otroky do Itálie a zpět přinášely bronzové soupravy, sklo a další luxusní zboží. Možná právě díky této stezce na Moravě vzniklo několik prosperujících keltských oppid.

Výzkumy potvrdily domněnku, že Hostýn byl po Starém Hradisku u Protivanova druhým keltským oppidem na Moravě.

Dobový náčrt půdorysu keltského oppida na Hostýně

- A - stará hlavní vrata
- B - novější průlom ke straně rusavské
- C - železná brána
- F - nejvyšší bod Hostýna
- H, I - novější průlomy
- K - kaplička nad svatou vodou
- L - zbytky kaple ze 17. stol.
- M - studna
- N - prohlubiny vodou naplněné

http://www.hostyn.cz/historie/historie1_pravek.htm

Novější osídlení kraje

První kolonisté přišli na území dnešního Valašska z okolních moravských a snad také slezských krajů. Kolonisté zabrali nejúrodnější půdu kraje. Nová pole obdělávali při řekách, na rovinkách s naplavenou úrodnou půdou. Svoje pozemky ale často ztráceli při povodních. Proto mýtili a vypalovali svahy nad řekou, kde pracně vytvářeli nová pole a také tu stavěli svá sídla.

Vysvětli význam slova kolonisté.

Na jakých místech v krajině si kolonisté stavěli svá obydlí?

Bylo pro obyvatele bezpečné stavět si sídla při řekách? Proč?

Počínaje 16. stoletím přinesla hlavní změnu v osídlení krajiny v Hostýnských vrších tzv. valašská kolonizace. Vrchnost hledala způsob, jak dosídlit řídké obydlené pozemky v nejhornatějších částech území – drsných a neúrodných místech. Využila k tomu Valachy, kteří byli přivyklí žít v horách a kteří dokázali nalézt v chudém horském prostředí zdroj obživy. Tito pastevci pocházeli z Východních Karpat, z jejich ukrajinské, polské i slovenské části. Byla zakládána horská políčka, pastviny a horské louky, při nich seníky a později i stálá pasekářská sídla.

Ukaž na mapě, kudy Valaši putovali ze svých původních sídel.

Důležitým zdrojem obživy bylo salašnictví. Lidé tu zavedli salašnický chov ovcí, který umožnil využití nejméně úrodných horských pozemků. Tento způsob hospodaření spočíval v pasení ovcí na horských pastvinách v letní polovině roku a ve zpracování ovčího mléka na sýr, brynzu, žinčici a další mléčné produkty. Další prací, která lidi na Valašsku živila, bylo dřevaření. Už malí chlapi se uměli ohánět pilou a v lese pak pracovali po celý život. František Táborský v knize Rusava popisuje tuto práci: „Drvařit sa začne okolo sv. Václava a dělá sa až do Vánoc. Jak napadne snihu, začnú sa drva stahovat a stahujú sa do Jozefka. A potom sa zase kácá až do jara.“

Jakou prací se lidé na Valašsku převážně živili?

Znáš jiné způsoby obživy lidí v chudých krajinách?

V kalendáři vyhledej jména, která František Táborský udává pro práci dřevařů v lese. Zapiš pak tato data:

začátek a konec kácení:

konec stahování dřeva:

Zjisti, proč se stromy kácí v tomto období.

Co můžeme dodnes vidět na horských loukách Valašska?

Místní lidé sice na pradávné obyvatele Kelty dávno zapomněli, věděli však, že na vrcholu nad zázračným pramenem vody stávalo pohanské obětiště. Podle pověsti právě proto věrozvěstové Konstantin a Metoděj neváhali vystoupit až sem a na jeden ze stromů pověsit obrázek Bohorodičky. Tak prý započalo uctívání Panny Marie Hostýnské. Brzy na tomto místě vyrostla jí zasvěcená kaplička, která údajně patřila k nejstarším křesťanským svatyním na Moravě.

Kde leží Hostýnské vrchy?

Vyhledej na mapě Velehrad a Hostýn a odhadni, kolik kilometrů museli asi věrozvěstové na své pouti urazit. Jak daleko je na Hostýn z tvého bydliště? Odhadni, jak dlouho bys pěšky putoval k Hostýnu.

Hostýn je tedy kopec, na kterém se nachází významné mariánské poutní místo. Je po Velehradě nejpamátnejším poutním místem na Moravě a nejnavštěvovanějším poutním místem v České republice. Kopuli chrámu nad zalesněnými vrcholky můžeme vidět už z dálky, a proto bývá Hostýn nazýván majákem Moravy. Z místní rozhledny je možné přehlédnout celou Hanou a střední Moravu. Při dobré viditelnosti můžeme spatřit dokonce Jeseníky nebo Pálavu.

Na kterou světovou stranu z rozhledny se díváme při pozorování Jeseníků? Kterým směrem leží tvé bydliště?

Posvátná hora je spojena s mariánskou legendou a čeká na poutníky, kteří překonají sebe sama a vydají se na cestu, jež je sice stojí úsilí, přináší ale potěšení z putování a uspokojení z dosažení cíle. Pokud poutníci vystoupají po schodech, ocitnou se přímo pod mozaikou Hostýnské madony. Panna Maria drží v náručí Ježíška, který hází velké blesky po Tatarech vyobrazených pod nimi. Proč? Vysvětlení je prosté, jen se musíme vrátit zpátky v čase.

[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Host%C3%BDn,_September_2011_\(2\).jpg?uselang=cs](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Host%C3%BDn,_September_2011_(2).jpg?uselang=cs)
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hostyn4.jpg?uselang=cs>

Po přečtení pověsti vymysli její nadpis:

(1) Na počátku 13. století sužovaly východní Evropu nájezdy krvežíznivých tatarských kmenů. Tyto kmeny dobyly Rus, Kyjev, Polsko i Slezsko. Pak se Tataři valili dál a dál. V roce 1241 vtrhli na Moravu. Nebylo nikoho, kdo by se mongolskému vojsku dokázal postavit, Tataři táhli od vesnice k vesnici, od města k městu a všude za sebou zanechávali jen spoušť, spáleniště. Obyvatelé z krajiny pod Hostýnem se naštěstí včas doslechli o blížícím nebezpečí. Ze svých domovů rychle pobrali, co mohli, a nezbývalo jim nic jiného, než před hrozným zuřením a řáděním tatarských vojsk hledat záchranu v lesích hor.

(2) Vysoká a příkrá hora Hostýn, odkud je výborný rozhled na všechny strany, poskytovala útočiště v okolních lesích velkému množství lidí z celého kraje. Moravané se ještě v noci opevnili a znovu opravili dávné valy na vrcholu, zbudovali z pokácených stromů zátarasy a za nimi se připravili k obraně. Ale sotvaže vyšlo slunce, strnuli úděsem. Tábor obléhajících Tatarů se prostíral do daleka, celý Hostýn byl obklíčen nepřehlednými zástupy divokých jezdců, kteří se už drali vzhůru k nim. Při útocích bylo neustále slyšet jejich ohlušující křik. Obyvatelé, kteří utekli na Hostýn, se s vypětím všech sil bránili, mnozí z nich přitom padli, ale ustoupit neměli kam. Následující den byl ještě horší. Sil obránců zvolna ubývalo, letní slunce nesnesitelně pálilo. Lesní bystřiny jako jediný zdroj vody byly až za záseky a cesta k nim byla namáhavá a nebezpečná. A tak se k hrůzám z obléhajících Tatarů ještě přidružila tíseň vzniklá z nedostatku vody v horkém létě.

(3) A tehdy, když už všichni propadali zoufalství a mysleli si, že bídně zahynou, poklekli bojovníci u kapličky Panny Marie, kterou měli ve velké úctě již od dob Cyrila a Metoděje. Padli na kolena, muži, ženy i děti, a úpěnlivě prosili o pomoc. Sotvaže se slova modlitby vznesla k nebesům, lidem se zjevila Panna Maria a v tom místě vytryskl pramen vody. Navíc ještě zadul vítr, obloha se náhle zatáhla temnými mraky a spustil se osvěžující déšť. Vzápětí se strhla strašná bouře, z černé oblohy se snášel blesk za bleskem a všechny dopadaly na houfy útočících Tatarů. Nakonec celé tatarské ležení vzplálo velikým ohněm, asijské nájezdníky propadli panice, začali utíkat a na cestě je stíhalo obrovské hromobití. Pověst vypráví, že křesťané během bouře viděli vznášet se nad mračny Pannu Marii s blesky v rukou, které sesílala na dobyvatele. Nájezdníci po obrovských ztrátách obléhání vrcholu vzdali a obyvatelé krajiny pod Hostýnem byli zachráněni. Lidé byli dvojnásobně vděční. Unikli tatarským oštěpům a šípům a zázračným objevem vody si zachovali životy.

(4) Od těch dob přicházejí poutníci na Svatý Hostýn, uctívají Pannu Marii. Z vděčnosti za záchranu od nepřítele vystavěli na vrcholu kopce kapli. Tu později nechali přestavět na kostel. Pramen vody dnes také najdeme, vyvěrá nedaleko kostela. V roce 1700 nechal bystřický farář postavit u tryskajícího pramene vody Vodní kapli.

Odpověz na otázky a odpovědi si zapiš.

Kde se pověst odehrála? _____

Kdy se pověst odehrála? _____

Co se v pověsti stalo? _____

Jak pověst skončila? _____

Jaké další otázky tě ještě napadají po přečtení pověsti? Zapiš si některé z nich.

Přečtěte si ve skupině své odpovědi na úvodní otázky. Diskutujte pak o tvých otázkách i otázkách ostatních.

Pokuste se ve skupině vymyslet klíčová slova ke každé části pověsti. Slova si zapište do tabulky:

začátek pověsti část 1	část 2	část 3	konec, část 4

Popros někoho, aby ti ještě jednou přečetl třetí část a pokus se ji vnímat svými smysly. Do tabulky pak napiš, co jsi vnímal.

ZRAK	SLUCH	CHUŤ	HMAT	ČICH
Vidím...	Slyším...	Cítím...	Cítím...	Cítím...

Který smysl jsi vnímal snadno a který obtížněji? Popovídej si o tom s kamarádem.

4. SLOVANŠTÍ VĚROZVĚSTOVÉ CYRIL A METODĚJ

Pozorně přečti a doplň název obce, která je s naším putováním nerozlučně spjata.

Obec _____ se nachází mezi výběžky pohoří Chřiby, 7 km severozápadně od Uherského Hradiště. Žije zde asi 1,3 tisíce obyvatel. Patří mezi nejvýznamnější poutní místa České republiky.

Obec _____ je na počátku letních prázdnin místem každoročních cyrilometodějských oslav příchodu Cyrila a Metoděje na Moravu. Toto místo je považováno za hlavní středisko Velké Moravy pod názvem Veligrad. Pokud navštívíš toto místo, nenech si ujít návštěvu kláštera, jehož součástí je bazilika Nanebevzetí Panny Marie a svatého Cyrila a Metoděje.

Kontrola

Zapisuj postupně písmena a ověř si správnost svého řešení předcházejícího úkolu

- Sedmá obojetná souhláska _____
- Druhá krátká samohláska _____
- Značka pro litr _____
- První písmeno ženského jména slavicího svátek na Štědrý den _____
- První tvrdá souhláska _____
- Písmeno zařazené v abecedě hned za písmenem q _____
- První a současně poslední hláska ženského jména (26. 7.) _____
- Uhádneš poslední písmeno? _____

Najdi na mapě České republiky tuto obec.

Vyber správný počet obyvatel v této obci: 1300 1030 1003

Napiš přesné datum cyrilometodějských oslav. _____

Víš, proč je termín oslav stanoven přesně na toto datum?

Tato celonárodní pout' je věnována bratrům, kteří jsou označováni jako slovanští věrozvĚstové.

Doplň jejich jména _____

Čti pozorně a doplň:

Svatý _____ a sv. _____ byli bratři. Narodili se ve městě Soluni. Jejich otec byl Řek, jmenoval se Lev. Byl to druhý nejmnocnější muž země, která se jmenovala Makedonie. Jejich maminka byla slovanského původu a jmenovala se Marie.

Metoděj byl zdravý, mohutný chlapec plný síly. Stal se proto vojákem. Jeho o mnoho let mladší bratr byl naopak velmi slabý a od narození dost churavějící dítě. Byl však velmi nadaný. Uměl mnoho jazyků. Bratři měli ještě pět sourozenců.

Kolik dětí bylo tedy v jejich rodině? _____

Nakresli postavy obou bratrů tak, jak to vyjadřuje popis v předchozím textu. Přemýšlej nad výrazem ve tváři. Přemýšlej o tom, co nakreslíš postavám do rukou.

Z internetového vyhledávače zjisti, jak se nazývá stát, ve kterém bychom mohli navštívit Soluň dnes. _____

Nejdříve Metoděj a později i Konstantin odešli studovat do Cařihradu, který byl hlavním městem Byzantské říše. Právě tam přišel dopis císaři Michalovi, jehož odesílatelem byl moravský kníže Rastislav. Rastislav byl dobrý hospodář, vojevůdce, ale hlavně moudrý muž. Pochopil, že lidé se musí stále něco nového učit. Chtěl, aby se lidé dovídali nové a nové věci. V kostelích však kázali kněží, kterým lidé nerozuměli, protože tito kněží neuměli slovanský jazyk.

Kníže Rastislav tedy ve svém dopise prosil císaře Michala, aby poslal na Moravu kněží, kteří umí slovanský jazyk, aby Moravanům mohli všechno lépe vysvětlit. Císař povolal na Moravu Konstantina a Metoděje. Moravany učili jazyk - staroslověninu.

(Jakým jazykem umíš mluvit ty?)

Co asi mohlo být v tomto dopise napsáno? Pokus se tuto žádost vytvořit.

Nezapomeň na adresu, oslovení, datum, důvod žádosti a podpis.

Přípravy na cestu trvaly dost dlouho. Po putování, které trvalo asi čtvrt roku, dorazili 5. července 863 na Velehrad. Kníže Rastislav je přivítal a všichni se radovali, že jim rozumí.

Čti, jak to bylo tenkrát...

Na Moravě žili lidé pracovití...

Morava byla v 9. století bohatá země. Lidé byli pracovití a zruční. Chovali stáda dobytka, využívali koně ke své práci na zahradě a poli. Tam pěstovali různé druhy obilí, zeleniny. Starali se o ovocné stromy a o vinnou révu. Ošacení si šili z vlny, kožešin. Uměli si vyrobit kovové nástroje, ale také zhotovovali zbraně, aby se mohli bránit a lovit zvěř. Ve volných chvílích tvořili také šperky.

Představ si, že se z tebe stal majitel cestovní kanceláře. Pořádáš zájezdy na zajímavá místa. Vypracuj nabídku.

(využij informace na internetu)

Pomůcka:

- název cestovní kanceláře

- název zájezdu (měl by upoutat)

- termín zájezdu

- trasa zájezdu

- délka zájezdu

- způsob dopravy

- zajištění jídla, ubytování

- program (co zajímavého můžeme vidět)

- cena zájezdu, místo nástupiště, čas odjezdu

Aby mohli Moravané také číst a psát ve svém jazyce, potřebovali písmo. Konstantin pro ně písmo sestavil tak, že vybral znaky z různých jazyků. Jen jedno písmenko doopravdy vymyslel sám. Je to písmeno **A**, které má podobu malého křížku.

Písmo, které Konstantin sestavil, má název hlaholice (od slova glagolati – jako hovořit). Spolu s Metodějem tak napsali první slovanské knihy.

Najdi si na internetu ukázkou hlaholice a pokus se napsat hlaholicí své jméno:

Dnes se dovídáme mnoho informací na internetu. Lidé již tolik nečtou knihy. Zamysli se, jaké výhody má kniha a v čem je naopak lepší internet.

Přednosti knihy: _____

Výhody internetu: _____

Závěrečné shrnutí – čtení ti přineslo mnoho informací. Byly tyto informace pro tebe zajímavé? Dověděl ses něco nového?

Pamatuj si jednu velmi důležitou myšlenku:

**Na Velehradě byly položeny základy vzdělanosti českého národa.
Mnoho lidí z celého světa každoročně navštíví poutní místo Velehrad.
Určitě stojí za to toto místo na Moravě, v našem Zlínském kraji, navštívit.
Vždyť to máme kousek.**

Tak šťastnou cestu.

5. RADHOŠŤ

V Moravskoslezských Beskydech patří tato mýty opředená hora mezi nejznámější. Se svou nadmořskou výškou 1129 m je sice dokonce až sedmá nejvyšší, ale odpradávná ji provázejí tajuplné báje spojené se životem zdejších obyvatel.

Možná jste již někdy slyšeli pověst o sirotku z Radhoště nebo o pokladech, které jsou prý ukryty v radhošťských d'úrách a ráztokách. Koho by také nelákaly tajemné poklady pohanů, zbojníků a černokněžníků!

Jenže pozor! Lidem zlým a hamižným poklady nikdy štěstí nepřinesly!

Své jméno Radhošť obdržel od staroslovanského boha Radgosta, Radhosta či Radegasta, jehož socha prý na vrcholu hory podle pověsti stála. Socha měla být zhotovena z ryzího zlata a její záře se nesla široko daleko do okolního kraje. Před sochou každoročně, zvláště za času rovnodennosti a slunovratu, Slované svému bohu obětovali hojné zvířecí oběti z dobytka, který chovali.

Z této památné hory byl také do Prahy převezen v roce 1868 jeden ze základních kamenů Národního divadla.

Na vrcholu Radhoště je už z dálky vidět silueta poutní kaple Cyrila a Metoděje, která zde stojí od roku 1898, a sousoší soluňských bratrů Cyrila a Metoděje od Albína Poláška z roku 1931. Tento akademický sochař, frenštátský rodák, profesor Akademie krásného umění v Chicagu, je také autorem sochy Radegasta, kterou zhotovil podle dávných popisů původní bájně sochy v roce 1930. Dnes však na horském hřebeni mezi Radhoštěm a Pustevnami stojí kopie této sochy, protože před větrem, mrazem a deštěm se nedařilo dostatečně chránit ani opravený originál sochy.

Z důvodu ochrany významných rostlinných druhů a vrcholových porostů na severních svazích Radhoště zde byla 1. ledna 1955 vyhlášena národní přírodní rezervace.

Jméno hory dnes mají ve svém názvu dvě města ležící v jejím úpatí: Rožnov pod Radhoštěm a Frenštát pod Radhoštěm.

Vypiš z článku podtržené údaje a pokus se vysvětlit jejich význam.

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____
- 6) _____
- 7) _____
- 8) _____
- 9) _____
- 10) _____
- 11) _____

Vyber správnou odpověď (správných odpovědí může být více než jedna).

1. Akademický sochař Albín Polášek se narodil

v Chicagu	ve Frenštátě pod Radh.	na Radhošti
-----------	------------------------	-------------

2. Slované svému bohu Radegastu obětovali zvířecí oběti zejména v den

rovnodennosti	úplňku	slunovratu
---------------	--------	------------

3. Hora Radhošť je vysoká

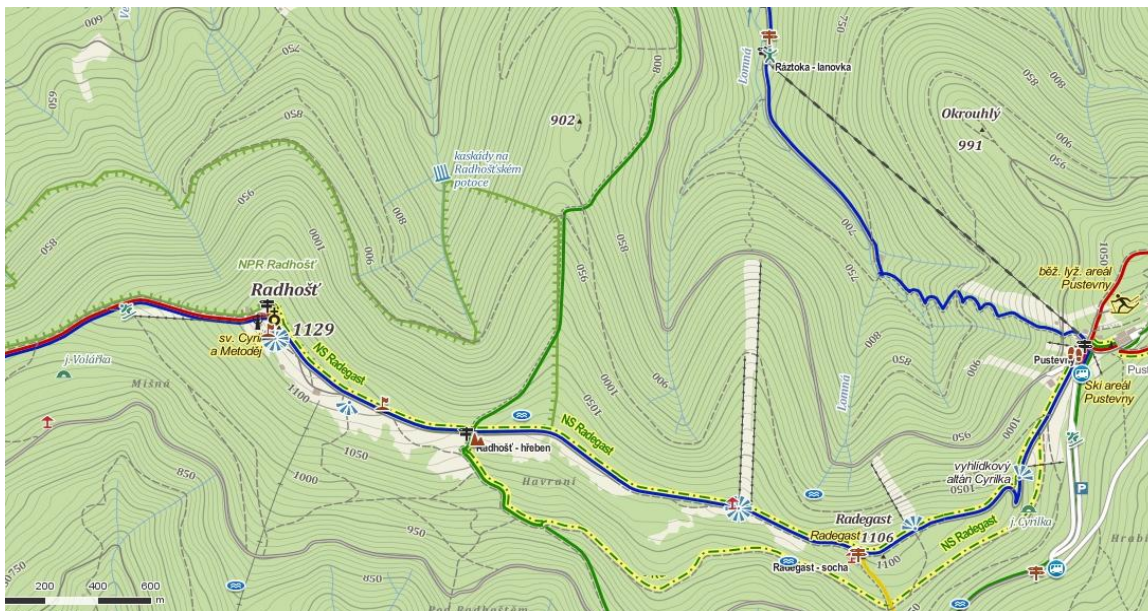
1219 m n. v.	1129 m n. v.	1912 m n. v.
--------------	--------------	--------------

4. Kopie uměleckého díla je

dílo vytvořené bratrem umělce	obrázek z kopírky	věrná napodobenina díla
-------------------------------	-------------------	-------------------------

5. Nářeční výraz *ráztoka* označuje

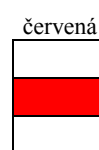
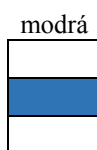
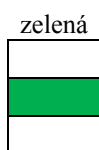
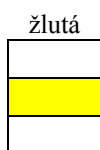
údolí mezi dvěma prudkými svahy	vysokou horu	rokli
---------------------------------	--------------	-------

Zdroj: <http://www.mapy.cz/turisticka?x=18.2394427&y=49.4909573&z=12&q=pustevny>

Prohlédni si turistickou mapu. Najdi, jakou barvou je vyznačena cesta z Pustevny na Radhošť, a správně zakroužkuj turistickou značku, podle které můžeš po této trase jít.

V případě, že je mapka vytištěna černobíle, najdi si trasu na internetu (www.mapy.cz, do vyhledávače napiš **Pustevny** nebo **Radhošť**) a správnou turistickou značku vybarvi.

Na mapce červeně zakroužkuj:

- Pustevny
- Radegast – socha
- sv. Cyril a Metoděj (kaple)
- lanovka z Ráztoky na Pustevny

K čemu se používají turistické značky?

Kde bývají namalované?

Co je to rozcestník? Nápovědu najdeš na Wikipedii:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Turistick%C3%A9_zna%C4%8Den%C3%AD_v_%C4%8Cesku_a_na_Slovensku

TROCHU POČÍTÁNÍ S JINDROU A LUKÁŠEM

Jindřich a Lukáš jsou bratři. Bydlí s rodiči v Rožnově pod Radhoštěm a oba rádi sportují, protože vědí, že pohyb na čerstvém vzduchu je pro zdraví člověka velmi důležitý, a navíc se při sportování cítí skvěle. Do školy chodí docela rádi a na rozdíl od některých svých spolužáků přímo milují matematiku. Počítejme tedy chvilku také.

Pokyny k práci:

1.

Vytvořte skupiny po dvou nebo po třech žácích, rozstříhejte listy na jednotlivé kartičky a domluvte se na postupu při počítání. Můžete si příklady brát ze společné hromádky – kdo vypočítá jeden příklad, hned si bere další, nebo se domluvíte úplně jinak. Záleží na vás.

Výsledky zapisujte do tabulky. S tou pak půjdete společně ke kontrole.

Každý příklad má podle obtížnosti přidělen počet bodů. Ten ale zjistíte až při závěrečné kontrole.

Pracujte soustředěně a tiše, ať se vzájemně nerušíte a vaše řešení ať nikdo z jiné skupiny neslyší.

2.

Po ukončení časového limitu proveďte kontrolu podle pokynů učitele.

Sečtěte si body u správně vyřešených příkladů.

Potom si společně s ostatními skupinami porovnejte, kolik se vám podařilo získat bodů.

Číslo příkladu	Naše řešení (výsledek)	Bodový zisk naší skupiny
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
Celkem bodů:		

1.

Jindřich a Lukáš jezdí rádi na kole. Cyklistika je jejich oblíbený sport. Sledují úspěchy našich závodníků na domácích i světových závodech a rádi by jednou také závodili. V letošním roce si oba pečlivě zaznamenávali počet na kole ujetých kilometrů. Jindra si spočítal, že ujel již 352 km. Lukáš zjistil, že on má ujet o 28 km méně. Vypočítej, kolik kilometrů má ujet Lukáš.

2.

S oběma sourozenci jezdí občas na cyklistické výlety i tatínek. Jednou mu Lukáš změřil, že trasu dlouhou 1 kilometr ujede za 2 minuty 5 sekund. Vyjádři tento čas v sekundách.

3.

Oba kluci si naplánovali výlet z Rožnova pod Radhoštěm k hotelu Zavadilka na Prostřední Bečvě. V sobotu ráno v 7 hodin vyjeli z rožnovského náměstí na Dolní Bečvu, kde si udělali první zastávku. Podle tachometru ujeli přibližně 4 km.

Bylo příjemné počasí, a tak se po krátkém odpočinku vydali dál k hotelu Zavadilka. Cesta dlouhá 6 km po pohodlné silnici uběhla také docela rychle, i když svaly na nohou už chlapci začínali cítit.

Snědli svačinky a vydali se zpět k domovu. Výlet se jim vydařil, ale byli rádi, že ustoupili od svého původního plánu dojet až na Pustevny.

Kolik km chlapci na výletu ujeli?

4.

Oblíbenou turistickou trasou je hřebenová túra z Pusteven ke kapli sv. Cyrila a Metoděje na Radhošti.

Jindřich a Lukáš s rodiči ji absolvují každé prázdniny. Autobusem vyjedou z Rožnova pod Radhoštěm na Pustevny a odtud jdou po horském hřebeni pěšky. Jindra miluje staré báje, a proto se vždy těší, až dojdou k soše pohanského boha Radegasta. Ta je opředena mnoha pověstmi a od Pusteven je vzdálena přibližně 1 300 m. Když ujdou dalších 2 200 m, přijdou k horskému hotelu Radegast. Ke kapli na Radhošti je to pak od hotelu už jen zhruba 315 m. U ní stojí sousoší obou soluňských bratří.

Zjisti, kolik metrů by ještě chlapci s rodiči museli ujít, aby mohli říci, že „mají v nohou“ 4 km.

5.

Nejvyšší horou Moravskoslezských Beskyd je Lysá hora s nadmořskou výškou 1 323 m. Zjistí, o kolik metrů převyšuje horu Radhošť vysokou 1 129 m n. v.

6.

Dalším městem, které má ve svém názvu horu Radhošť, je Frenštát pod Radhoštěm. Ve vzdálenosti 6 km od tohoto města je poblíž hotelu Ráztoka v Trojanovicích nástupní stanice populární turistické sedačkové lanové dráhy. Je v nadmořské výšce 620 m. Lanovkou se turisté dostanou na Pustevny do nadmořské výšky 1 020 m. Jaký výškový rozdíl pomocí lanovky zdolají?

7.

Cesta lanovkou z Trojanovic na Pustevny Jindřicha i Lukáše velmi láká. Chtějí se tam s rodiči podívat a lanovku vyzkoušet. Jednotlivá jízda pro dospělé je za 90 Kč a jednotlivé jízdné pro děti do 140 cm výšky je 50 Kč. Mladší Lukáš je vysoký 135 cm, Jindra měří 147 cm, musí proto platit jízdenku ve stejné ceně jako dospělí.

Kolik bude stát jízda lanovkou pro celou rodinu?

8.

Oba chlapci bydlí v Rožnově pod Radhoštěm a své město milují. Rádi navštěvují také skanzen neboli Valašské muzeum v přírodě, které je druhé nejstarší ve střední Evropě. V roce 1925 jej založili bratři Alois a Bohumír Jaroňkovi. Nejstarší podobné muzeum je Polabské národopisné muzeum v Přerově nad Labem, které bylo založeno v roce 1900.

O kolik let je rožnovský skanzen mladší?

SIROTEK Z RADHOŠTĚ

Chudí lidé měli v dávných dobách život nesnadný. V jedné chaloupce bydlelo s rodiči většinou mnoho dětí a malé políčko je často nedokázalo uživit. Nebyly obchody a supermarkety, kde by si i v zimě mohli koupit potraviny alespoň ke skromnému jídlu, neměli peníze, aby nakoupili obilí u bohatších sedláků. Na Valašsku byla situace ještě obtížnější, protože políčka na stráních neměla tak kvalitní půdu jako pole v nížinách. O zdejším kraji se říkalo, že je tu „začátek kamení a konec chleba“.

Možná proto se zde tak dařilo bájím a pověstem, vyprávěným za dlouhých zimních večerů, v nichž chudý spravedlivý člověk našel zlato nebo byl lesní bytostí odměněn za svou dobrotu a laskavost. Vždyť udržet si tyto vzácné lidské vlastnosti i v těžkých dobách mělo jistě hodnotu pokladu.

I pověst o chlapci z podhůří Radhoště, jemuž zemřeli rodiče a kterého se ujal jeho strýc, je podobným vyprávěním se šťastným koncem.

Úkoly pro skupiny

1. Na dalším listu je trochu přeházený příběh sirotka Michálka. Rozstříhejte text podle čar na pět částí a složte k sobě tak, jak se příběh podle pověsti odehrál.
2. Přečtete společně celý příběh. Vysvětlíte podtržená slova nebo slovní spojení.
3. Přečtete si znovu část označenou písmenem E a napište vyprávění v přímé řeči, jak asi celou událost popisoval Michálek hradnímu pánovi.
(„Strýc mi řekl, že jdeme hledat poklad, a já nic zlého netuše, šel jsem radostně s ním. Strýc mě zavedl k dírák do jeskyní v Radhošti. Slezli jsme po žebřících dolů, přešli přes lávku ...“)

A

Bloudil krajem od jedné vesnice ke druhé, ale nikde nechtěli otrhaného chlapce přijmout, až jej cesty přivedly k jednomu hradu, na kterém žil stárnoucí a dosud svobodný hradní pán. Michálek vyžebрал od kuchaře kousek chleba, sedl si na veliký kámen na dvoře a z mošny vytáhl veliký zavírák od strýce, kterým si ukrajoval sousta. Přitom mu vypadly na zem ty dvě špice, které předtím ulomil v Radhošti. Hradní pán jej sledoval a zpozorněl, když se špice zlatě zaleskly. Nechal si hocha zavolat a ten mu povyprávěl celý svůj příběh a také, jak nabyly ty zlaté špice. Pán se ustrnul nad osudem nešťastníka a přijal jej do služby.

B

Ve vesnici Dolní Bečvě u paty travnatého Radhoště žil za starodávna Hans, člověk chudobný, který ze skrovného výdělku živil mimo čtyř vlastních dětí ještě desetiletého chlapce Michálka po svém nebožtíku bratrovi. Žili ve veliké nouzi a tak Hans, aby měl více pro vlastní děti, ubíral na stravě svému synovci. Hoch přesto měl svého strýce rád a ochotně vykonával všechny práce ve stavení i na poli, které mu nakázal.

Jednou v zemi nastal veliký hlad, na poli se nic neurodilo a Hans se svými dětmi vstával od stolu nenasycen. A tu započal ubohého Michálka považovat za vyžírku, který je na škodu hospodářství. I rozhodl se, že chlapce pošle Pánu Bohu.

C

Jedenkrát rytíř Michal stál u okna a díval se do hradního nádvoří. Tu ušel starého nemocného člověka, jen zčásti zahaleného do roztrhaných hadrů, jak žebra na mostě před hradem. Nechal jej přivést do hradu a poznal strýce Hanse. Ten mu děkoval za milosrdenství a vyprávěl, jak přišel do dluhů, chalupu musel prodat a žil bídě v chlévech u svého kmotra, než ho vyhnali z domu. Tři děti mu zemřely na neštovice a ze čtvrtého se stal lump a vyvrhel. Michal mu podal nůž zavírák, aby si mohl k polévce přikrojit chleba. Tu strýc Hans poznal ten nůž i svého nevlastního synka a děkoval Bohu za to, že mu nedal zhynout v Radhošti, kam ho před lety proradně zavedl, což ho však v jeho bídě velmi tížilo. Michal strýci již dávno odpustil, byl rád, že ho vidí a nechal ho u sebe do smrti bydlet.

D

Nechal jej vycvičit ve všech rytířských dovednostech, a nemaje žádné vlastní dítě, začal jej za vlastního považovat. Po smrti svého pěstouna se Michal stal dědicem jeho majetku a velmi zámožným člověkem.

E

Řekl Michálkovi, že jdou hledat poklad, a chlapec, nic zlého netuše, šel radostně s ním. Strýc jej zavedl k dírák do jeskyní v Radhošti. Slezli po žebřících dolů, přešli přes lávku podzemní řeku a strýc jej tam dlouho vodil chodbami a stezkami, aby chlapec ztratil cestu. Potom mu dal chleba a nůž zavírák, aby se najedl a počkal na něj.

V bludišti uvnitř hory chlapec čekal a netušil, jaký ukrutný konec života mu strýc uchystal. Zůstal ve tmě sám, bez louče, pod chatrnými žebříky a nadarmo se pokoušel vyjít z podzemí. Naříkal v hlubokých rozsedlinách, lezl po čtyřech a hmatal ve tmě před sebou. Najednou mu noha uklouzla a padal do hlubiny, chytal se všeho, až se zastavil na nějaké stěně o výčnělky a dva z nich ulomil. Opatrně vylezl a špice, které stále držel v ruce, vložil do tlumoku. Nenašel lávku přes podzemní řeku, tak do hučící vody srdnatě skočil a přeplaval na druhou stranu. Po delším čase konečně našel cestu ven.

RADEGAST

Na hřebeni Radhoště, mezi Pustevnami a poutní kaplí sv. Cyrila a Metoděje, stojí zvláštní socha. Výraz v její tváři nepůsobí zrovna uklidňujícím dojmem a potkat podobného tvora živého bychom jistě nepřáli nikomu. Však také vzbuzoval v dávných dobách respekt a hrůzu a lidé se snažili získat jeho přízeň množstvím zvířecích obětí a velkými slavnostmi konanými na jeho počest.

Práce ve skupinách

Na dalším listu jsou části obrázku s informacemi. Vystříhněte velmi pečlivě jednotlivé kousky a sestavte z nich obrázek. Nalepte a přečtěte si text kolem sochy. Dokončete správně věty v tabulce a odpovězte na otázky.

Potom společně zkontrolujte a čísla u správných odpovědí si zakroužkujte.

1.	Staroslovanský pohanský bůh se jmenoval
2.	Jeho socha stála podle pověsti
3.	Původně byla na její hlavě
4.	Socha byla prý kdysi zhotovena
5.	Kdo nechal povalit původní sochu?
6.	Proč asi?
7.	Co je napsáno na podstavci sochy?
8.	Kdo vyrobil repliku sochy Radegasta od Albína Poláška?

zlatá, ale
poslat
Zubicek
ovadit ale
vance do n
převodně byla pry, z ryzího
jako symbol
nosthimi
lan
nabos
Sobek a M.
pohanství, dok.

staroslovanský pohanský
známe dn
jinak, než ji akademici
znovu vytvořil akademici
radnici do Freštátu a

s korunnou, na hlavě a
lidi, na blesk, Všetina
uderil u
v Leskovci

Michale Radhoště
a Metoděj socha
trpěla pověsti
erou vyrobili

byla odřezána na
v roce 1931
pádala třetí
RADGAGT
bíl

bůh.
les. Po svět
by socha
na její mše

vy-
h
Radhoště

Jeho socha stála podle
Albin Palasěk. Prolož
to postavena
pověsti na
pnechali. Cyril
že socha vze
neplika sochy, kte

socha stála podle
Albin Palasěk. Prolož
to postavena
pověsti na
pnechali. Cyril
že socha vze
neplika sochy, kte

6. JAN AMOS KOMENSKÝ

KONEČNĚ KLUK

„Davide, co jsi to našel?“ zeptal se zvědavě Ondra.

„Nějaké hodinky, vypadají, že jsou dost staré. Zastavily se, když bylo pět hodin a pět minut. Kolik je, prosím tě, teď?“ snažil se opatrně pootočit ručičkami David.

„Tři čtvrtě na dvě,“ odpověděl Ondra a čekal, že se starobylé hodinky rozpadnou Davidovi v ruce.

„Kateřino, dej pozor na Ludmilku!“ vytrhl je ze soustředění pronikavý hlas. Když hoši zvedli hlavy, nemohli uvěřit svým očím. Ocitli se v malé světničce těsně vedle paní, která kolébala malého chlapečka a právě volala na starší dcerku, aby lépe hlídala svou malou sestřičku.

Náhle se rozrazilly dveře a dovnitř se udýchaně vřítla stará dáma.

„Markétko, Zuzanko, neumačkejte mě!“ smála se, když k ní přiběhla vnoučata. Lehce je odstrčila a hrnula se zvědavě ke kolébce.

„Konečně kluk!“ s radostí vykřikla babička a pohlédla na svého muže Jana, který postával spokojeně u okna s novopečeným otcem Martinem.

„Povídá se, že Rudolf II. má na hradě vytápěný zvěřinec, dokonce se lvy, tygry, orangutanem a levharty. Ty mu prý věnoval sám ruský car.“ Starý pán, rychtář z Komni, ale svého syna poslouchal jen na půl ucha, protože se zálibně díval na vnoučka, kterého pojmenovali po něm - Jan.

Ondrovi i Davidovi bylo divné, že si jich nikdo nevšímá, přesto ze sebe nesměle vysoukali:

„Dobrý den.“ Nikdo jim neodpověděl.

„Davide, oni nás nevidí! A dostali jsme se někam do minulosti! Ale kam?“

„Jak se to mohlo stát? Co teď budeme dělat? Jak se dostaneme zpět?“

David byl k smrti vyděšený.

„Stejně tak, jak jsme se dostali sem - pootoč ručičkami hodinek a bude to!“ přerušil Davidovo naříkání Ondra. David pootočil hodinky o šest minut... a dál to nešlo. Jako by se zasekly.

Vše kolem se začalo postupně rozpadat na drobné částčky, které se otáčely stále větší rychlostí. Najednou změnily směr a seskupovaly se do nového obrazu. Chlapci se pevně drželi za ruce a očekávali, že se objeví doma.

Nakresli hodinám ručičky. Zjisti, v kterém roce se chlapci ocitli. Číslo, na které ukazuje velká ručička u starých hodin, stojí v řádu tisíců a u současných hodin v řádu desítek.

Čas na starých hodinkách:

Čas na nových hodinkách:

Při rozhodování, který rok narození je ten správný, ti pomůže, když si znovu přečteš, o čem si povídali otec a dědeček malého Jana.

Chlapci se ocitli v roce: _____

V tomto roce se narodil Učitel národů: _____

PRVNÍ ROK VE ŠKOLE

Místo toho seděli ve třídě v lavici mezi samými chlapci. Chlapci byli různého věku, začátečníci mezi pokročilými. Přísný pan učitel hlubokým hlasem promlouval k žákům českobratrské školy.

„Ti z vás, kteří již poznají celou abecedu, budou se nyní učit slabikovat. Jane Komenský, ty již čteš celé věty, proto si potichu připrav tento text, nauč se ho z paměti a v hodině náboženství ho přede všemi předříkáš.“

Následně chodil mezi žáky a každým se zabýval zvlášť. Ostatní se samo sebou nudili, moc se jim nechtělo stále dokola opakovat to samé a čekat, až přijde pan učitel i k nim.

Ondra si vystoupil z lavice a přešel přes celou třídu až těsně k Janovi.

„Co to děláš?“ špitl ustrašeně David.

„Zapomněl jsi, vždyť nás nikdo nevidí ani neslyší. Můžeš si třeba zpívat a je to fuk.“

„Copak je, Jane? Tak pilný žák a nedává pozor?“ napomenul učitel malého, teprve šestiletého Komenského.

„Mohu se vás, pane učiteli, něco zeptat? Ale asi to bude hloupost,“ s obavami se otázel Jan.

„Žádná otázka není tak hloupá, aby se na ni nenašla docela rozumná odpověď,“ usmíval se pan učitel.

„Jak to, že se někteří žáci mohou procházet po třídě?“

„Pravidla platí pro všechny stejně, chlapče. Nikdo chodit ve vyučování nesmí.“

„Jane, ty nás vidíš?“ divili se chlapci. „Raději se na nic nevyptávej, nebo si ostatní pomyslí, že ses pomátl. Všechno ti po vyučování vysvětlíme.“

Hoši se zúčastnili kromě čtení ještě další hodiny náboženství, psaní a počítání. Zhrozili se, jak se ve školách dříve učilo. Žádné pomůcky, pracovní sešity nebo učebnice, jen náboženské texty a všemu se museli učit z paměti.

Po vyučování horlivě popisovali Janovi, co se jim přihodilo. Nevěřicně kroutil hlavou.

„A jak se vám v naší škole líbilo?“ Jan ani nečekal na odpověď a nadšeně pokračoval: „Mě škola baví, i když je to škola přísná, českobratrská. Navštěvuji ji prvním rokem a hodně jsem se již naučil. Mám rád pana učitele, je moudrý, trpělivý, odpoví mi na všechny otázky.“

„Jé, co to máš?“ upoutaly Janovu pozornost hodinky, kterými si Ondra pohrával. Podal je Janovi, aby si je mohl blíže prohlédnout. Jan je prozkoumával.

„Na co je tady toto?“

„Tím se nastavuje čas,“ odpověděl Ondra a pootočil ručičkami.

Oči jako by mu vypadly z důlků, když se před ním objevily různobarevné body a jemu se nedařilo spojit je do celku. Připadal si jako Slunce, kolem něhož obíhá tisíce asteroidů.

Proč chodil Jan rád do školy? _____

Jakým způsobem se dříve učilo? _____

Proč chodíš ty rád do školy? Co tě ve škole nejvíc baví? _____

Z textu vyplývá, že v Janově třídě byli jen chlapci. Proč? _____

BOLESTNÁ ZTRÁTA

Ondra na chvíli zavřel oči. Uslyšel vzlykot. Pomalu s obavami otevíral oči. Překvapeně zíral na Davida, který utěšoval plačícího chlapce. Zjistili, že se jmenuje Jan Komenský. Svěřil se jim, že mu zemřela nejmladší sestřička Ludmila, za rok oba rodiče a sestra Kateřina. Dům jeho rodičů na náměstí příbuzní prodali a on se musí přestěhovat z Uherského Brodu do Strážnice ke své tetě.

„Davide, ty hodinky se zase posunuly o šest let v čase! Je mi Jana moc líto, ale my se musíme dostat co nejrychleji domů. Já tu už nechci být ani minutu, taky bych mohl onemocnět nějakou nevyléčitelnou chorobou!” začal panikařit Ondra. „Tak ti, Jane, přejeme, aby se ti u tety líbilo a našel jsi tam druhý domov.“

Kdyby chlapci dávali ve škole více pozor, věděli by, že hned za rok jižní Moravu napadlo vojsko, které bojovalo proti Habsburkům. Drancovalo, pálilo, ničilo, vraždilo.

Z obyvatel přežili jen ti, kteří včas utekli. Plameny se rozšířily do celého kraje, jen s vypětím všech sil se ubránilo město Uherský Brod.

Mladý Jan se poprvé ocitl v děsivé situaci válečného běsnění. Stal se svědkem hrůz, které ještě bohužel v životě uviděl. Dům jeho tety Zuzany spolu s ostatními domy v okolí do základů vypálili, rodina přišla o všechn majetek a jen tak tak si zachránili holé životy. Svě studium na zdejší bratrské škole Jan nedokončil.

Byl poslán k poručíkům do Nivnice, kde se tísnil s početnou rodinou ve venkovském stavení.

„Davide, pevně drž hodinky a já budu otáčet ručičkami stále dokola, musíme se přece dostat zpátky!“ zoufale křikl Ondra.

Ať se snažili sebevíc, hodinky byly jako začarované a ručičky se opět posunuly jen o šest minut! Vše se opakovalo...

Kolik bylo Janovi let, když osiřel? _____

Na jaké nemoci mnoho lidí dříve umíralo?

Které věci bys zachránil při rychlém útěku z hořícího domu?

O co bys nechtěl přijít?

PILNÝ STUDENT

David leknutím vykřikl, když se málem srazil se zamyšleným mladíkem. Ten se na něho usmál: „Nepoznáváš mě, Davide? Já jsem Jan. Přece Jan Komenský,“ dodal, když viděl Davidův nechápavý pohled.

„Ondro! Pojď rychle sem! Mám pro tebe překvapení!”

Ondra, stojící opodál strnule jako sloup, pospíchal ke kamarádovi. Nemohl uvěřit, že se opět setkali s Janem.

„Kde to jsme?“ rozhlížel se kolem.

„V Přerově,“ odpověděl mu Jan.

„Členové jednoty bratrské se starají o každého svého člena a pomáhají mu. Tak pomohli i mně. Poznali, že mám nadání a schopnosti studovat, tak mě poslali do latinské školy právě sem, do Přerova. Bohužel až v šestnácti letech. Chtěl jsem studovat na dobré škole již dříve, ale musel jsem pomáhat svým poručíkům ve mlýně. Nebyl jsem tam spokojený, hlavně proto, že jsem nemohl chodit do školy. Nebyl jsem ale sám. I ostatní děti pomáhaly na polích, vinicích, v chlévech a s podobnými domácími pracemi. Na vzdělání se moc nepomýšlelo. Teď mi to chybí a já se před ostatními stydím. Všichni spolužáci se učili latinu daleko dříve než já, a to jsou o čtyři roky mladší. Ale snažím se všechno dohnat a navíc jsem z latiny nadšený.“

„Proč jsi chtěl studovat právě latinu?“ zeptal se nechápavě Ondra.

„Všechny poznatky z různých věd i myšlenky filozofů jsou ve středověku psány v latině. Mám takový sen - aby se vzdělání šířilo mezi všemi vrstvami obyvatel. Přemýšlel jsem, jak bych k tomu mohl přispět. A tak se zrodil v mé hlavě nápad vytvořit česko-latinský slovník. Zatím sbírám podklady, až jich budu mít dostatek, začnu psát.“

„Jane, řekni nám něco latinsky,“ poprosil Ondra a David se k němu přidal.

„Řeknu vám latinsky to, co si ze srdce přeji: Omnia sponte fluent absit violentia rebus.“

„Zlatá angličtina,“ poznamenal David, „nerozumím ani slovu.“

„Zkuste se zamyslet a použít k překladu i angličtinu,“ podotkl Jan.

„Sponte by mohlo znamenat spontánní, přirozený a rebus nějakou zajímavou věc,“ přemýšlel Ondra.

David se přidal: „Anglicky fluent je plynulý nebo plynout, violence je násilí, absit by mohlo být jako absence - nepřítomnost. Když to dáme trochu dohromady, vyšlo by nám z toho - přirozeně plynout, nepřítomnost násilí a co by sis ze srdce, Jane, přál? No přece aby všechno kolem nás přirozeně plynulo, klidně, bez nucení, bez násilí.“

„Chlapci, jste velmi šikovní. Tak byste se naučili klidně i latinsky.“

„Jane, tak nás nenapínej a přelož nám tu větu do češtiny!“

„Ať všechno volně plyne, násilí buď vzdáleno věci.“

„Hurá! My jsme borci!“ radovali se kluci.

„Vidíte, jakou radost máte z toho, že jste si na to přišli vlastně sami. Tak bych chtěl, aby se na školách učilo. Aby byli žáci bez nucení a násilí přivedeni k pochopení poznatků o světě, k poznávání všeho důležitého, co vede k zdokonalování.“

„Tak napiš učebnici pro učitele, jak se má správně učit!“ napadlo Davida a dál radil Janovi. „A pro žáky vytvoř učebnice s obrázky.“

„Učebnice s obrázky?“ opakoval udiveně Jan.

„Obrázky, fotografie, mapy, grafy, to všechno my ve svých učebnicích máme,“ připojil se Ondra.

„To vás pak musí škola velice zajímat.“

„No, jo,“ rozpačitě poznamenal David. Uvědomil si, jak ho doma rodiče nutí do učení a učitelé neustále napomínají, aby nevyrušoval. Kdyby tak Jan viděl ty krásné učebnice, knihy, encyklopedie, možnost internetu! Nikdy v životě nepocíťoval David takový stud. „Já tady nabádám Jana, aby se věnoval psaní učebnic, zatímco já...“

„Vy jste říkali, že v učebnicích jsou i mapy?“ zamyslel se Jan a po chvíli odmlčení zvolal: „Vytvořím mapu Moravy!“

„Podle čeho chceš mapu zhotovit? Myslíš, že to dokážeš?“ pochyboval Ondra. Vzpomněl si, jak ve škole dostali za úkol nakreslit plánek okolí školy a jak si s tím nevěděl rady.

Ale Jan si Ondrovy otázky nevšímal. „Musím se vám přiznat, trochu jsem vám záviděl, že jste oba takoví dobří kamarádi. Ale potom jsem i já poznal opravdového kamaráda. Povídal jsem vám někdy o svém kamarádovi ze Strážnice?“

„Myslím, že ses zmínil o nějakém Mikuláši Drabíkovi.“

„Ano, to je on. Představte si mé překvapení, když jsem spatřil Mikuláše v Přerově! Byl jsem šťastím bez sebe. Zavzpomínali jsme si na společná dobrodružství. Však jsme jich také zažili! Mnohdy šlo i o život, po okolí se potulovaly ozbrojené bandy, museli jsme se mít na pozoru. Podnikali jsme spolu výlety do okolí, prochodili jsme celou Moravu. Všechna místa si pamatuji - města a městečka, zámky, tvrze, kláštery, významnější vesnice, hory a řeky, rovněž lázeňská vřídla, rudné doly, sklářské dílny, vinohrady,“ vyprávěl Jan nadšeně.

„Vše jsem si pečlivě zaznamenával i vzdálenosti míst. Mám spoustu materiálů a podkladů. Utřídím si je, doplním, co chybí, a mapa bude na světě!“

David obdivoval Janovu vůli a přesvědčení, že svou představu zrealizuje. On sám si nikdy ve škole nevěřil. Před spolužáky se styděl, že se ztrapní. Raději než by udělal nějakou hloupou chybu, předstíral, že ho nic nezajímá. Teď pocítil velkou touhu vrátit se do třídy. Vytáhl hodinky a prudce otočil ručičkami...

Proč se David styděl, když radil Janovi, aby napsal učebnice?

Co pro Jana znamenal Mikuláš Drabík? _____

Proč si David ve škole nevěřil? _____

Podle čeho si vybíráš kamaráda? Jaké vlastnosti by měl mít? _____

Nauč se latinskou větu zpaměti.

MLADÝ UČITEL

Z kostela vychází Jan oděný do kněžského roucha. Když spatřil Ondru s Davidem, namířil si to k nim a vesele jim sděloval novinku, jako by ani neuběhlo šest let od jejich posledního setkání: „Právě jsem byl vysvěcen na kněze jednoty bratrské.“

David nesdílel Janovu radost a začal vzlykat: „Jane, my cestujeme v čase a nikdy už se nevrátíme!“

„Má to s tebou něco společného, protože se vždy setkáme právě s tebou,“ uvažoval nahlas Ondra.

„Chlapci, je to záhada, ale nesmíme ztrácet naději, že vše dobře dopadne. Bůh má s námi nějaký úmysl a věrme, že přijde ta pravá chvíle a vrátíte se do budoucnosti.“

„To jsme opět v Přerově?“ divil se David.

„Ano, ale vrátil jsem se sem až po absolvování vysoké školy v Německu v Herbornu a Heidelbergu.“

„V naší době chodí studovat do ciziny jen výborní žáci,“ vysvětloval Ondra.

„Čeští bratři si všimli mé píce a zvědavosti, a proto mě také na studia vyslali. Před odchodem mi přidělili druhé jméno Ámos (milý Bohu), jak tomu v jednotě bratrské bývávalo zvykem.“

„Jak se ti studovalo v cizině?“

„Na akademii v Herbornu panovala přísná kázeň a vyučovali tam velmi vzdělaní a pokrokoví pedagogové. Seznamovali nás se základy všech oborů, s různými objevy, vynálezy.“

Obdivoval jsem školy, knihovny, laboratoře. Zde přede mnou vyvstala otázka, jak připojit vlastní národ k onomu společenství myšlenek, jak jej nadchnout, jak šířit všeobecnou vzdělanost. Zpět do vlasti jsem přišel plný dojmů a s životním cílem - přispět svým dílem k usmíření a sjednocení všech lidí.“

„To je nemyslitelné!“ vyhrkl ze sebe David. „Vždyť my se neumíme sjednotit ani ve třídě! A zrovna s nafoukaným Leošem bych se nikdy neusmířil. Pořád se všem jen posmívá a uráží je.“ David si vzpomněl na situaci, kdy ho Leoš přede všemi spolužáky zesměšnil.

„Spojit lidstvo znamená především všechny lidi vzdělávat a zajistit, aby bylo vzdělání přístupné pro všechny. Člověk se totiž stává člověkem jen výchovou a vzděláním. Proto jsem se rozhodl utřídit, obohatit a zpříjemnit vlastní jazyk a začal jsem pracovat na českém slovníku.“

„Ale jen slovník k uskutečnění tvého cíle přece nestačí.“

„Slovník je jen nástroj. Slouží k pochopení různých významů, rčení, výroků, myšlenek. Aby lidé rozuměli tomu, co čtou. Pomocí knih se mohou stát mnozí učenými i mimo školu. Bez knih nebývá učený nikdo ani ve škole. Abych předal své nadšení a myšlenky dál, začal jsem učit tady v Přerově ve své staré škole.“

„Jé, to si nedovedu představit, že bych byl učitelem na stejné škole, kde jsem teď žákem! A že by byla učitelka matematiky moje kolegyně, cha, chá...“ rozesmál se při té představě David.

„Ve škole jsem našel vše ve stejném stavu, jako když jsem z ní odcházel. Titíž učitelé, tytéž metody, totéž učení z paměti. Trpěl jsem, když jsem viděl, že se děti mořily třeba deset let tím, co mohly pochopit za jediný rok. Řekl jsem si, že naši učitelé nesmějí být podobni sloupům u cest, jež pouze ukazují, kam jít, ale samy nejdou. Začal jsem hledat nové cesty. Především jsem odstranil ze třídy metlu - přece bych své žáky nebil za to, že něco neumějí nebo něčemu nerozumějí.“

„U nás ve třídě by někdy ta metla byla potřeba, že Davide?“ mrkl šibalsky Ondra na kamaráda.

„Někteří kluci se ve škole chovají hrozně!“ dodal David a myslel při tom na spolužáka Leoše, který byl hlavní příčinou jeho problémů. Byl přesvědčený, že kdyby ve třídě nebyl Leoš, choval by se jinak...

„Bez kázně se ničemu nenaučíš anebo se nenaučíš ničemu správně. Žáku přísluší práce, učiteli řízení, ne naopak,“ řekl Jan. „Škola má být zajímavá a příjemná, ale musí se respektovat pravidla. Pro žáky jsem taková pravidla chování sestavil, v poučném desateru je nabádám, aby se chovali slušně a vyhýbali se nepravostem.“

„Ty se opravdu nenudíš, jak to všechno stihneš?“ obdivoval Jana Ondra.

„Život činný je opravdový život. Zahálka je hrobem člověka zaživa,“ odpověděl mu Jan.

„Důležité je dělat věci s chutí a nechtít, aby je za nás dělali druzí. Také se snažím, abych bez příčiny nic neodkládal.“

Kolikrát podobná slova slyšeli oba hoši z úst rodičů a učitelů. „Lenoch se spokojí s tím, co vynalezli jiní, lenost je zvyk odpočívat dřív, než se člověk unaví, lenoch je člověk, který si nedá práci, aby své nicnedělání patřičně odůvodnil, s leností to daleko nedotáhneš, tak hybaj rychle do práce!“ poučovali je často dospělí.

Čím to, že Janova slova zněla jinak? Ani jeden se přihloupě neusmíval, tak jako to dělávali doma.

„Ty si povídáš sám se sebou?“ smál se na Jana z dálky kamarád Mikuláš.

„Jen jsem si něco nahlas opakoval,“ zalhal Jan a bylo na něm poznat, že velmi nerad.

„Jane, my vyzkoušíme kouzelné hodinky, buď se objevíme doma, nebo se s tebou ještě setkáme,“ rozloučili se hoši.

Myslíš si, že i u vás ve třídě je někdo podobný Leošovi?

Bojíš se i ty, že se ti někteří spolužáci budou vysmívat, když uděláš chybu?

Vypiš přísloví z této kapitoly. Připiš k nim některá další, na která si vzpomeneš.

Sestav sám, se spolužákem nebo ve skupině pravidla chování pro svou třídu.

(Komenského mravoučné desatero můžeš najít na internetu)

LABYRINT

Před chlapci se náhle rozprostíralo hluboké zalesněné údolí. Seběhli dolů a spatřili stavení. Vešli dovnitř.

„Podívej, rozepsaná kniha. A lůžko. Kdo tu asi přebývá?“

„To je ale návštěva, dobrý den, chlapci.“

„Dobrý den, Jane, kde jsme se ocitli nyní?“

„V Čechách, v Brandýse nad Orlicí na panství rodu Žerotínů. Musím se ukrývat a urozený pán Karel starší ze Žerotína mně opět pomohl. Pomáhal mi i při studiích. A nejen mně. Žerotínové patří mezi nejbohatší moravské rody. Byli stoupenci husitů a nyní podporují i jednotu bratrskou. Díky nim mohou čeští bratři budovat školství a tisknout knihy.“

Ondra začal polohlasně číst: „Poněvadž se mně v ústraní a nevídané prázdnotě ani nechtělo ani nelíbilo zahálet, začal jsem přemýšlet o marnosti světa, až se mi pod rukama zrodilo toto drama, které podávám Tvé jasnosti...“

„To mám rozepsaný Labyrint světa a ráj srdce. Knihu pak věnuji svému ochránci.“

„Ale ta slova zní velmi smutně. Co se ti přihodilo?“ ustaraně se ptali hoši.

„V roce 1618 jsem byl vyslán jako kazatel a učitel do Fulneku. Prožíval jsem šťastné chvíle, zamiloval jsem se do Magdaleny a oženil se s ní. Ale štěstí netrvalo dlouho. Můj osud a stejně i životy statisíců mých krajanů rázem změnila válka. Po bitvě na Bílé hoře nastala pro nekatolíky v českých zemích doba bolesti, utrpení a vyhnanství.“

„To si pamatuji ze školy, bitva na Bílé hoře roku 1620,“ skočil Janovi do řeči Ondra. „Císař Ferdinand nechal na Staroměstském náměstí popravit dvacet sedm českých šlechticů, měšťanů a vzdělců.“

„Tím to neskončilo. Nastalo zatýkání, věznění, mučení a zabavování majetku. Bylo povoleno jen katolické náboženství. Všichni nekatoličtí duchovní byli vypovězeni ze země. I já jsem musel utéci z Fulneku a ukrývat se. Manželka očekávala narození našeho druhého dítěte, a proto ve Fulneku zůstala. Netušil jsem, že už své děti ani manželku nikdy neuvidím. Všichni zemřeli na mor, který tehdy pustošil celou českou zemi.“

Ondra ani David nevěděli, co Janovi říci. Jak ho utěšit? Jak mu pomoci? Vždyť zase přišel o celou rodinu! Takové neštěstí se dá jen těžko překonat.

„Nyní usilovně píšu, abych zmírnil své utrpení. Představte si, chlapci, že mi veřejně spálili všechny mé knihy a spisy, které jsem nestačil vzít s sebou!“

„Tak si je znovu vytiskneš,“ chlácholil Jana David. Ondra si poklepal na čelo. Davidovi sklouzl pohled na husí brko a kalamář s inkoustem.

„Sice máme i svou tiskárnu, ale vše musím prvně napsat ručně,“ vysvětloval Jan.

„Ještě že mám počítač, psát všechno ručně a bez chyb, to by byla hrůza,“ pomyslel si při té představě David.

Po chvíli mlčení se Ondra zeptal: „A o čem je ten Labyrint?“

„Není člověka, který by nebloudil v labyrintu světa. Na cestě ho provázejí Mámil a Vševěd Všudybud. Mámil člověku nasazuje růžové brýle a on svět nevidí takový, jaký opravdu je. Nerozezná klam od pravdy. Všudybud mu nasazuje uzdu a neudělá sám svobodně ani krok, jde tam, kam on ho vede.“

„To platí i o mně?“ zhrozil se David.

„O tobě i o všech ostatních lidech.“

„Jak mají ale lidé potom poznat, co je pravda a co lež? Co je dobré a co špatné, co je moudré a co hloupé?“ přemýšlel David.

„Musí nalézt ráj srdce.“

„A kde ten ráj najdu?“

„Když se ztišíš, uslyšíš uvnitř hlas: Navrať se! Navrať se, odkud jsi vyšel, do domu svého srdce! Tam nalezneš pokoj, klid a pravdu. Pokud ublížíš svému kamarádovi a myslíš si, že jsi v právu, protože on si začal jako první, a hledáš pro sebe všelijaké omluvy, podívej se vnitřním zrakem do svého srdce, vnímej, jak se cítíš, a najdeš v sobě uvnitř odpověď.“

Rozhostilo se ticho, které přerušil Janův hlas: „Chlapci, jak to tak sleduji, uvidíme se opět za šest let. Kdybyste mi tak mohli poradit, nebo nějak pomoci mé milované zemi.“

Ondrovi i Davidovi bylo líto, že nemohou Janovi říci, jak se bude situace v zemi vyvíjet. Vůbec si totiž ze školy nepamatovali, jak to bylo s nekatolíky dál.

I kdyby to věděli, Jana by nepotěšili. Ale vyprávěli mu, jaký je svět v 21. století. Jan byl nadšený, když slyšel o muzeích v Přerově a v Uherském Brodě, která nesou jeho jméno a v nichž jsou uloženy jeho spisy. Byl rád, že se ve školách již neučí všechno z paměti a že školu navštěvují všechny děti bez rozdílu.

Chlapci povídali a Jan se nepřestával divit.

Zjisti, kdo vynalezl knihtisk.

Jaký máš pocit, když někomu ublížíš (fyzicky nebo i slovně)?

Jak si myslíš, že by vypadal svět, když se na něho podíváš přes růžové brýle?

Co znamená pro lidi, když mají svobodu?

Podle čeho poznáš, že ti někdo lže?

Co znamená slovo labyrint? (můžeš použít slovník nebo internet)

Nakresli labyrint a do jeho středu umísti svůj poklad.

Vyměň si s kamarádem labyrinty a povídejte si o nich.

Přečti si ve vlastivědě o bitvě na Bílé hoře.

ODCHOD Z VLASTI

Jan měl pravdu. Uběhlo šest let, když se s chlapci znovu setkal. Pro hochy to byl pouhý okamžik.

„V zimě jsem musel z vlasti odejít do polského Lešna. Situace v mé vlasti se velmi zhoršila, měl jsem strach o svou ženu a dcerku. Vy vlastně ani nevíte, že jsem se podruhé oženil.“

„Čemu se věnuješ nyní?“ ptal se zvědavě Ondra a nahlížel do spisů.

„Pracuji na učebnici latiny, nazvu ji Brána jazyků otevřená. Píšu ji jako encyklopedii živé a neživé přírody, člověka, společnosti, kultury. Spojil jsem tak učení jazyků s poznáváním věcí, aby každá věc byla správně chápána a viděna.

A taky mám rozepsanou Didaktiku - návod, jak mají učitelé vyučovat a jak se učit rychle a příjemně. Však jste mi to radili, vzpomínáte? Pro menší chystám Informatorium školy mateřské - rady matkám k výchově předškolních dětí.

Postupně pracuji na knize Všeobecná porada o nápravě lidských věcí. Bude ale trvat velmi dlouho, než ji dopíšu.“

„Jak chceš lidem poradit, aby se napravili?“

„Není v lidských silách, aby stále kráčeli po cestě moudrosti, hledali pravdu a mír. Každý někdy zakolísá, klopýtně a dělá chyby. Ale chci v knize zdůraznit, že je důležité, aby se člověk dokázal vrátit zpět na správnou cestu, aby viděl rozdíly mezi dobrem a zlem a volil vždy dobro. Šel za světlem a ne za tmou. Jen tak bude konec všem zlům, válkám, neshodám a svět bude v klidu a pokoji.“

Chlapci mlčeli. Věděli, jaké hrůzy a kolik válek ještě lidstvo zažije. Kolik zla bude napácháno.

Davidovi a Ondrovi bylo jasné, že setkání s Janem je změnilo. Oba si začali uvědomovat, co může dokázat jediný člověk!

„Chlapci, mám nápad. Zatočte ručičkami, jakmile se začnete přemísťovat a rozeznávat obrysy nového místa, posuňte je rychle znovu, dříve než se objeví celý obraz. To opakujte vícekrát, až to hodinky přestane bavit a vy se dostanete domů.“

„Zkusíme to, Jane, snad to vyjde,“ zaradoval se Ondra.

Jaká díla Jan Amos Komenský psal?

Spoj šipkami podle časové posloupnosti místa, kde Jan pobýval. Začni místem narození.

❖ **Místo narození nejisté (Komňa, Nivnice, Uh. Brod)**

❖ **Heidelberg, Herborn**

❖ **Strážnice**

❖ **Přerov**

❖ **Blatný Potok**

❖ **Uh. Brod**

❖ **Nivnice**

❖ **Fulnek**

❖ **Lešno**

A teď můžeš zkusit dopsat, jak příběh pokračoval:

7. STROMY ZLÍNSKÉHO KRAJE

Stromy provází lidstvo od jeho samých začátků, člověk na nich nalézal úkryt i potravu, bez dřeva by neměl oheň ani zbraně k lovu zvěře. Vlastnosti jednotlivých druhů předurčovaly nejen jejich praktické využití, ale i kulturní a mytickou symboliku, která v různých obměnách přetrvala až do dnešních dnů. V malebné krajině Bílých Karpat, Chřibů i Hostýnských a Vsetínských vrchů nalezneme na řadě míst stromy, které jsou pro svou krásu, věk či historické souvislosti právem chráněny jako památné stromy.

Mohutné a významné stromy byly středem pozornosti lidí již od pravěku, většinou v blízkosti posvátných míst. Postupně s rozvojem zemědělství a odlesňování krajiny vzrůstal význam osamělých jedinců, tu ponechaných kvůli stínu pro lidi i dobytek na pastvinách, tu cíleně vysazovaných na místech význačných událostí, u křížků, božích muk či kapliček. Na Valašsku a Kopanicích lidé sázeli stromy, lípy a duby v těsné blízkosti venkovských stavení, které chránily před přímým úderem blesku, a v jejich stínu odpočívali lidé po těžké práci. Traduje se také, že lípy vyzařují pozitivní energii.

Představ si, že sedíš na lavičce pod nádherným stromem. Vnímej všemi smysly své zážitky. Který strom byl ve tvé představě? Jak vypadalo okolí? Můžeš si svou představu také namalovat. Poděl se o své myšlenky s kamarádem.

Mezi nejrozšířenější okrasné stromy ve volné krajině a v blízkosti lidských sídel patří bezesporu lípy. Jejich jméno se objevuje v řadě místních pojmenování.

Najdi obce, které mají název odvozený od lípy (např. Lipová, Lipník...).

Lípy najdeme v centru mnoha obcí, jako památná a chráněná Lípa v Šanově. U domů roztroušených po kopcích v obci Vyškovec můžeme obdivovat Mandincovu lípu nebo Lípu u Šamáků. Oba tyto stromy mají obvod kmene přes pět metrů a jsou pěknou dominantou svému okolí.

Znáš ve svém okolí nějaký významný strom? Jaký druh stromu to je? Pokud by tě zajímala místa, kde se vyskytují významné památné stromy Zlínského kraje, použij mapu z publikace, kterou najdeš na adrese: <http://www.kr-zlinsky.cz/publikace-pamatne-stromy-zlinskeho-kraje-cl-2132.html>.

Stáří stromů lze odhadovat velmi těžce, protože rychlost jejich růstu je závislá nejen na druhu dřevin, ale i na místních podmínkách, jako je dostatek vláhy nebo živin. Stáří známe u lip u kostela ve Valašských Kloboukách, protože

podle dobových záznamů byly vysazeny v roce 1806. Lípy mají obvody kmenů 210, 240 a 290 cm. V obci Strání v místě zvaném Uhliska vysadil místní sedlák v roce 1816 u kapličky dvě lípy, které nyní měří v obvodu 350 a 370 cm. Lípy jsou stromy dlouhověké a jako takové byly a stále jsou svědky mnoho událostí.

**Porovnej stáří a obvody kmenů lip z Valašských Klobouků a ze Strání.
Co jsi zjistil?**

Vyberte si ve skupině jeden z těchto stromů. Odhadněte, kolik dětí je potřeba k tomu, aby mohly kmen stromu společně obejmout. Jak byste to dokázali?

(Naměřte provázek stejně dlouhý, jako je obvod kmene, a vytvořte z provázku kruh na zemi.)

**Jaké stromy rostou v okolí vašeho domova?
Jaké stromy převažují v krajině vašeho domova?**

Prohlédni si v atlase topol osiku a pokud je to možné, zajdi k osice na procházku.

U cest, v lukách a někdy i v lesích roste topol osika. Osika se nebojí vyrůst v příhodných podmínkách ve vysoký strom, roste však i na chudých půdách a v horách. Má pěknou, šedě olivovou kůru, lysé větve a ohnuté, jemné vejčité listy s okrouhlými zuby. Listy se i při nepatrném vánku pohybují, ševlí. Květy osiky jsou dlouhé jehnědy, jejich pyl roznáší vítr. Osikové dřevo je lehké, dobře se obrábí. Vyrábějí se z něho zápalky, bedýnky a pletené výrobky. Dříve se dřevo používalo i na výrobu dřevěného uhlí. Nejvíce však osika přispívá ke kráse krajiny. Z její tiché koruny s chvějícími se listy vyzařuje klid a mír.

Nakresli listy topolu osiky a věci, které člověk dovede z osikového dřeva vyrobit.

listy	výrobek	výrobek
	výrobek	výrobek

Lidé si rádi vypravují příběhy o své krajině, o zvířatech v ní, o lese...
Na Valašsku si vypravují tuto pověst:

PROČ SE OSIKA CHVĚJE

Na Valašsko přišla veliká zima. Sněhu napadlo až po štíty chalup. Lidé se drželi doma a povídali si o vlčích a strašidlech. Kdo nemusel, hlavu z chalupy nevystřčil.

Strýc Pavliš ale měl smůlu. Dostal předvolání do města ke správci. Odvezl si z lesa tajně dřevo a nyní měl plno strachu, co bude. Chtě nechtě musel do té sloty, ale měl štěstí. Řízení dopadlo dobře a strýc do šatlavy nemusel. Když vyšel ze zámku, napadlo ho, že by to měl oslavit. V šátku měl schovaný nějaký ten groš, tak hajdy do hospody. Trochu tam popil a domů se vracel až za tmy.

Vítr polák foukal a mrzlo, až praštělo. Strýc si rázně vykračoval po cestě a dupal, aby ho nezáblo. Cestu znal po paměti. Však se něco po ní nachodil za děvčaty. Strýc se usmál pod fousy. Tu se v dálce před ním zablýskla světýlka a táhle zavyl vlk. Strýc leknutím jen poskočil a už to bral přes pole k lesu. Nedívá se ani vpravo, ani vlevo, zahne mezi stromy a hupky nahoru.

Vlk mu byl v patách. Čenich při zemi, oči mu svítí. Obíhá strom za stromem, ale strýc Pavliš nikde. Vlk si sedl na bobek a zavyl, až se to v lesích rozlehlo.

„Není tu někde strýc Pavliš?“

V korunách stromů si hvízdá vítr, ale stromy mlčí.

„Povězte! Kde je schovaný Pavliš?“ udeřil vlk na stromy a začal jim vyhrožovat.

„Když nepromluvíte, přivolám na vás vichřici z hor. Potom už budete mluvit!“

Stromy ale mlčí a vlk vyhrožuje celému lesu. Když zakývají korunami po větru, šeptají tiše:

„Nevíme! Nevíme!“

Strýc zatím sedí ve větvích mladé osiky a strachem se chvěje. Drží se ze všech sil a prsty mu křehnou mrazem. Vlk šmejdí mezi stromy. Ty však mlčí, ale osika má strach a celá se chvěje, až jí praská v koruně. Vlk přiběhne až k osice, zvedne čenich a zavětrí.

„Už ho mám!“ a ozvěna roznáší kolem dokola vlčí vytí.

Tu se začali vlci sbíhat ze všech stran. Hned jich byla celá smečka. Oči se jim lesknou, ocasy zametají sněh. Vlci se sesedli kolem mladé osiky do kruhu, čenichy vzhůru a cení zuby na strýce Pavliše. Ten se tiskne ke stromu a v duchu se modlí, aby nepřišla vichřice a nesmetla ho dolů.

Noc se vleče krajem. Osika kývá větvemi a chvěje se. Vlci mají hlad a trpělivě čekají. Vítr jim profukuje kožichy, ale hlad je větší a větší. Tak sedí a dívají se.

Toho dne brzy začalo svítat. Vítr se utišil a schoval se kamsi za horu. Vlci se začali vytrácet jeden po druhém. Museli za jinou kořistí.

Strýci spadl kámen ze srdce. Dolů ale neslezl, dokud nebyl bílý den. Potom celý zkřehlý sjel po kmenu a žuchl do sněhové závěje. Otřepal se, poděkoval stromům, že ho zachránily, a rozběhl se domů jako mladík.

Osika se však chvěla dál a chvět se nepřestala. A protože strýce prozradila vlkům, chvěje se za trest až dodnes.

Zdroj: Lisická, H. Pohádky a pověsti z Moravské brány. Praha: Svoboda 1968

1. **Líbila se ti pověst o osice?**

2. **Kam byl předvolán strýc Pavliš a proč?**

3. **Co je to šatlava?**

4. **Proč si strýc troufnul jít domů až večer?**

5. **Čím vlk vyhrožoval stromům?**

6. **Jak se vlci dorozumívají?**

7. **Jak se strýc na osice cítil?**

8. **Co bys dělal ty?**

9. **Jak se mohou lidé ubránit vlkům v přírodě?**

10. **Jak by se lidé měli chovat při setkání s vlky?**

11. **Myslíš si, že je příběh pravdivý?**

12. **Která část příběhu by se podle tebe stát nemohla?**

Na počest stromů je na celém světě pořádána řada slavností. Nejvíce jsou oslavovány stromy ovocné a jejich plody (slavnosti třešní, jablek, oskeruší, kaštanů, atd.). V Hostětíně na východní Moravě jsou pravidelně pořádány Jablečné slavnosti obvykle některou nedělí na konci září. Centrem slavností je jarmark místních produktů a řemesel, doplněný výstavou krajového ovoce, ochutnávkou jablečného moštu a jablečných moučníků, exkurzemi po zdejších ekologických projektech, bohatým kulturním programem a hrami pro děti.

Vymysli si, jakou slavnost bys pořádal ty, navrhni její program.

Najdi na mapě Hostětín a pokus se sestavit cestu z tvého bydliště na Jablečnou slavnost. Pojedeš raději osobním autem, autobusem nebo vlakem? Projíždí vlak přes tuto obec?

V současnosti je jednou z nejrozšířenějších oslav Den stromů, oslavující všechny stromy bez rozdílu využití.

Najdi v kalendáři, který den u nás oslavujeme Den stromů.

V Čechách byly pořádány Stromové slavnosti poprvé v roce 1906. Slavnosti zanikly vypuknutím II. světové války. Stará československá tradice byla v České republice obnovena až v roce 2000. S nápadem slavit opět Den stromů přišli ředitel botanické zahrady Univerzity Karlovy a známý popularizátor dřevin Václav Větvíčka a dřevosochař Martin Patříčný. Datum první oslavy svátku stromů bylo stanoveno na 20. 10. 2000. Proč právě toto datum? Důvodů k tomu bylo několik. V mnoha lokalitách České republiky jde o vhodný termín pro sázení stromů. Podzim je také časem, kdy jsou stromy asi nejkrásnější a hrají všemi barvami. Brněnská Nadace Partnerství myšlenku oslav Dne stromů rozvinula. Na tento den se již tradičně vyhláší výsledky celostátní ankety Strom roku a stromové slavnosti se pomalu stávají znovuobnovenou tradicí po celé zemi. Den stromů se nyní slaví 20. října již nejen v České republice, ale i v Polsku a na Slovensku. Dvacátý říjen se tak stává i středoevropským Dnem stromů.

Vymysli s kamarády program na oslavu Dne stromů.

Zajímavou akcí je zajisté také anketa o Strom roku. Každoročně ji pořádá Nadace Partnerství. Obyvatelé České republiky sami navrhuji stromy pro toto ocenění a hlasováním pak určí vítězný strom. Je velmi zajímavé si přečíst příběhy těchto stromů, prohlédnou fotografie a je ještě zajímavější vydat se a podle map v krajině významné stromy hledat.

Prohlédni si: <http://stromroku.cz/uvod.aspx#chapter-letosni-rocnik>

PŘÍBĚH HRUŠKY V HORNÍM POLI

Počívajte, lidé!

Su hruška v Horním poli. Nasadili mňa tu kdysi velice dávno vaši předci do meze, co byla hranica mezi dědinama Slavkov a Horněmčí. Ale kdy to přesně bylo, to vám neřeknu. To víte, su už velice stará a paměť mně už místama vynechává.

Ale čula sem, že dědáček Hajných, co by včil měli skoro sto roků, vykládali, že im eště za kluka pradědáček povídali, že sem už za jejích mladi byla velice veliká. Dneskaj mám okolo kmeňa 365 centimetrů, zrovna jak dní v roku, a na výšku byste mně naměřili celých 13 metrů.

Tož myslím už pamatuju vjec jak tři sta roků, možná aj čtyři sta. Ale pořád sa mně tu na světě lúbí. To když tak na mňa zjara posvítí slúnečko a chvílama sprchne májový déštík, to sa mně lístečky tetelíjů samú slasťú. A eště, když si mně ptáčata sednú do koruny a spívají, že si málem hrdélka rozdrapíja, to su šťastná nade všecko.

Co vám mám povídat. Co já jsem šecko za ty roky zažila, to ani k víře není. A děcek co sa tady hrávalo, koléj generací!

Ale byly aj horší čase. Za války, jak už ke konci postupovala fronta přes ty naše horenky bělokarpské, tady pod moju korunu moseli chlapi z oboch dědin zakopat Němcom tank. A ti potom z něho střílali na Horněmčí, jak tam došli ruští vojáci. Fronta přešla a tank tu ostál. Šak sa v něm klučiska neco nahráli! Až potom sa po kúskoch odvézl do starého železa, kde podle mňa stejně šecky také zgarby, z kerých sa střílá, patříjů. Nevěřili byste, jak mňa to bolelo, dyž sa mně střela zaryla do kmeňa. Šak ích tam mám nekolik zarostených eště do dnešního dňa.

A jednu, tak před 80 rokama, do mňa udeřil blesk. Urazíl mně silnú haluzu a myslela sem si, že už je se mnú načisto konec. Ale nebýl, dobří lidé mně pomohli. Ranu čisto zařezali, natřeli kravincem a šecko sa zahójilo.

Až totkaj! Slavkovjané si zmysleli, že tu udělají pořádnú cestu, aby bylo kady vozit dřevo z hájů. A jak došli ti páni, co to vyměřovali, a já sem najednú stála mezi týma kolíkama, tož mně tuhla míza v žilách. Ale dobří lidé mně zasěj pomohli. Napřed ochranáři z Horněmčí a ze Slavkova a na jejich orodovaní aj pantáté z úradů. Dalo ím to šeckým starání velice moc, co ti sa sem ke mně najezdili!

Ale dobře to dopadlo. Silnička mosela udělat okolo mňa oblúček a já sa možu radovat ze života veselo dál. A kdyby enom to! Oni mně ošetřili staré rany a vyhlásili mňa památným stromem! To už mně aj trochu stúpla sláva do koruny.

A po větře posílám zprávy druhým starým stromom, aby sa nebály, že lidé sú hodní a neublížijů nám.

Vyprávění starého stromu vyslechla a zapsala Vlasta Ondrová

Zdroj: http://www.obecslavkov.cz/hruska/hruska_letak.pdf (upraveno)

Jak se ti četlo? Bylo pro tebe čtení snadné?

Bylo by pro pochopení snadnější, kdyby ti vyprávění někdo četl hlasitě?

Je u vás ve třídě někdo, kdo zná toto nářečí?

Podtrhni si v textu slova, kterým nerozumíš. Pokuste se společně si je vysvětlit.

Jaký strom ve tvém okolí bys navrhl na ocenění nebo na uznání Strom naší školy?

Namaluj: Můj strom.

Napiš příběh tohoto stromu.

Můžeš se inspirovat výše uvedeným příběhem staré hrušky, která stojí u obce Slavkov v okrese Uherské Hradiště a v roce 2011 skončila mezi Stromy roku na 2. místě. Můžeš se podívat na tento odkaz:

<http://stromroku.cz/Finaliste/2011/Hruska-v-Hornim-poli.aspx>

Vzdejme tedy i my hold stromům, které nás provázejí již několik generací a jsou mnohdy významnými pamětníky řady událostí i lidských osudů.

8. HRAD BUCHLOV

Putování nás zavede nedaleko města Uherské Hradiště, do chřibských lesů, kde stojí hrad Buchlov. Kolem něj je malebná a úrodná krajina, která je často nazývána Zahradou Moravy.

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/20/The_Buchlov_Castle.jpg

Buchlov je jeden z nejstarších a největších hradů na Moravě. Má velké věže a silné hradby, a tak mohl chránit Moravu před nepřáteli. Jméno dostal podle silných zvuků hromů („búchavé“ údery), které se ozývají za bouřky v lesích kolem.

PÁNI NA BUCHLOVĚ

Hrad je starý více než 750 let a patřil mnoha pánům. Každý majitel měl svůj znak, kterému se říká erb.

Cimburkové, kteří sídlili na nedaleké zřícenině hradu Cimburk, měli ve svém erbu hradní stěny – cimbuří.

Zástřizlové měli ve svém znaku květ lilie.

Petřvaldové měli ve svém erbu páva, protože právě pávi prozradili útočící vojsko, které se snažilo v noci přepadnout hrad.

Berchtoldové měli erb podobný našemu státnímu znaku - moravská orlice a český lev.

Zkus nakreslit některý z erbů, jak asi mohl vypadat?

Potom svůj obrázek porovnej se skutečným erbem jednotlivého rodu.
(Všechny erby rodů najdeš na internetových stránkách hradu Buchlov.)

LOVECKÉ PRÁVO

Úředníci, zbrojnoši, kteří pracovali na hradě, měli velmi důležitý úkol. Vykonávali tady **lovecké právo**. To znamenalo chránit pole, lesy a rybníky kolem hradu před pytláky a zločinci. Ti, kteří bez povolení káceli dříví nebo lovili zvěř či chytali v řece Moravě ryby, byli vždy přísně odsouzeni a potrestáni.

Hradním soudem byl také odsouzen zbrojnoš Jan Vlček za pytláctví v lesích. Tento zbrojnoš měl chránit svého pána a dohlížet, aby v lesích nelovili lovci bez povolení. Hradní pán si však myslel, že právě on je pytlák. Vlčka odsoudili k trestu smrti. Zbrojnoš však trval na své nevině. Bez milosti byl předán katovi. Na popravišti se pomodlil a v tom dostal nápad. Kousek od popraviště viděl růst malou lípu. Vytrhl ji ze země a zpět ji zasadil kořeny vzhůru, korunou do země, a zvolal: „Jsem nevinen! Jestli se tento stromek ujme a z kořenů vypučí listy, bude to jasné znamení, že mluvím pravdu.“ Zbrojnoš Vlček byl uvězněn a celý rok se čekalo... Po roce se opravdu lípa ujala a na kořenech začaly růst listy. Zbrojnoš byl zbaven viny a z vězení propuštěn. Lípa dodnes roste na Buchlově, říká se jí **Lípa neviný** a její pověst se stále vypráví...

Víš, co znamenají tato slova?

POVĚST _____

ZBROJNOŠ _____

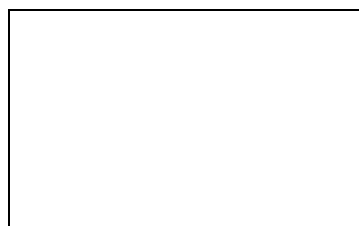
PYTLÁK _____

Vypiš z textu větu, která vysvětluje, co je lovecké právo.

Kdybys byl/a hradním pánem, uplatňoval/a bys také lovecké právo? Svou odpověď zdůvodni.

Dovedeš nakreslit list lípy?

Strom lípa je pro naši zemi nějak zajímavý, víš čím?

TAJNOSTI BUCHLOVA

Hrad Buchlov prý hlídá Černá paní Kateřina, která dohlíží po celý rok, den co den na hrad. Večer se vždy prochází po cimbuří a proměňuje se v černý obláček. Zkus nakreslit, jak taková Černá paní Kateřina asi vypadá.

ZAJÍMAVOSTI HRADU BUCHLOVA

Hradní pán Jan Dětrich si kdysi dopisoval se svou budoucí nevěstou Annou, která bydlela ve městě Tábor.

Přemýšlej a zapiš, jakými způsoby si mohli lidé posílat dopisy dříve a nyní.

Dříve: _____

Nyní: _____

Vyluštěním křížovky se dozvíš, kdo byl tajným poslem Jana Dětricha a Anny. Kdo nosil jejich zamilovaná psaníčka...

Kateřina byla černá...

Zástřizlové měli ve svém znaku
květ...

Hrad Buchlov je obklopen...

Nedaleká zřícenina hradu
se jmenuje...

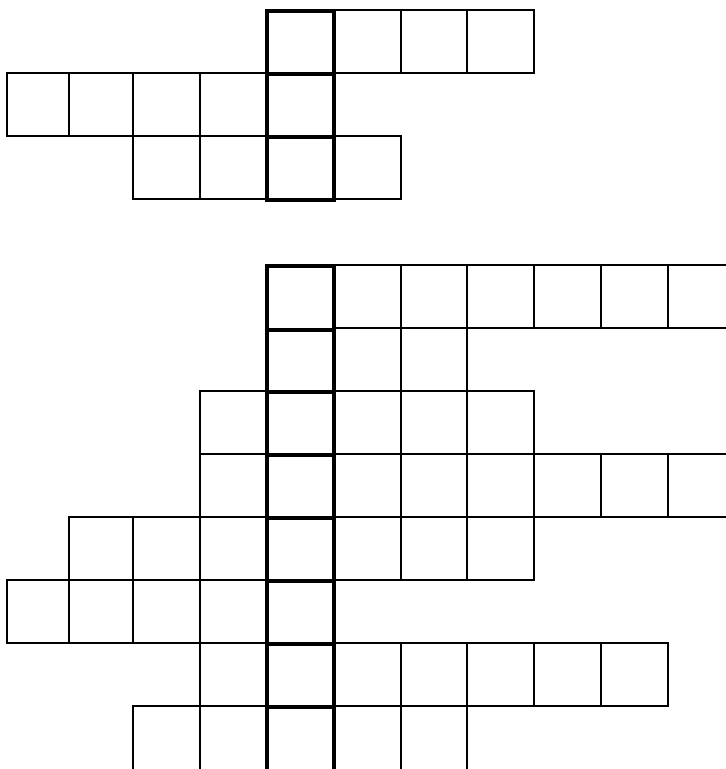
Znak rodu se nazývá...

Buchlov není název zámku, ale...
Vlček byl ...

Na Buchlově se uplatňovalo právo...

Anna bydlela ve městě...
Plodem buku jsou...

Z kořenů lípy začaly vyrůstat...

Tajným poslem zamilovaného páru byl_____

Posel dopis nesl schovaný ve schránce připevněné na krku a cesta tam a zpět mu trvala asi dva měsíce.

Najdi si na mapě trasu jeho cesty BUCHLOV – TÁBOR.

Vypiš tři města, kterými proběhl.

Víš, že...

- pokud navštívíš hrad Buchlov, uvidíš také mnoho věcí, které dovezli poslední majitelé hradu ze svých cest? Na zámku můžeš vidět například zuby z mamuta, kůži z krokodýla, z anakondy, kostru koně, kožešinu z medvěda a mumii,
- dozvíš se také, jak pán hradu trval na tom, aby se děti řádně umývaly a čistily si zuby,
- nedaleko hradu najdeš také kapli sv. Barbory a zámek Buchlovice.

Tak co, láká tě prohlídka hradu Buchlov? Na co se nejvíc těšíš?

Pokud hrad navštívíš, můžeš si na konec pracovního listu nalepit svou vstupenku.

Zámek je otevřen každý den o hlavních prázdninách.

V měsících v květnu, v červnu a v září - každý den kromě pondělí.

V dubnu a říjnu jen v sobotu a v neděli.

Ve kterých měsících je hrad uzavřen?

Co si vezmeš s sebou na výlet? Napiš seznam 5 nejdůležitějších věcí.

PŘEJEME TI KRÁSNÉ ZÁŽITKY Z NÁVŠTĚVY HRADU BUCHLOVA.

Tvoje vstupenka:

9. KROMĚŘÍŽ A OKOLÍ

Hanička i Jirka mají dědečka a babičku, kteří žijí v krásném městě Kroměříž. Leží na řece Moravě, v oblasti Hornomoravského úvalu. Této oblasti se říká „úrodná Haná“. Nyní žije v Kroměříži téměř 30 000 obyvatel.

Dědeček toho o městě hodně ví, a tak se rozhodl svým vnoučatům město ukázat. Na procházce jim vyprávěl:

„Představte si, že roku 1110 prodal olomoucký kníže Ota II. Černý osadu za 300 hřiven stříbra olomouckému biskupovi Janovi, kterému se říkalo Břichatý.

Město založil v roce 1260 olomoucký biskup Bruno ze Schauenburka. Od té doby se Kroměříž stala součástí majetku olomouckých biskupů a stala se centrem jejich panství.

Od 13. století byla ve městě zřízena škola. Ve 14. století tady studoval pozdější místokancléř krále Karla IV., kanovník a pozdější kazatel Jan Milíč.

Kázal česky a byl předchůdcem Jana Husa. Usiloval o nápravu zkažených mravů.

Protože už v 17. století byla Kroměříž centrem kultury na Hané, začalo se jí říkat Hanácké Athény.

Určitě musíme navštívit zámek. Olomoučtí biskupové tady vybudovali reprezentativní letní sídlo.“

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kromeriz,_Marktpl,_Schl.jpg

Hanička se moc těšila. V zámku si představovala, že se prochází v krásných šatech a Jirka je její páže. Oba obdivovali 38 překrásných sálů s bohatou výzdobou. Jirkovi se líbil Lovecký sál, Poradní sál, Trůnní sál a Velká jídelna. Dědeček jim prozradil, že ve Velké jídelně zasedal v letech 1848–1849 ústavodárný říšský sněm, a proto byla přejmenována na Sněmovní sál.

Děti si dlouho prohlížely nástrovní malbu a 22 křišťálových lustrů. Jirka byl překvapen, jak velkou knihovnu se starými rukopisy a hudební archiv tady mají. Dokonce tam byla sbírka vzácných maleb, kreseb a grafických listů a velká sbírka mincí a medailí.

Hanička se chtěla podívat na město z výšky. Společně se vydali na 84 m vysokou zámeckou věž. Spočítali schody až nahoru. Bylo jich přesně 106.

Čekala je nádherná vyhlídka do okolí. Shora viděli Velké náměstí s radnicí, kostely. Celé město bylo jako na dlani. Potom je dědeček provedl rozsáhlou Podzámeckou zahradou a Květnou zahradou. Ta se kdysi jmenovala Libosad. Dodnes má svou historickou podobu. Všichni se mohli podívat do studeného a tropického skleníku. Zahrada je rozdělena na dvě části. „Květnice“ je zdobená vysázenými barevnými květinami. Ty tvoří nádherné ornamenty. Je tu bludiště a stěny ze stříhaných stromů a keřů. Děti se v něm dlouho hledaly. Ve druhé části „Štěpnici“ Jirka obdivoval uměle navršené kopečky – jahodové kopečky. Moc se jim líbila stavba rotundy a kolonády. Ta sloužila k procházkám za deštivého počasí. Dědeček jim vysvětlil rozdíl mezi sochou a bustou. Sochy znázorňují postavy antických bohů. Busty jsou plastiky, které zobrazují hlavu a horní část těla významných osobností. Jirka počítal sochy a Hanička busty. Jirka jich napočítal 44, bust bylo o 2 více.

Děti vyzkoušely pokus, který jim poradil děda.

Do výklenku v krátkém čele kolonády Hanka polohlasem vyslovila své jméno a Jirka je ozvěnou zřetelně slyšel na druhém konci. Moc se jim to líbilo. Děti vůbec nechtěly jít domů. Už je ani nepřekvapilo, když si přečetly, že Kroměříž byla v roce 1997 vyhlášena nejkrásnějším historickým městem ČR a v roce 1998 byl Arcibiskupský zámek s Květnou a Podzámeckou zahradou zapsán na listinu světového kulturního dědictví UNESCO.

Děti byly procházkou nadšeny, a proto jim dědeček slíbil, že se brzy pojedou podívat do nejstarší obce v podhůří Hostýnských hor. Je vzdálená jen 11 km od Kroměříže.

Název musely vyřešit pomocí šifry:

ksRYksMks|CksE

1. Ve které oblasti najdeš město Kroměříž?

Valašsko - Haná - Slovácko

2. Na které řece leží město Kroměříž?

Labe - Bečva - Morava

3. Kdy koupil biskup Jan zvaný Břichatý město Kroměříž?

r. 1110 - r. 1200 - 1100

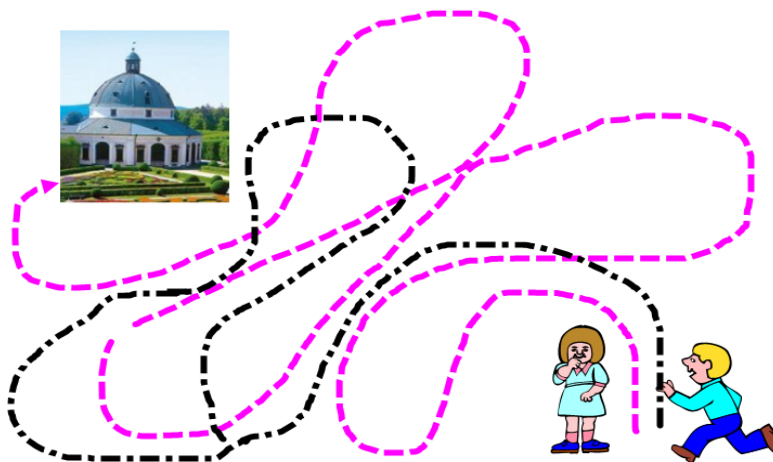
4. Jak se jmenuje zahrada s bludištěm?

Květinová - Květná - Kvítková

5. Který je správný název zahrady u zámku?

Zámecká - Podzámecká - Předzámecká

6. Hanka a Jirka jdou po cestičkách k rotundě. Kdo z nich najde cestu?

7. Na kolonádě je umístěno 44 soch a 46 bust. Kolik plastik je to celkem?
Pokud chceš vědět, jak je kolonáda dlouhá, pak k výsledku přičti číslo 140.

Je tu _____ plastik. Kolonáda je dlouhá _____ metrů.

8. Patří všechna náměstí k městu Kroměříž? Velké, Masarykovo, Baťovo, Milíčovo, Riegrovo, Sněmovní, Stojanovo, Václavské.
(Zjisti pomocí internetu.)
9. Na kterém náměstí je radnice?

10. Jaký název měla dříve Květná zahrada?

11. Proč se říká městu Hanácké Athény?

12. Kolik schodů má zámecká věž? Zapiš římskými číslicemi. _____
13. Jak byla přejmenována Velká jídelna po zasedání ústavodárného říšského sněmu v roce 1848 - 1849?

14. Najdi na mapě další zámky v blízkém okolí Kroměříže.
15. Najdi na mapě známé poutní místo. Leží severovýchodně od Kroměříže.

RYMICE u Holešova

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Skanzen_Rymice_-_Domkarska_usedlost_Potuckovo.JPG

V úterý svítilo sluníčko, a tak jsme se vydali do Rymic u Holešova. Dědeček chtěl mně a Jirkovi ukázat, jak se kdysi dávno žilo na Hané. Už při příchodu na náves se dědeček ptal, jestli nás něco nepřekvapilo. Chvilku jsme přemýšleli, ale pak jsme na to přišli! Mají tady neobvyklou trojúhelníkovou náves s kostelem sv. Bartoloměje. Okolo stojí zemědělské usedlosti. Náves nebyla vůbec

vydlážděna. Před domy byly vysázeny ovocné stromy. V usedlostech jsme mohli zjistit, jak se dříve pralo prádlo, jak se pekl chleba nebo koval hovězí dobytek. Domečky vypadaly kouzelně, jako z pohádky. Moc se nám líbily doškové střechy. Usedlosti byly hodně vysoké. Hádali jsme proč. Dědeček nám vysvětlil, že v této úrodné oblasti se pěstovalo hodně obilí. To ukládali do horních pater domů. Všimli jsme si různých hanáckých nápisů. Některé nám musel dědeček přeložit. Slíbil nám, že nám doma řekne pohádku v hanáčtině. Už se těšíme.

Možná budeme potřebovat pomoc při překladu do češtiny. Kdoví, jestli existuje hanácko-český slovník?

O ŘEPĚ

Protože belo zrovna jaro, šil dědeček na pole a zasadil řepo. Řepa začalo rust až bela na podzem uplně veleká a zralá. Kdež hož její leste visele až na zem, rozhodl se dědeček, že řepo vetáhne. Šil teda na pole, popadl řepo a tahá a tahá, ale řepo vetáhnót nemuže. Zavolal na pomoc babko, děda tahá za řepo, babka tahá za dědo a tahají, ale vetáhnót nemužó.

Moc se nám hanácké nářečí líbilo, ale překládání nebylo úplně jednoduché.
Dovyprávěj spisovnou češtinou, jak pohádka skončila. Nakresli ilustraci k pohádce.

VĚTRÁK

Hanička s Jirkou slyšeli o „větráku“. Nedovedli si představit, co to je. Proto se vydali do Velkých Těšan. Tam našli větrný mlýn, vypadal jako starý obr, který na ně mával svými lopatami. Stojí tu už od roku 1830. Trošku se ho báli. Naštěstí se před mlýnem objevil usměvavý pan průvodce a všechno jim ukázal. V prvním patře byla mlýnice a ve druhém patře bylo mlecí zařízení. Odtud byl krásný výhled. Všude kolem nás byla rovina. Moc se nám tu líbilo. Dědeček měl hned několik dotazů.

autorská fotografie

Proč se v této oblasti daří obilí? _____

Které obiloviny se tady asi mlely? _____

Vyřeš tajenku a budeš vědět, o kom vypráví pověst z této oblasti.

1. Tajenka:

Vepiš -

- první písmeno jména ženy: Břetislav a . . .
- druhou krátkou samohlásku
- první písmeno v názvu našeho státu
- první písmeno názvu řeky, která protéká Přerovem
- třetí dlouhou samohlásku
- třetí písmeno slova: Na řece Moravě vybudoval Baťa plavecký . . .
- čtvrté písmeno chybějícího slova: V Kroměříži je arcibiskupský . . .
- první písmeno správného názvu města Hanácké Athény

Tajenka: _ _ _ _ _

O JEČMÍNKOVĚ

Před dávnými lety vládl na Hané markrabě, mocný pán z Chropyně. Vládl *moudře*, poddaní si ho *chválili*. Ale časy se mění a lidé s nimi. Chropynský markrabě konal na hradě *bohaté* hostiny, často vyjížděl s družinou do kraje na hony. Obyčejným lidem se žilo *špatně*. Markrabě byl hluchý k jejich nářkům. Jeho choť však byla velice *hodná*. Měla *tichou* povahu, neměla ráda hlučný život. Byla zarmoucená nad proměnou, která se stala s jejím manželem. Paní *milovala* svůj lid, a když viděla, jak je mu ubližováno, přimlouvala se za něj. Jednou markrabě poštal na prosebníky psy a vyhnal je z hradu. Jeho choť se slzami v očích prosila za ubožáky.

„*MLČ!*“ rozkřikl se markrabě na svou ženu, „ti lidé jsou moji, moje jsou i jejich statky, mohu s nimi dělat, co chci. Budeš-li se za ně ještě přimlouvat, vyženu i tebe.“

Lidem na Hané se žilo špatně. Sluhové markraběte i násilím vymáhali daně od poddaných.

Lidé se dohodli, že se osvobodí od strašného útisku. Markraběnku měli rádi, a proto ji varovali, aby se včas zachránila. Markraběnka se lekla, šlo jí také

o život jejího chotě. Šla k markraběti a s pláčem ho prosila, aby přestal sužovat poddané. Pověděla, že se bojí, aby se poddaní nevzbouřili. Manžel se rozzuřil a vyhnal ji.

Žena se dala na útěk, z paláce vyběhla na nádvoří, z brány spěchala do polí. Ale brzy ji opustily síly, a proto se snažila ukrýt, aby ji rozzuřený choť nenašel. Byl tam lán dozrávajícího ječmene, do toho vběhla. Obilí se za ní zavřelo, pošlapaná stébla se vztyčila. Hledali ji, ale nenašli. Ani markrabě, který potom vyjel z hradu hledat svou choť, ji nenašel.

V ten den se k hradu přihnal veliký zástup selského lidu. Byli ozbrojeni cepy a kosami. Pobili služebnictvo i pány na hradě. Poslední padl sám markrabě. Potom hrad zapálili. Tak se lid osvobodil od ukrutné vlády chropyňského markraběte.

Brzy na Hané nastaly klidné časy. Po markraběnce však nebylo ani stopy, i když po ní všude pátrali.

Přišly žně. Žali ječmen a sekáči se dali také do velikého lánu nedaleko chropyňského hradu. Při sekání přišli uprostřed pole na místo, kde seděla krásná paní s děťátkem. Nepoznali, kdo je to. Děťátko bylo líbezné; byl to hošík světlých vlásků, tak světlých jako stébla ječmene, v němž se narodil. Lidé se ptali neznámé paní, kdo je, ale ta jim jméno neprozradila. Odvedli ji tedy do vsi, do selského statku. Chlapci dali jméno Ječmínek.

Markraběnka přebývala ve statku, vesničané je měli rádi. Když se v zimě scházeli ve statku lidé k přástkám, vypravovalo se při těch besedách leccos pro ukrácení chvíle. Jednou si povídali o životě nebožtíka markraběte a o tom, jak se jim špatně žilo.

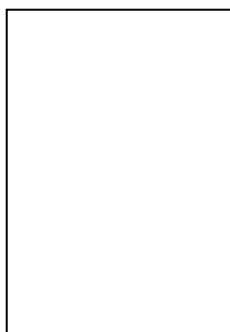
Tehdy neznámá paní promluvila smutným hlasem:

„Tuze vám ublížil, vím to. Byl to můj manžel a Ječmínek je jeho syn. Ten jednou odčiní viny otcovy. Odpusťte otci, jako jsem mu odpustila já. Tady bylo zle, ale bude jednou ještě hůře. A až bude nejhůře, můj syn přijde, přivede vojsko, zemi zachrání a odčiní otcovy hříchy.“

Wenig, Adolf: Moravskoslezské pověsti, O Ječmínkovi (upraveno).

Nakresli ilustraci k pověsti.

1. Zjisti, jak vypadá obilovina, podle které dostal chlapec jméno, a nakresli ji.

2. Najdi v prvním odstavci 8 zvýrazněných slov a vymysli k nim protikladné výrazy.

3. Zjisti, ke kterému městu se váže pověst. Které známé město je poblíž?

4. Přečti si o zámku základní informace na internetových stránkách a poznatky přečti spolužákům.

5. Zapiš první písmena z posledních 3 souvětí a přidej „II. Černý“.
Zjistiš jméno prvního majitele osady.

Výlety s dědečkem se moc vydařily. Děti zjistily, že je tady spousta krásných a zajímavých míst. Až příště přijedou, zase někam společně vyrazí.

10. LUHAČOVICE

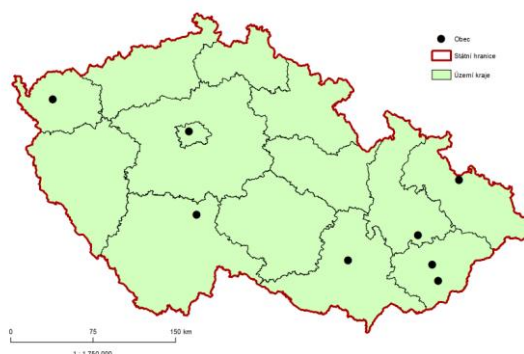

JAK TO ZAČALO

Anička je osmiletá holčička z Prahy a je nešťastná. Tento rok už potřetí leží několik dní v posteli, užívá léky a nesmí ani ven, ani do školy. Trápí ji kašel. Stýská se jí po kamarádkách, po spolužácích, po atletice, po pěveckém sboru, po jízdě na kole, prostě po všem, co může dělat, když není nemocná. Už ji to opravdu nebaví. Kéž by byla zdravá! Jak to říkala paní doktorka? „Děvenko, na to tvé astma by byly nejlepší lázně. Co bys řekla tomu, kdybychom tě tam poslali?“

Ale dnes Anička pookřála. Její maminka totiž přišla ze zaměstnání dříve než obvykle a už ode dveří volala: „Tak, Aničko, pojedeme spolu do Luhačovic, kde budou tvou nemoc léčit. Já pojedou s tebou, vyřídila jsem si v práci volno. A než sbalím vše potřebné, ty zjisti, jak se do Luhačovic dostaneme.“

Anička se ani chvilku nerozmýšlela! Rychle našla mapu. Kde vlastně Luhačovice leží? A už má v ruce papír a píše si na něj vše, co zjistila z mapy a internetu – dokážete to jako Anička?

Pracovní list číslo 1 – skupinová práce (práce s mapou ČR a možností jízdního řádu nebo internetu, šablona ČR)

1. Popište pomocí mapy, kde leží Luhačovice.

Luhačovice leží _____ .

**2. Jaká je vzdálenost a) z Prahy do Luhačovic.
 b) z vašeho bydliště do Luhačovic.**

Vzdálenost z Prahy do Luhačovic je _____ kilometrů.

Vzdálenost z naší obce do Luhačovic je _____ kilometrů.

3. Pomocí internetu nebo jízdního řádu popište cestu vlakem z Prahy do Luhačovic – přes která větší města vlak pojede?

Vlak z Prahy do Luhačovic projede městy _____

4. Kolik hodin a minut cesta trvá, kolik Kč zaplatí maminka s Aničkou za jednu cestu?

Cesta vlakem bude trvat _____ hodin a _____ minut.

Za jednu cestu zaplatí Anička i s maminkou _____ Kč.

5. Kterým dopravním prostředkem byste se dostali do Luhačovic z vaší obce? Jak dlouho by vám cesta trvala?

6. Obkreslete šablonu ČR a vyznačte na ní Prahu, Luhačovice a vaši obec:

CESTA VLAKEM

Aby Anižce cesta vlakem lépe ubíhala, četla jí maminka pověst o vzniku Luhačovic.

LOUKY, LUHY, LUHAČOVICE

Prý jsou pěknější lázně na světě, ale řekněte mi, které mají tak krásné libozvučné jméno, kdy slabiky jako bublinky pěkně kloužou ze rtů, nedrnčí jako Vary, Darkov či Mariánky. Dovedu si představit, jak před staletími pasáčekové z Obětové hory nad zelenými pastvinami v údolí s požitkem halekali a s ozvěnou posílali jméno LU – HA – ČO – VI – CE kamarádům na Velkou Kamennou. Ano, všude v tomto kraji byly louky, luhy, pastviny, jak napovídají i jména nejbližších osad – Lužní, Luční, Na Nivách. Tady se vždy louky zelenaly a lidé i zvěř zde od pradávna chodili ke studánkám a potůčkům, o kterých věděli, že léčí.

Uplynulo mnoho stovek let, ale místo, kde se pokojně pásł dobytek a ovce, stále trpělivě čekalo na svoji chvíli. Mezitím chodily hospodyně ke studánce pod mohutnou lípu pro lahodnou šumivou vodu, ze které zadělávaly těsto na chleba. Děti, chytající ryby, pozorovaly silný pramen v říčce, pasáček si nabírali vodu z Lesního pramene a všichni vespolek obcházel hlučný, bublající a nespoutaný pramen, nazývaný Bublavý.

První písemná zmínka o Luhačovicích pochází z roku 1412, kdy zde ležela malá osada o několika staveních, jejichž obyvatelé dobře znali jednotlivé prameny. O léčivé vodě se postupně dovídali i lidé v okolí, a tak se stávalo, že si na ni z daleka lidé chodili. Věhlas lázní se šířil také neobvyklými prostředky - takzvaní „vodaři“ rozváželi koňskými potahy zdejší minerální vodu v sudech po celém Rakousku-Uhersku.

Skutečná popularita lázní se však začíná rozšiřovat koncem 19. století, kdy se začínají budovat lázeňské léčebny s originální architekturou, které obklopují parky, lesy a zeleň. V tomto duchu se lázně, které získaly statut města v roce 1936, budují dodnes.

Vyslovíte-li dnes slovo Luhačovice, nezjeví se vám betonová džungle jako u jiných měst, ale stále krásné a zelené LÉČIVÉ ÚDOLÍ. Údolí plné zeleně, klidu, krásných míst k procházkám i odpočinku. Místo, které znají lidé nejen z České republiky, ale i z daleké ciziny.

Zdroj: Holečková, Marie: Živá voda Luhačovicka, Beroun: MH, 2005, 1. vyd., 119 s

Pracovní list číslo 2 – skupinová práce (s využitím Slovníku spisovné češtiny, Slovníku cizích slov, internetu)

1. Pomocí Slovníku spisovné češtiny a Slovníku cizích slov vysvětli slova:

věhlas: _____ džungle: _____

halekali: _____ vespolek: _____

libozvučné: _____

**2. Kolik let uplynulo od první písemné zmínky o Luhačovicích?
Kolik let jsou Luhačovice městem?**

Od první zmínky o Luhačovicích uplynulo již _____ let.

Luhačovice jsou městem _____ let.

3. Vyhledejte pověst o vzniku vaší obce a přečtěte si ji.

Naše obec má název podle _____ .

Naše obec má ve znaku _____ .

Pokus se nakreslit znak vaší obce:

V LUHAČOVICÍCH

Aby se Anička mezi léčebnými procedurami nenudila a aby dobře poznala celé lázně, vymyslely si s maminkou hru. Pomocí zajímavých úkolů jim pobyt lépe uteče a bude legrace. A úkoly si budou dávat navzájem. První úkol vymyslela maminka pro Aničku.

„Tady v Luhačovicích se léčí hlavně za pomoci pití léčivých minerálních vod, za pomoci inhalací a koupelí. Léčivé prameny, kterých je tu celkem 18, pomáhají při léčení dýchacího ústrojí, při nemocech trávicího ústrojí, při poruchách pohybového aparátu, při cukrovce a obezitě. Protože je tu hodně pramenů, má každý svůj název. Ten, pomocí kterého se budeš léčit ty, má název...Ne, neprozradím ti ho, poradí ti RECEPT.“

Pracovní list číslo 3 - skupinová práce

Recept:

Je to nejznámější luhačovický pramen. Vyvěrá za kolonádou z hloubky 8 metrů. Pomáhá při bolestech v krku, při astmatu a také při žaludečních potížích.

Vezmi hrnec a dej do něj sedmou obojetnou souhlásku, přidej třetí krátkou samohlásku, přimíchej sedmou tvrdou souhlásku, vhod' pátou měkkou souhlásku, okořeň druhou krátkou samohláskou, opět přisyp sedmou tvrdou souhlásku, pak vmíchej šestou tvrdou souhlásku, dej špetku třetí tvrdé souhlásky a nakonec dochuť první krátkou samohláskou. A máš uvařeno.

--	--	--	--	--	--	--	--	--

Aničku tak zaujal název pramene, že se rozhodla dát mamince mnohem těžší úkoly.

Doplň název:

Patří k nejstarším luhačovickým pramenům, vyvěrá na jihozápadním úpatí Velké Kamenné. Dříve byl znám pod názvem Luisin pramen, Lesní pramen nebo také Pramen v hoře. Od roku 1830 se jmenuje podle hraběnky Aloisie Serényiové.

Je to:

A						A
---	--	--	--	--	--	---

Vypočítaný název:

Je to nejlidovější luhačovický pramen. Vyvěrá na pravém břehu Šťávnice, na úpatí svahu Malé Kamenné. V roce 1929 byl nedaleko jeho vývěru postaven kruhový pavilon, který se stal základem pro grafický symbol luhačovických lázní.

18	24	24	18	35	30	40

$$5 \cdot 8 = \quad = A$$

$$2 \cdot 9 = \quad = O$$

$$6 \cdot 4 = \quad = T$$

$$7 \cdot 5 = \quad = V$$

$$6 \cdot 3 = \quad = O$$

$$3 \cdot 8 = \quad = T$$

$$5 \cdot 6 = \quad = K$$

Tento pramen je jedním z nejzajímavějších pramenů. Vyvěrá na severozápadním úpatí Velké Kamenné severozápadně od Lázeňského divadla. Původní název Gejzír byl změněn na počest luhačovického rodáka, umučeného za II. světové války.

				X									X						
--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--

Čtyřsměrka vás dovede k dalšímu názvu, tedy pokud vyškrtáte názvy osmi českých a moravských měst. Zbýlých sedm políček vám název dalšího léčivého pramene prozradí. O která města jde, vám může, ale i nemusí napovědět mapa ČR.

P	B	R	N	O	A	M	D
R	A	N	N	Í	L	Z	Ě
A	O	P	A	V	A	D	Č
H	R	O	B	Á	T	K	Í
A	P	Ř	E	R	O	V	N
A	V	O	L	O	K	O	S

Je zatím nejmladším luhačovickým pramenem, který byl navrtán v areálu léčebny Miramare II. Této kyselky se užívá ke koupelím při onemocnění pohybových orgánů. Název tohoto pramene najdeš v kalendáři – je to jméno, které je v něm napsáno první červencový den.

--	--	--	--	--	--	--	--	--

Do tabulky si napište názvy pramenů a do mapky Luhačovic vyznačte jejich polohu:

Recept	
Doplňš název	
Vypočítaný název	
Ukrytý název	
Čtyřsměrka	
Kalendář ti poradí	

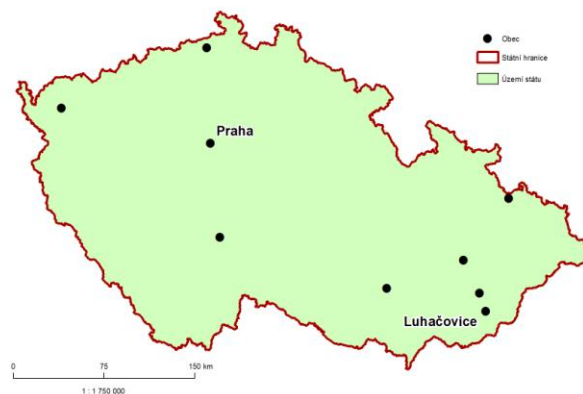

Návod na další hru:

Jedna skupina čte údaje o pramenech a druhá má přiřazovat názvy těchto léčivých pramenů.

A další úkol pro bystré hlavy:

Ve čtyřsměrce jste hledali názvy měst z Čech a Moravy. Na mapce před sebou máte vyznačenu Prahu a Luhačovice. Místo ostatních měst jsou jen puntíky. Za pomoci mapy ČR doplňte názvy měst a také umístěte co nejpřesněji polohu vaší obce.

ANIČCE JE UŽ LÉPE

Anička chodila každý den na léčebné procedury, po Vincentce ochutnala ještě Amandku, Janovku, Ottovku a Aloisku. Názvy dostaly tyto prameny podle křestních jmen členů hraběcího rodu Serenyiů, kterému více než dvě století lázně patřily. Později od hrabat lázně odkoupila lázeňská akciová společnost, jejímž ředitelem se stal lékař František Veselý. Ten chtěl vybudovat krásné a moderní lázeňské středisko, kde by lidé mohli jezdit odpočívat a léčit se. K přestavbě lázní pozval architekta Dušana Jurkoviče. Ten zde postavil Sluneční lázně, Hudební pavilon, vily Chaloupku, Jestřabí, Vlastimilu a Valašku, a nejznámější a nejcennější objekt v lázních Jurkovičův dům.

Když se jednou Anička s maminkou posadily na lavičku před Společenským domem, rozprostřel se jim pohled na Kolonádu, Jurkovičův dům a park, kterým protéká potok Šťávnice. Obě se zasněně zahleděly na tu krásu a Anička povídá. „Maminko, představ si, že tu jsme ne dnes, ale před sto lety. Co myslíš, koho bychom tu potkaly? Mohly bychom tu potkat třeba Jana Amose Komenského? Nebo Václava Havla? A co další, třeba Boženu Němcovou, Leoše Janáčka, Tomáše Garrigua Masaryka, Ondřeje Sekoru, Karla Gotta?“ „Tak nevím, Aničko, řekla bych, že Masaryka a Janáčka asi ano, ale stejně si to budu muset zjistit na internetu. A víš, co by zajímalo mne? Jak by asi byli oblečení při procházkách nebo při koupání.“ „Tak to by zajímalo i mne. Víš co, maminko, půjdeme do našeho pokoje, ty vyhledáš na internetu, koho bychom tu mohly před sto lety potkat, a já zatím nakreslím, jak by lázeňští hosté mohli chodit oblečení.“

CESTA DOMŮ

Tři týdny, které prožila Anička v Luhačovicích, utekly jako voda a Anička opět sedí ve vlaku, tentokrát v opačném směru – z Luhačovic do Prahy. Už ví, kde Luhačovice leží. Ví, že v České republice nejsou jedinými lázněmi. Že zde máme ještě světoznámé Karlovy Vary, Františkovy Lázně, Jáchymov, Klimkovice, Jánské Lázně, Konstantinovy Lázně, Lázně Bohdaneč, Poděbrady, Velké Losiny, Teplice nad Bečvou, Hodonín a další, které pomáhají zmírnit příznaky a příčiny mnohých onemocnění. Jejich léčivé prameny vrací lidem z celého světa zdraví, protože příroda je ta nejlepší léčitelka.

Pracovní list číslo 4 – samostatná práce s možností využití internetu, nebo encyklopedie

1. Zjisti, které osobnosti by mohly pobývat v Luhačovicích před sto lety.

	ANO	NE
Jan Amos Komenský		
Leoš Janáček		
Božena Němcová		
Antonín Dvořák		
Václav Havel		
Tomáš Garrigue Masaryk		
Václav Havel		
Tomáš Baťa - starší		

2. Nakresli, jak si představuješ oblečení lidí před sto lety.

11. ZLÍN

TOMÁŠ BAŤA

Nejvýznamnější část dějin města Zlína i zlínského regionu je neodmyslitelně spojena s historií a rozmachem firmy Baťa založené koncem 19. století v roce 1894 sourozenci Tomášem, Antonínem a Annou Baťovými. Jejich firma se brzy stala největším výrobcem a vývozcem obuvi v Evropě. Dodnes lidé nakupují boty v obchodech Baťa, kde se heslo „Náš zákazník, náš pán“ snaží naplňovat. I světoznámé logo firmy od Jana Kobzáně bylo tak nadčasové, že přežilo do dnešních dní. Tomáš Baťa (1876–1932) byl nejen jeden z největších podnikatelů své doby, „král obuvi“, ale také stavitel, politik a starosta města Zlín. Pro svoji firmu dokázal vybudovat město Zlín. Nabízením pracovních příležitostí přinesl Baťův závod důležitou změnu v dalším vývoji zlínského regionu.

Která synonyma ke slovu OBUV znáš? _____

Co znamená „král obuvi“? _____

Co je to logo? Která známá loga znáš? _____

BAŤOVO PODNIKÁNÍ

Počátky podnikání byly velmi těžké, nejednou hrozil firmě úpadek. Díky své vytrvalosti, pracovitosti a zkušenostem však Tomáš Baťa dokázal ovládnout trh s obuví. Vymyslel systém odměňování zaměstnanců, propagace svých výrobků, psychologii prodeje, známé jsou tzv. baťovské ceny - ceny s devítkou na konci. Baťa také přišel na trh s novým typem plátěné obuvi, tzv. baťovkou, ve které nahradil část drahé kůže levným plátnem. Plátěné baťovky se ihned staly módním hitem a Baťa začal budovat ve Zlíně svou továrnu.

Areál továrny, k jehož vstupu se sbíhaly všechny hlavní ulice, se stal centrem města. Dle plánu se nejdříve postavily výrobní budovy železobetonové konstrukce vyzděné červenými cihlami, s moderními pásovými okny. V areálu továrny se nacházely dílny pro výrobu bot, ale také pomocné provozy pro chod firmy a města. Tomáš Baťa nechal postavit cihelnu, koželužny, kde se chemicky zpracovává kůže, elektrárny i dopravní komunikace. Vytvořil hustou automobilovou síť, měl v plánu vybudovat železnici Vizovice - Valašská Polanka a také dálnici z Brna do Zlína a dále na Slovensko. Pro své zaměstnance postavil obytné domy, rodinné domky se zahrádkami, obchodní dům, velké kino, nemocnici, sedm škol, filmové ateliéry aj. V roce 1930 dokončil Tomáš Baťa výstavbu letiště v Otrokovicích a založil po celém světě množství výrobních podniků nesoucích jméno Baťa (Německo, Anglie, Francie, Polsko, Švýcarsko, Indie, USA, Jugoslávie, Nizozemsko). Nejdříve tedy proměnil města

Zlín a Otrokovice, pak ještě nechal vystavět přes padesát stejných satelitních městeček po celém světě.

Po válce byly Baťovy podniky znárodněny a společnost Baťa přejmenována na národní podnik Svit. Roku 1949 byl přejmenován i Zlín – na Gottwaldov, podle komunistického prezidenta Klementa Gottwalda. Cílem bylo, aby lidé zapomněli na rodinu Baťů, symbol úspěšného podnikání. Oficiálně se město přejmenovalo zpět na Zlín až 1. ledna 1990. V roce 1991 se firma Baťa vrátila do Zlína.

Guinnessova kniha rekordů firmu Baťa označila za "Největšího prodejce a výrobce bot" všech dob, protože podle nich za svoji existenci firma prodala již přes 14 miliard párů bot.

Kolik nul má miliarda? Napiš: _____

Kolik máš ty a tvoji rodiče párů bot? Odhadni: _____

Kolik máte celkem doma bot? _____

1. Jaký nadpis je nejvhodnější k danému textu:

- a) Obuvnická firma
- b) Vytrvalost a pracovitost
- c) Baťa a město Zlín

2. Jak se jmenovala obuvnická firma založená ve Zlíně?

- a) Bata
- b) Svit
- c) Baťa

3. Co Baťa nevybudoval?

- a) filmové ateliéry, kino, školy
- b) železnici Vizovice - Valašská Polanka, dálnici do Brna
- c) rodinné domky, letiště, kino

4. Na kterém obrázku je logo nejznámější zlínské obuvnické firmy?

a)

Svit

b)

Bata

c)

5. Logo Baťovy firmy vytvořil valašský umělec:

- a) Karel Hofman
- b) Jan Kobzán
- c) Bohumír Jaroněk

6. V koželužně se:

- a) vyrábí kuželky
- b) chemicky čistí kůže
- c) hrají kuželky

7. Kolik škol založil Tomáš Bat'a ve Zlíně?

- a) 1
- b) 7
- c) 3

8. Bat'ovka je:

- a) Bat'ova obytná čtvrť ve Zlíně
- b) Bat'ova plátěná obuv
- c) Bat'ova tkanička do bot

9. Bat'ovské ceny jsou čísla, která:

- a) jsou složena ze samých devítek (999,-)
- b) končí devítkou (359,-)
- c) začínají devítkou (909,-)

Zjisti více informací o Tomáši Bat'ovi – referát.

Jak zemřel Tomáš Bat'a?

Kdo se ujal vedení firmy po tragické smrti Tomáše Bati?

Co je Guinnessova kniha rekordů?

Kdo to byl Jan Kobzán?

Výtvarní umělci a další osobnosti Valašska.

12. ZOOLOGICKÁ ZAHRADA

Dopis kamarádce

Vsetín, 21. 4. 2014

Milá teto Andreo,
posílám ti hodně pozdravů od nás všech. Jak se máš?

Včera byl krásný den. Jel jsem s kamarádem Pepou do ZOO. Jeli jsme vlakem do Zlína a tam přesedli na autobus do Lešné. Seděli jsme hned za řidičem. Hned po příjezdu jsme si koupili vstupenky a už jsme byli za vstupní branou. Nejdříve jsme se podívali do nové tropické haly Yucatan, kde jsme mezi faunou a flórou viděli vzpomínku na civilizaci Mayů, dávné obyvatele Yucatanského poloostrova. Bylo to tam jak v pralese – liány, bambusy, orchideje, dokonce i krokodýli tam byli. Potom jsme se šli podívat na lachtany. Zrovna bylo jejich krmení – ti se předváděli! Bylo právě poledne, my jsme dostali také hlad, a proto jsme se šli najíst do restaurace u zámku. Kolem je krásný park se spoustou květin, jezírek, vodotrysků a vodopádů. Petr přečetl, že v parku je asi 1 150 druhů vzácných dřevin a okrasných bylin. To by se ti určitě, jako zahradníci, líbilo. V zámku jsou velké sbírky porcelánu a stříbra a v jeho suterénu jsou terária s různými druhy plazů a obojživelníků. Tam jsme už nestačili zajít, půjdeme tam příště. Chtěli jsme ještě vidět další zvířata – slony, žirafy, nosorožce, zebry, klokany. Mají zde zvířata ze všech kontinentů. Savci jsou v přírodních expozicích, ptáci žijí ve voliérách. Některá zvířata máš na dosah ruky, jsou zde totiž originální průchozí expozice. Když jsme jimi procházeli, já se trochu bál emu a Pepa se zase bál klokanů. Měli tam i bílého klokana, albína. Nejvíce času jsme ale asi strávili u opic. Tam bylo veselo! Skákaly, běhaly, předváděly se. Jedna dokonce hodila po Pepovi kost od masa, které právě snědla. Neměl na ni pořád pokřikovat. Malá roztomilá opička se vozila na mámě, držela se jako klíště a jen pozorovala, jak ostatní vřískají a honí se po kleci.

Pak už jsme byli tak unaveni, že jsme se už nešli podívat ani na tygry, kteří jsou ve výběhu v části Asie, a šli jsme k východu na autobus domů. Byli jsme tak nadšeni z našeho výletu, že jsme si slíbili, že se sem podíváme zase. Protože tuto ZOO můžeme navštívit ve všech ročních obdobích, pojedeme asi v jiné roční době než dnes. Některá zvířata jsou aktivnější v zimě, některá se dokonce na zimu perfektně adaptovala, takže je i tehdy určitě uvidíme.

Naplánujte si taky výlet, uvidíš, že to stojí za to!

Jakub

1. Najdi v dopise 3 nesmysly, které jsou uvedeny nesprávně.

2. V které roční období navštívili kamarádi ZOO?

3. Najdi slova, která se v textu nevyskytují:

zvířata Asie autobus obojživelníci kde fauna rok ryby
emu ostrov oběd

4. Najdi v dopise věty, které začínají:

Potom jsme se šli _____ .

Seděli jsme _____ .

Měli tam _____ .

Zrovna bylo _____ .

5. Doplně vymazaná slova do vět:

Hned po _____ jsme si koupili _____ a už jsme byli
za _____ branou.

Savci jsou v přírodních _____ , ptáci žijí ve
_____ .

6. Zjisti podle kalendáře, který den v týdnu byli kamarádi v ZOO.

7. Najdi v textu dopisu opak těchto slov.

škaredý málo léto malé černého smutno
velká západu pustila se nejméně

8. Najdi v textu a vypiš přirovnání.

9. Vysvětli slova: fauna, flóra, civilizace, terárium, expozice.

10. Čeho se bál Jakub a čeho se bál jeho kamarád?

11. Odděl jednotlivá slova a doplň správně čárky do souvětí podle textu.

Nejdříve jsme se podívali do nově tropického haly Yucatan kde jsme mezi faunou a florou viděli vzpomínku na civilizaci Mayů dávno obyvatele Yucatanského poloostrova.

12. Slož přeházená slova do správného pořadí a věty napiš.

jsme na podívat šli lachtany se Potom

spoustou krásný je vodotrysků Kolem se květin, jezírek, a vodopádů park

12. Oprav popletená slova ve větách.

Ptáci jsou v přírodních expozicích, savci žijí ve voliérách.

Seděli jsme hned před řidičem.

Měli tam i hnědého klokana, albína.

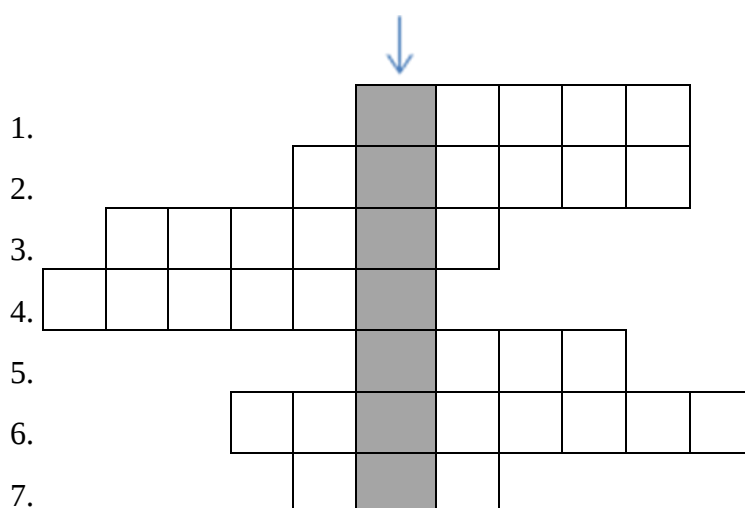
13. Jaké povolání má teta Andrea?

14. V kolik hodin kluci obědvali?

15. Kam nestihli kluci zajít a které zvíře si nestihli prohlédnout?

Uhodni hádanky, vylušti křížovku a tajenku dopiš do následující věty.

1. Vypadám jako domácí hospodářské zvíře, na kterém se i vozíš. Je však obtížnější mne ochočit a vycvičit. Má srst je bílo-černě pruhovaná. Žiji v savanách v Africe.
2. Jsem vačnatec. Má samice má na břiše vak, ve kterém nosí své mladé. Žiji v Austrálii. Vy mě můžete vidět v ZOO.
3. Žiji v mořích. Rád vyskakují vysoko nad hladinu, přitom se různě prohýbám nebo se otáčím. Mám vysokou hřbetní ploutev. Živím se rybami. Vydávám zvuky jako pískání, mlaskání nebo vrzání.
4. Mám rád vodu. Rád si hraji a cákám ploutvemi. Baví mě cvičení s ošetřovateli. Na souši se neplazím jen po břiše, ale pohybuji se pomocí ploutví. Pletou si mě s tuleněm, ten ale spí pod vodou a nemá ušní boltce. Oba jsme dobří plavci.
5. Mám dlouhý chobot, velké uši a silnou šedou kůži. Mám také kly. Tyto velké zuby mi vyčnívají z tlamy. Mým velmi blízkým příbuzným byl i vyhynulý mamut. Žiji v Africe a Indii.
6. Jsem hlodavec, žiji v Africe, v jižní Evropě a na některých ostrovech ve Středozemním moři. Na těle mám ostré černobílé ostny, kterými zaženu nepřítele, a na hlavě dlouhé štětiny.
7. Jsem národní pták Indie. Mám korunku, krásné barevné peří a dlouhá ozdobná pera nad ocasem. Při roztahování ocasu před samicí musím poskakovat, abych vyrovnal rovnováhu, když se mi do ocasu opře vítr.

Tajenka: _____ zoologická zahrada je nejnavštěvovanějším turistickým místem celé Moravy.

1. Podle textu hádanek rozhodni:

- Zvíře žijící v moři: a) dikobraz, delfín
 b) lachtan, delfín
- V Africe žije: a) slon, klokan, zebra
 b) slon, zebra, dikobraz
- Spí pod vodou a nemá ušní boltce: a) tuleň
 b) lachtan
- Kly jsou: a) klokani kapsy
 b) velké sloní zuby vyčnívající z tlamy
- V Indii žije: a) slon, páv
 b) klokan, slon
- Černo-bílé zvíře je: a) zebra, dikobraz
 b) dikobraz, slon
- Při roztahování ocasu před samicí musí páv poskakovat:
 a) aby vyrovnal rovnováhu, když se mu do ocasu opře vítr
 b) aby si ho samice lépe všimla

2. Vymysli podobné hádanky pro své spolužáky

Zlínská zoologická zahrada je nejnavštěvovanějším turistickým místem celé Moravy. Každoročně do ní zavítá téměř půl milionu návštěvníků. V rámci 15 českých ZOO jí patří v návštěvnosti druhé místo. Nejstarší zoologická zahrada na českém území je ZOO Liberec, která byla založena v roce 1919. Zlínská zoo byla otevřena v roce 1948. Dnes je prostor zahrady rozčleněn podle geografických oblastí dle kontinentů, žije zde přes 1 300 zvířat, najdete zde na 220 druhů zvířat a rozloha expozičních ploch činí téměř 48 hektarů. Zlínská ZOO a zámek Lešná leží 4 km od Zlína. Romantický zámek z přelomu 19. a 20. století je známý krásnými dřevorezbami v interiéru a bohatými přírodními sbírkami.

1. Která z následujících informací vyplývá z textu?

- a) ZOO Zlín byla založena dříve než ZOO Liberec.
- b) ZOO Zlín patří v návštěvnosti na 2. místo ze všech našich ZOO.
- c) Zámek Lešná byl založen roku 1948.

2. Která z následujících informací nevyplývá z textu?

- a) V České republice je 15 zoologických zahrad.
- b) V ZOO žije 220 druhů zvířat.
- c) Zámek Lešná leží 4 km od ZOO Zlín.

3. Co je hlavním cílem uvedeného textu?

- Informovat o ZOO Zlín.
- Porovnat ZOO Zlín a ZOO Liberec.
- Pozvat na prohlídku zámku Lešná.

Rozšifruj názvy zvířat a napiš do sešitu.

¹ ŽI	⁶ CE	¹ 0 BR A	¹ 4 PO U	⁸ LE Ň	¹ 7 VA	¹ 9 RI	³ FA	¹ 2 BLOU D	¹ 3 PA
⁹ ZE	⁴ O	¹ 5 ŠEK	¹ 8 GO	² RA	⁷ TU	¹ 1 VE L	² 0 L A	¹ 6 ŽEL	⁵ PI

Najdi ve větách ukrytá zvířata. Zvíře, které se chová v ZOO, barevně označ.

Název napiš na linku za větou.

Hanka prosí mámu o zmrzlinu.

Přijed' na mou chalupu do Lešné, navštívíme ZOO.

Má taky hračku Kačka?

Eriko, sed' rovně!

Nezapomeň koupit ty granule, co mu chutnaly.

Ondra koupil pět rohlíků.

V Praze bratři vystoupili.

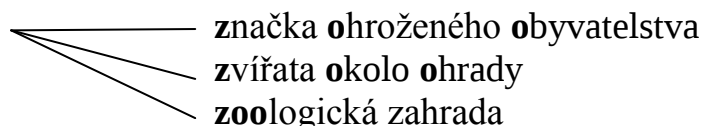
Jdi k obrazu, sundej ho a dones mi ho.

Jednou barvou vybarvi ta políčka, ve kterých jsou zvířata chovaná v zoologických zahradách.

krokodýl			vrána			páv		veverka			žralok		rys
v	p i a m ě ň á k	č á p	m	z	ž	s	j	z	k	p	k	z	t
r			o	m	e	y	e	e	r	š	r	a	y
a			ý	j	v	s	l	b	á	t	t	j	g
b			l	e	e	r	v	a	r	e	í	r	
e			p	a					s				
c													
m			d	s	t	o	s	ž	k	p	j	u	k
y			a	l	u	v	r	i	o	a	e	ž	o
š			t	e	č	c	n	r	z	v	ž	o	k
k			e	p	ň	e	k	a	a	i	e	v	k
			l	ý	á					n	k	a	n
			š	š	k								
velbloud			ještěrka			opice		ropucha			lev		kos

Vyber správnou možnost:

Zkratka „ZOO“ znamená

Zoologická zahrada je vědecké a osvětové zařízení, určené k chovu ohrožených druhů zvířat v zajetí, pokud možno v podmínkách co nejblíže přirozenému životu druhu v přírodě. Díky existenci zoologických zahrad se už podařilo zachránit řadu vymírajících druhů.

1. Najdi v encyklopedii zástupce vymírajících druhů živočichů.
2. Zjisti, na které kontinenty je ZOO členěna (<http://www.zoo-lesna-zlin.cz/>).
3. U každé oblasti zoo uveď alespoň jednoho živočišného zástupce.
4. Živočichové, kteří zůstali v tabulce nevybarveni, žijí i v našem kraji. Vypiš domácí zvířata. Jak se nazývají zbývající živočichové?
5. Rozděl živočichy z tabulky podle dělení živočichů.

Vstupné do ZOO Zlín.

Ceny vstupného v roce 2014	1. 1. - 9. 3.	10. 3. - 31. 10.	1. 11. - 31. 12.
Dospělí	80 Kč	130 Kč	80 Kč
Studenti, senioři (60+)	60 Kč	110 Kč	60 Kč
Děti 3 - 15 let	40 Kč	80 Kč	40 Kč
Děti do 3 let	zdarma	zdarma	zdarma
Rodinné vstupné 2 dospělé osoby a 2 děti (3-15 let)	-	380 Kč	-
Rodinné vstupné 2 dospělé osoby a 3 děti (3-15 let)	-	420 Kč	-

1. Maminka se čtyřletou Alenkou a s Toníkem, který chodí do třetí třídy, půjdou o letních prázdninách do ZOO. Kolik zaplatí vstupné?
2. O kolik korun se liší částka za rodinné vstupné pro 2 dospělé osoby a 2 děti (3-15 let) proti částce, kterou by zaplatily tyto osoby dohromady, kdyby každá osoba platila zvlášť?
3. O kolik korun zaplatíš více či méně, pokud navštívíš ZOO:
a) v dubnu a listopadu?
b) v červenci a březnu?
4. Jak se budou částky lišit, kdybys byl student?

Přečti si návštěvní řád ZOO a rozhodni:

(<http://www.zoozlin.eu/navstevni-rad>)

		ANO	NE
1.	Musíš dodržovat návštěvní hodiny?		
2.	Můžeš zvířata krmit přinesenými zvířecími pamlsky?		
3.	Mohu do areálu se psem na vodítku nebo jiným svým zvířetem, pokud ho mám bezpečně?		
4.	Je dětem do 10 let povolen vstup do ZOO pouze v doprovodu osoby starší 18 let?		
5.	Můžeš projet zoo na koloběžce?		
6.	Je vstup do průchozích expozic jen na vlastní nebezpečí?		
7.	Jsi povinen oznámit pracovníkům ZOO situace ohrožující bezpečí návštěvníků či zvířat?		

Najdi části vět, které k sobě patří.

Věty uvedené v následující tabulce můžete rozstříhat a žáci budou k sobě skládat správné části vět.

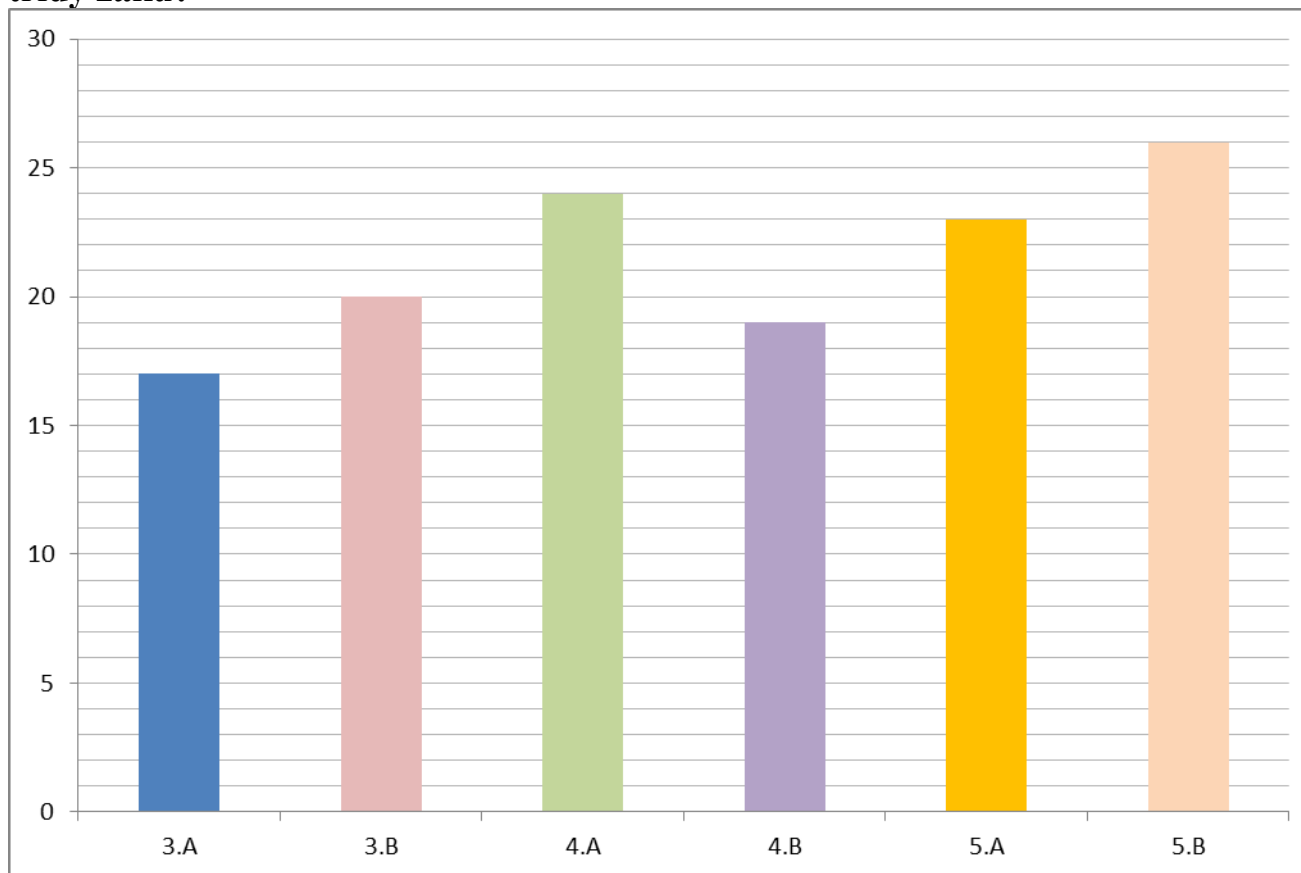
Ara	má silný zobák, který rozlouskne i nejtvrdší skořápky.
Klokan	se odráží zadníma nohama současně.
Lachtan	patří mezi velmi dobré plavce.
Nosorožec	má silnou kůži a jeden nebo dva rohy.
Žirafa	je nejvyšší suchozemský savec.
Vydra	má zploštělý ocas a plovací blány.
Zebra	je lichokopytník s černými a bílými pruhy.
Tučňák	je pták, který neumí létat.
Velbloud	má jeden nebo dva hrby.
Plameňák	má silný zobák, vysoké nohy a růžovou barvu opeření.
Pštros	je největší žijící pták světa.
Mravečník	má v trubkovité tlamě jazyk dlouhý 60 cm.
Pelikán	má mohutný zobák s vakem a je největším létajícím ptákem.

1. Připrav další podobné věty.

2. Pomocí encyklopedie připrav pro spolužáky informace o jednom zvířeti.

Čti z grafů.

Žáci prvního stupně základní školy byli na školním výletě v ZOO Lešná. Dovedeš z grafu určit, kolik jelo z každé třídy žáků?

Počet žáků v jednotlivých třídách:

3. A.: _____

3. B.: _____

4. A.: _____

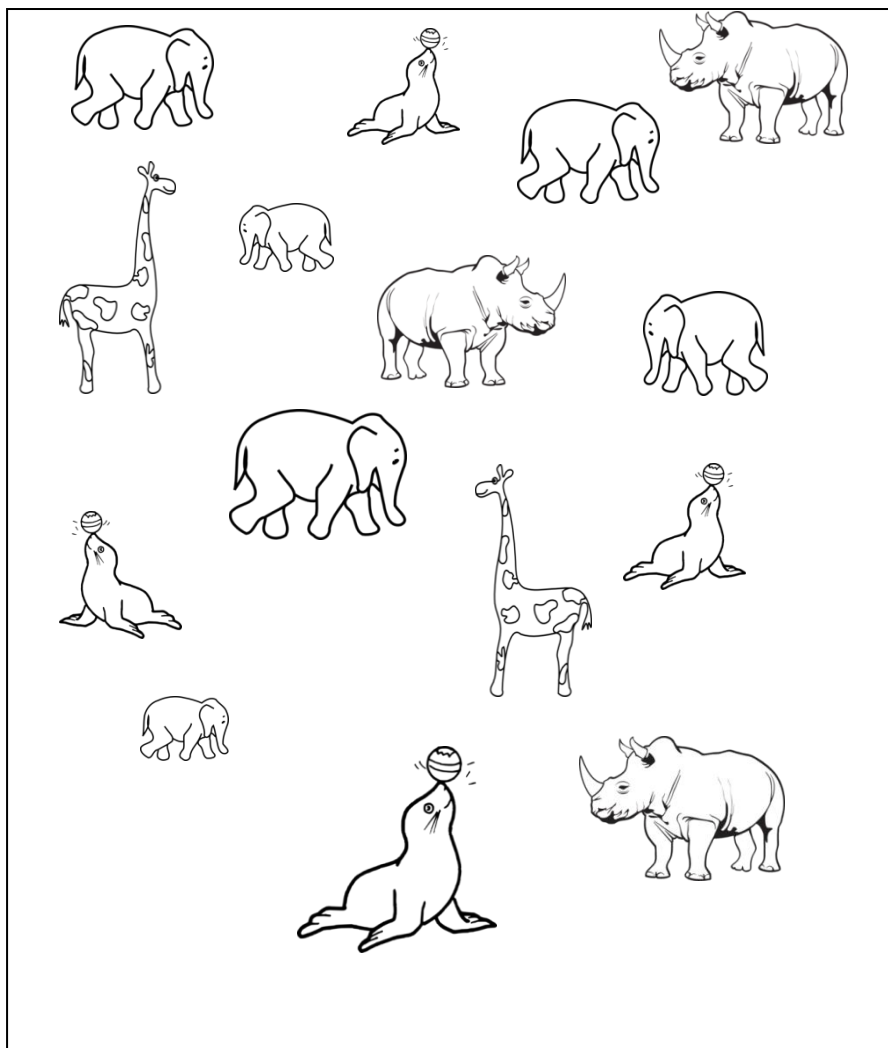
4. B.: _____

5. A.: _____

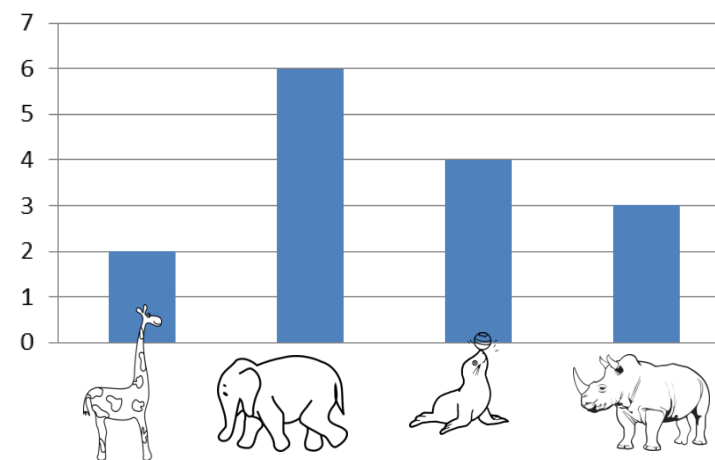
5. B.: _____

Kolika autobusy museli žáci jet, když v jednom autobusu může jet nanejvýš 45 osob? S každou třídou jela třídní učitelka.

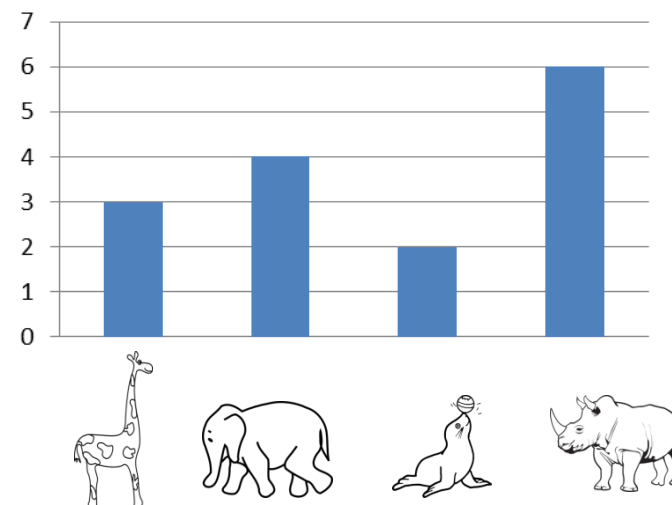
Která z tabulek odpovídá obrázku se zvířaty?

1.

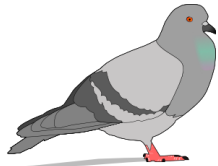

2.

Zvířata v příslovích (Tabulky jsou určeny k rozstříhání a k následnému skládání)

1. Najdi k sobě správné trojice (obrázek živočicha, přísloví, význam přísloví).
2. Najdi další přísloví o zvířatech a vysvětli jejich význam.

		
Lepší vrabec v hrsti nežli holub na střeše.	Kdo chce psa bít, hůl si vždy najde.	Kovářova kobyla chodí bosa.
Je lepší mít málo, ale mít to jisté, než mít mnoho, ale nejisté; lepší mít nepatrný zisk, ale zato jistý, bezpečný, než mít pouhou naději na zisk větší.	Kdo chce dělat problémy, někomu uškodit, vždycky si najde nějakou záminku.	To, co někdo vyrábí, produkuje nebo s čím obchoduje, s čím se zabývá, tak pro sebe nebo své blízké nemá k dispozici; stará se o cizí, ale na svou rodinu zapomíná.

		
Darovanému koni na zuby nehleď.	Ranní ptáče dál doskáče.	Vrána k vráně sedá, rovný rovného si hledá.
Nekritizuj, co jsi dostal darem.	Člověk, který je od časného rána pilný, dokáže více nežli člověk, který dlouho vyspává.	Lidé podobného založení se vždy vzájemně přitahují, mají k sobě blízko.

13. POVĚSTI ZE ZLÍNSKÉHO KRAJE

POVĚST O ČERNÉM JANKOVI

Roku 1704 vpadli do našeho kraje kuruci, lid divoký a krutý. Lidé z okolních vesnic prchali do města, aby si zachránili alespoň holý život. Jakmile měšťané zpozorovali, že nepřítel se chce zmocnit města, okamžitě se připravili na jeho obranu. Obsadili bašty, hradby a brány. Dne 27. března přiblížilo se k městu asi pět set jezdců, kteří je objížděli, ze které strany by se ho mohli nejsnáze zmocnit. Nejvhodnějším zdál se jim být útok od severu, a proto se nejdříve zmocnili Horního dvora, odkud počali útočit na město. Měšťané však jejich útoky ve dne i v noci statně odráželi. Když se kurucům nedařilo, stáhli se. Zdálo se, že již od dobytí města upustili. Před hradbami, kam až oko dohlédlo, nebylo po nich stopy. Zanechali tedy měšťané na hradbách jen stráže, které nebyly dost opatrné. Dlouhým bděním byly unaveny. Nepřítel však bděl.

Jedné tmavé noci počaly se k hradbám plížit temné postavy. Nepozorovány dostaly se až ke zdi. Opatrně přistavovaly k hradbám žebříky a již se vzhůru drápaly. Jejich vůdce v parádní zbroji již hradby slezl. Tápal podél černající se zdi, šel opatrně, neboť tu byly hromady kamení a klád, které obhájci města házeli útočícímu nepříteli na hlavy. Hledal místo, kudy by se jeho lidé mohli dostat do města. Šel, co noha nohu mine, ale najednou zakopl o nějaký kámen a byl by se svalil, kdyby se nebyl náhodně zachytil za nějaký provaz, ze zdi visící. Sotva se ho zadržel, zazněl nočním tichem hlas znovu nad jeho hlavou. Provaz byl od zvonu, kterým se šturmovalo na poplach v čas nebezpečí. Stráže se probudily, strhl se hluk a křik, zděšení obránci města zahlédli nepřítele na hradbách.

Na staré radnici na Dolním rynku právě odbíjela půlnoc, když se rozzuřil boj muže proti muži. Kuruci byli sehnáni z hradeb, mnohý si pádem zlámal vaz. Město bylo zachráněno. Odvážný kuruc byl zajat a souzen útrpným právem. Dlouho ho ukazovali měšťanům, než zanechal svůj mladý život v rukách katových.

Na památku této události byl postaven ve výklenku radniční věže pod hodinami Černý Janek, aby před začátkem každé hodiny připomínal Broďanům, jak bylo jejich město zachráněno před kuruckými hordami.

Zdroj: http://www.puvodce.com/hrady_zamky_pamatky/povest.php?idn=&idp=275

O RŮŽOVÉM KEŘI

Nedaleko Uherského Brodu, nad statkem Volenovem, prý stával kdysi hrad. K úplnému štěstí hradního páru scházelo jediné – dítě. Nakonec úpěnlivé prosby, denně k nebi vysílané, byly vyslyšeny. Jak se za dar nebes odvděčit? Jedné únorové noci přikázala ve snu hradní paní Matka boží, ať se ráno vydá na cestu. Přesně ji popsala. „V lese, kde kvetoucí růžový keř spatříš, dáš k mé cti vystavět kapličku“. Paní uposlechla. Po strastiplném putování spatřila mezi stromy ze sněhu vyrůstající zelený keř obsypaný červenými růžemi. Když sněhy sešly, dali tam manželé postavit dřevěnou kapličku. Zvěst o zázračném keři přitahovala řadu poutníků. Mnozí se zde usazovali natrvalo a dali tak vznik dnešnímu městu Uherskému Brodu. Keři se přišel poklonit také sám panovník. Nad ním pak dal místo kapličky postavit kamenný kostel, kam umístil obraz Černé Madony. Kvetoucí keř rostl tam, kde byl později v dominikánském kostele postaven růžencový oltář. Dominikánský kostel svým vznikem spadá do 13. století. Stávala kdysi na jeho místě opravdu menší svatyňka? Hluboké jsou kořeny pověstí a o zrnku skutečnosti, z něhož vyrostly, se můžeme jenom dohadovat. Pravdou je, že dominikánský kostel Nanebevzetí Panny Marie se stal významným poutním místem, kde se vždy první neděli v říjnu koná Růžencová pouť, jejíž počátek kronikáři kladou do první poloviny jedenáctého století. Tradice Růžencové slavnosti, pořádané brodskými dominikány, se zachovala do současnosti. Již devět století do města v tento čas putují lidé z blízkého okolí i zdaleka, aby se zúčastnili této nevšední události.

Zdroj: <http://www.slovacko.cz/lokalita/421/cms/11950/>

BRUMOV – pověst o vzniku názvu obce

Mnoho pověstí je rozšířeno o vzniku hradu Brumov i o vzniku stejnojmenného názvu obce. Všechny prý jsou nespolehlivé jako babské povídačky. Ale kdoví... Jedna z pověstí vypravuje toto.

Dávno, předávno, kdy všude byly hluboké lesy, si jakýsi vévoda Brůno vyjel se svou družinou na lov jelena. Dlouho nemohl jelena dostihnout, ztratil nejen svoji družinu, ale i roh, na který by mohl zatroubit a přivolat pomoc. To však zjistil, až když se začalo šerit a lesem se ozývalo houkání sýčků a praskání dřeva. Vévoda byl sice zdatný, ale přece jenom měl strach, aby jej nenapadla divoká zvěř, nebo prapodivné lesní bytosti, o kterých se mezi lidem vyprávělo, nepřipravily v noci o život. Vyjel se svým koněm na blízký kopec a únavou zde usnul. Když se ráno probudil, radostně zjistil, že se mu nic nestalo, a navíc pod kopcem uviděl svou družinu, která už nedoufala, že je vévoda mezi živými. Vévodovi se zalíbila poloha kopce i celého kraje, proto se rozhodl vystavět na kopci tvrz a v jejím okolí osadu. Obě nesly jméno po svém zakladateli Brůnov, později se název změnil na Brůmov, až přešel v nynější název Brumov.

Na onom kopci, kde údajně vévoda Brúno lovil jelena a následně nechal vystavět tvrz, vznikl ve 13. století hrad Brumov. Ten má také svoji historii opředenou mnohými pověstmi. Ale ty si můžeme vyslechnout, když hrad navštívíme. A při pohledu z hradní věže možná dáme zapravdu vévodovi Brúnovi, že kraj v okolí hradu je krásný a kouzelný.

autorský text

SLAVIČÍN – pověst o vzniku názvu obce

Před více než tisíci lety stál na nevysokém kopci zvaném Staré Město hrad, ve kterém žila slepá hraběnka. Za pomoci svého služebnictva se starala, aby lidé v osadě kolem hradu obdělávali svá políčka a měli tak živobytí pro své rodiny. Život zde nebyl jednoduchý, políčka byla kamenitá a málo úrodná, lidé museli tvrdě pracovat, aby se uživili. Hraběnku velmi trápil nelehký život poddaných, nejednu noc proto probděla. Jednou v noci, bylo to roku 994, když opět nemohla spát, přistoupila k oknu, aby se nadechla svěžího vzduchu. Najednou spatřila na protějším kopci slabou zář ohně. Zděšená svolala služebnictvo, aby jí tento jev vysvětlilo. Když se opět zadívala z okna, viděla záři stále zřetelněji a zřetelněji, až slepota ustoupila úplně. Hned časně ráno se hradní paní se svými sloužícími vydala na kopec, kde záři viděla. Našla zde svatého Vojtěcha, který na kopci i se svou družinou odpočíval. Putovali přes Vlárský průsmyk do Uher a Itálie, aby mezi lidmi šířili křesťanství. Hraběnka, nevýslovně šťastná, že vidí, pozvala svatého Vojtěcha do svého sídla, aby jej uctila a nechala se pokřtít. A protože okolní lid byl ještě pohanský, zůstal zde svatý Vojtěch delší čas, aby mohl všechny obrátit na novou víru. Brzy po této události přijala osada, která stála v údolí pod hradem, nové jméno. Uzdravení hraběnky byl přece slavný čin, proto jméno Slavičín. A na kopci, kde hraběnka spatřila záři, nechala vystavět kostel. Ten po různých menších i větších úpravách stojí dodnes a je zasvěcený svatému Vojtěchovi. Také současný znak města Slavičina připomíná tuto pověst. Biskupská mitra, kterou svatý Vojtěch nosil na hlavě, je součástí znaku města.

autorský text

POVĚST O ČERTOVÝCH SKALÁCH

Za dávných časů žil v Lidečku jeden bohatý sedlák. I když měl velké bohatství, nemohl provdat svou dceru Rozinu. Nebylo divu, dcera nebyla ani hezká ani chytrá. Touha vdát se však byla velmi silná a Rozina chodila na všechny zábavy v okolí, kde by si našla nějakého ženicha, ale nikdo ji nikdy nevyzval k tanci.

Jednou v hospodě v Lidečku si pro ni zase nikdo nepřišel, a tak Rozina zlostně prohlásila, že bude tancovat, i kdyby to bylo s čertem. Jenom to dořekla, vstoupil do hospody hezky oblečený pán v myslivecké kamizole. Všechny cirký

na něm mohly oči nechat, ale on tancoval do rána jen s Rozinou. Od té doby za ní chodíval, ale jenom do kostela s ní nikdy nechtěl jít. Mamince Roziny se to nelíbilo, jednou v nestřeženém okamžiku si na myslivce počkala a jaké bylo její překvapení, když zjistila, že má na jedné noze kopyto. Tuto zprávu zvěstovala hned svému muži a domluvili se, že Rozinu čertu nikdy nevydají. Ale co naplat, čert se domáhal svého práva a brzy si pro Rozinu přišel. A tak mu gazděna povídá: "Dám ti svou dceru Rozinu, ale když obrátíš potok Senicu hore Lidečkem. Musíš to udělat přes noc, než první kohout zakokrhá." To se čertovi nelíbilo, a tak chodil po chalupách a kohoutům kroutil krky. Rodiče Roziny to však tušili, proto svého kohouta dobře schovali. Večer začal čert nosit skály a začal stavět velkou zeď, aby se voda v Lidečku obrátila. Když se rozednívalo a byl už skoro hotový, gazděna vypustila kohouta, ten mocně zakokrhá a čert upustil skálu a utekl, tak zůstala hráz nedostavěná. Říká se, že dodnes jsou na těch skalách vyznačena čertova žebra, jak je nosil na zádech.

<http://hospoda1867.cz/povest-certovy-skaly.html>

O ČERNOKNĚŽNÍKOVI

Jednou pozdě večer někdo zaklepal stařečkovi Sadilovi na dvěře chalupy. Když stařeček dvěře otevřel, uviděl na prahu stát nějakého cizího mužského. Byl vysoký a celý v černém, na hlavě černý klobouk, přes ramena tmavý široký plášť s límcem a na nohou měl vysoké černé boty.

„Pantáto,” povídal cizinec, „potřebuju, kdybyste mě doprovodil na jedno místo na Hostýn.”

„Na Hostýn? Co tam budeme dělat?” divil se stařeček Sadil. „A teď v noci?”

„Nic po vás nechci, jen abyste tam šel se mnou,” povídal černý muž. „To víte, nebudete toho litovat,” sliboval mu.

Sadil si cizince trochu prohlédl a zrovna ho napadlo, kdo to je. Černo-kněžník! Vykládalo se o nich, že vědí o všech pokladech v podzemí, že dovedou létat v povětří na svém černém plášti a že znají i všelijaká kouzla. Stařeček dostal trochu strach a na Hostýn se mu nechtělo. Všelijak se vymlouval, ale cizinec do něho mluvil a mluvil, až si stařeček natáhl boty, vzal do ruky hůl a hned se dali na cestu.

Na Hostýn to bylo kus cesty. Cizí pán celou dobu neřekl ani slovo. Stařeček také mlčel a jen hosta po straně pozoroval. Když došli na sám kopec, zastavili se u jednoho keře. Černokněžník klekl na zem a keř oběma rukama požehnal. Tu se pod keřem objevila černá díra, za ní se černala nějaká černá chodba a z ní jako by vycházel chlad. Sadil vyvaloval oči! Až teď teprve cizinec promluvil a povídal:

„Nic se nebojte a vlezte do té díry.” Pobízel ho rukou, aby se tam spustil. „A doneste odtud všechno, co tam najdete. Rozdělíme se na polovic.”

Sadil stál na místě jako přibitý, vzdychal a potil se strachy. Černokněžník ho pobízel znovu a ještě jednou a už se zle kabonil.

„Co se bojíš?“ dorážel na něho. Vzal stařečka za rameno a strkal ho do díry. „Běž a budeš bohatý.“

Tu se mu Sadil najednou vytrhl, vzal nohy na ramena a běžel zpátky domů.

Ale mnohokrát si na tu cestu s černokněžníkem vzpomněl a vrtalo mu v hlavě, co tam asi bylo za bohatství. Škoda, že se tenkrát tolik bál. Možná si mohl žít až do smrti bez starostí.

<http://majovyhonzik.wordpress.com/2011/09/09/svaty-hostyn-co-o-nem-rikaji-povesti/>

14. SLOVO UČITELŮM

Vážené paní učitelky, vážení páni učitelé, vážené čtenářky a čtenáři,

do rukou se Vám dostává metodický materiál, který vznikl v rámci projektu Rozvoj a zvyšování kvality ve vzdělávání Zlínského kraje. Je zcela původním dílem těch z Vás, které se rozhodly podělit s ostatními o to nejcennější, co získaly v průběhu let poctivou učitelskou prací – o „dobrou praxi“. Autorský kolektiv Vašich kolegyň při výběru textů a přípravě úkolů vycházel ze skutečnosti, že na 1. stupni základních škol Zlínského kraje schází zdroj, z něhož by bylo možné čerpat pro výuku reálií kraje a zároveň jím rozvíjet čtenářskou gramotnost. Jaká byla teoretická východiska jejich práce?

Každý člověk se rodí do nějaké kultury. Jako dítě vyrůstá ve společnosti jiných lidí, která mu tuto kulturu zprostředkovává například nabízenými hračkami, hrami, osvojovaným jazykem a normami a hodnotami, které jsou v daném společenství platné. Dítě přejímá ty prvky, které mu jeho okolí (rodina, město, region, stát) z kultury, jež ho bezprostředně obklopuje, zprostředkovává. S kulturou se seznamuje členstvím v různých skupinách, kde se učí, které vzorce chování jsou v konkrétní skupině vhodné a které naopak nejsou přípustné a jaké hodnoty a normy ve skupině platí. Takto se s kulturou seznamuje v procesu akulturace, kdy se na danou kulturu adaptuje produkci i reprodukci sociálního chování, účasti v dané kultuře a podílem na jejím formování.

Kultura je vše, co v daném prostoru člověk jako účastník na společenském dění vytvořil, „*a tedy to, co v konečném důsledku lidi spojuje a utváří z nich lidské společenství sdílející společné hodnoty, normy, poznání, jazyk, významy atd.*“ (Kolláriková&Pupala, 2001, s. 263). Gramotnost vždy odrážela a stále odráží kulturu a tradice konkrétní společnosti (Wildová, 2005). Škola ve vědomém předávání stanoveného kurikula žákům soustřeďuje a zprostředkovává hlavně ty prvky kultury, které jsou v daném kulturním prostoru obvyklé a všeobecně přijímané. Proto se sociokulturní faktory, odvozené např. z ústních či literárních tradic (případně odrážející rozdíly mezi zemědělsky a průmyslově orientovaným prostředím) často dostávají do konfliktu s očekáváními, která mají žáci naplňovat ve školním prostředí. Konflikty mezi hodnotami domácího a školního prostředí překážejí rozvoji gramotnosti a akademického úspěchu mnoha dětí (Harris, 2003). Sdílení hodnot je tedy možné mezi generacemi zabezpečit kulturně relevantním kurikulem, kdy se hodnoty v nové generaci uplatňují v původní podobě, anebo se mění. Schopnost člověka se postupně účastnit užívání všech prvků kultury a chápat jejich podstatu, tedy **kulturní gramotnost** člověka, by se měla stát cílovou kategorií školního vzdělávání (Kolláriková & Pupala, 2001).

Původně se pojmem gramotnost rozumělo osvojení elementárních komunikačních dovedností čtení a psaní (postupně se k těmto dovednostem přidalo také počítání). Gramotný člověk byl chápán jako „*takový, který umí číst a psát, ngramotný to neumí*“ (Rabušicová, 2002, s. 15). Ngramotnost byla spojována hlavně s rozvojovými zeměmi a v ekonomických státech, tedy i u nás, tento problém od 50. let 20. století v podstatě neexistoval, tedy nebyl důležitý ani pro pedagogickou vědu. Dnes bychom člověka bez osvojené dovednosti čtení a psaní označili za analfabeta – je tedy jasné, že toto vymezení ngramotnosti již přestalo být pro určité socio-ekonomické podmínky, včetně těch, které panují v České republice, aktuální (Doležalová, 2009). Od pravděpodobně nejznámější a nerozšířenější původní definice z roku 1958, kterou přijalo na svém 10. zasedání Valné shromáždění UNESCO („*Gramotný člověk je takový, který umí s porozuměním přečíst a napsat krátký jednoduchý výrok ze svého každodenního*

života“¹ (UNESCO in Rabušicová 2002, s. 15)), se tedy v dalších dvou desetiletích hledala pro definování pojmu formulace, která by ještě výstižněji tento jev popisovala. Proto došlo zejména v 2. polovině 20. století v definování a chápání pojmu gramotnost k dramatickým změnám.

V 70. letech minulého století se na gramotnost začalo stále více nahlížet nejen ve spojení s žáky ve školách, tedy s dětmi, ale také s dospělými. Výzkumy provedené např. v Kanadě, USA, Austrálii či Velké Británii totiž prokázaly, že jisté procento dospělé populace sice ovládá techniku čtení, nicméně nedokáže tuto dovednost prakticky v reálném životě využívat (neorientuje se v návodech k montáži či k použití přístrojů, nerozumí obsahům příbalových letáků u léčiv, nevyhledá spoj v jízdním řádu apod.). Popisovaný jev začal být označován jako **funkční negramotnost**, čímž terminologie reagovala na nutnost odlišit neschopnost efektivně využívat psané texty v běžném životě od naprosté neschopnosti číst a psát, tedy od negramotnosti v původním slova smyslu. V 80. letech 20. století v hospodářsky vyspělých zemích, kde je vyžadována náročnější a bohatěji strukturovaná gramotnost, již hovoří o **funkční gramotnosti** (*functionalliteracy*)² označující „*vybavenost člověka pro realizaci různých aktivit potřebných pro život v současné civilizaci*“ (Průcha, Mareš, & Walterová, 2001). Tato gramotnost zahrnuje dovednosti v oblasti literární, dokumentové a numerické; člověk, je-li funkčně gramotný, dokáže kromě čtení složitějšího textu chápat jeho význam, vyplnit formulář, rozumět grafům a tabulkám apod.

Počátkem 90. let 20. století se začala v České republice realizovat plošná šetření vědomostí a dovedností žáků. Česká republika se tehdy stala členem IEA – Mezinárodní asociace pro hodnocení výsledků ve vzdělávání. V roce 1995 na základních i středních školách proběhl výzkum TIMSS, k jehož zopakování došlo v roce 1999. V roce 1995 byl realizován také první výzkum čtenářské gramotnosti (RLS), který byl pak upraven a v podstatě zopakován ve výzkumu PIRLS (2001). Problematikou gramotnosti se zabývá mnoho odborníků jak v českém, tak v mezinárodním prostředí. Pravidelně jsou publikovány výsledky výzkumů PISA (2000, 2003, 2006, 2009, 2012), PIRLS a TIMSS (2001, 2006, 2011), či SIALS (1998) a PIAAC (2013). V rámci projektu Rozvoj a zvyšování kvality ve vzdělávání Zlínského kraje bylo také provedeno několik běhů testování žáků; s výsledky je ovšem nutno dále pracovat a zohledňovat je při plánování a realizaci následné výuky.

Je jisté, že exploze v oblasti komunikačních technologií i technologická revoluce dnes vyžadují jinou, novou kvalitu gramotnosti (Wildová, 2005). Ačkoli mnozí odborníci nahlíží na práci s informacemi (tzn. jejich získávání a zpracovávání) jako na stěžejní pro život ve 21. století, je čtení stále považováno za základní prostředek, který může napomoci k orientaci v základních životních situacích a k motivaci pro další sebevzdělávání.

V období školního vzdělávání se člověk častěji než v běžném životě setká se čtením souvislého textu; dospělý v takovém textu a mnohdy i v textech nesouvislých (grafy, schémata, tabulky apod.) spíše jen vyhledává určité informace. Předměty, v nichž ve škole probíhá výuka gramotnosti, jsou čistým příkladem toho, co je v rámci určité kulturní orientace sdělováno skrz jazyk, hodnoty, významy, přesvědčení, rituály a preference. Texty jsou voleny na základě určité kultury a předpokládají znalost kulturního kontextu. Často se však úloha,

¹ Prvek porozumění považuje za podstatný také Švec, který gramotnost definuje jako „*schopnost číst a psát s porozumením; obsahuje zvyčajne aj schopnosť vykonávať jednoduché aritmetické kalkulácie (počty)*“ (Švec, 2008).

² Základních gramotnostních dovedností nabýváme obvykle v období **pregramotnosti** (*pre-literacy*), tedy mezi 1. rokem života a koncem docházky do mateřské školy. Toto období lze označit také jako etapu **počáteční čtenářské gramotnosti** (*initialreadingliteracy*), toto označení však Švrčková a Metelková Svobodová (2010) chápou pouze jako administrativní a argumentují tím, že počátky gramotnosti vznikají souběžně s osvojováním mluvené řeči, tedy mnohem dříve, než dítě vstoupí do školy. V období školní docházky jako takové pak dochází k rozvoji gramotnostních dovedností na úrovni základní gramotnosti (**basic literacy**), která se od 15 let věku jedince mění v gramotnost funkční neboli gramotnost dospělých (**functionalliteracy**).

kterou předchozí znalost hraje v porozumění textu, zohledňuje méně. Proto by se škola měla více zaměřovat na nemechanické čtení, které povede při práci s různými typy textů k osvojování schopnosti vyhledat v nich potřebné informace, vybírat z nich ty, které jsou nejdůležitější, uvažovat o nich, syntetizovat je a hodnotit je (Metelková Svobodová & Švrčková, 2010).

Čtenář při porozumění textu využívá sociálně, kulturně a historicky konstruované nástroje, tedy jazyk a předchozí znalost prostředí (Wertsch 1991, in Garth-McCullough 2008). Podle Vygotského teorie (1978) jsou pak vyšší mentální funkce (myšlení, záměrná pozornost, logická paměť) závislé na společenském životě jednotlivců. Nástroje a symboly tedy zprostředkovávají lidské jednání na základě sociálních a individuálních plánů, což žákům napomáhá užívat jejich konkrétní zkušenost při interpretaci a porozumění textu.

Kladný vztah mezi předchozí znalostí obsahu a porozuměním byl zjištěn již před více než 30 lety³. Ačkoli žáci ve snaze porozumět textu často využívají znalosti společenského a kulturního prostředí, nebývá tato znalost zohledňována v materiálech, z nichž čtou. Je přitom významným činitelem, který zprostředkovává proces porozumění. Žáci s dobrou znalostí vlastní kultury vykazují ve výzkumech lepší výsledky v porozumění textu než žáci, jejichž úroveň čtenářských dovedností je vysoká, avšak vlastní kulturu příliš neznají (Garth-McCullough, 2008). Lze tedy s ohledem na zjištěné výsledky předpokládat, že ti žáci, kteří se lépe orientují v hodnotách, historii, zvycích a výrazech typických pro vlastní kulturní prostředí, jsou schopni vytvářet vhodné interpretace také tehdy, pokud se kulturní kontext změní.

Žáci se cítí mnohem více zapojeni a lépe se identifikují s kontextem obsahu textu, objevují-li v materiálech používaných při výuce prvky jejich lokální kultury (Tomlinson 1998, in Erten&Razi 2009). Tyto výzkumné nálezy vytvářejí oporu pro vznik materiálu, který držíte v rukou.

Každá část materiálu obsahuje texty zaměřené na některou z významných památek, přírodních útvarů či osobností, kterými se Zlínský kraj pyšní. Na texty navazují úkoly pro žáky – materiály tedy mohou být využívány i jako pracovní listy. Uvedené texty a úkoly jsou vhodné pro žáky 1. stupně ZŠ. Záleží na učiteli, jak je rozdělí do jednotlivých ročníků. Pro žáky 4. a 5. ročníku doporučujeme vyhledávat informace v encyklopediích, informačních materiálech a na webových stránkách.

Texty jsou zároveň doplněny o metodický pokyn, který má usnadnit jejich začlenění do výuky. Autorskému kolektivu je však jasné, že konečnou podobu realizaci témat dáte společně se svými žáky právě Vy, učitelé.

Přejeme Vám tedy, aby se Vám s materiálem dobře pracovalo, byl pro Vás užitečný a obohatil výuku nejen Vám, ale zejména Vašim žákům.

Autorky:

Jandásková Eva, Mgr. (kapitola č. 6)
Petrášová Monika, Bc. (kapitola č. 4, 8)
Povýšilová Pavla, Mgr. (kapitola č. 11, 12)
Rozsypalová Martina, Mgr. (kapitola č. 14)
Vargová Zdenka, Mgr. (kapitola č. 9)

Jurigová Hana, Mgr. (kapitola č. 1, 3, 7)
Pindáková Iva, Mgr. (kapitola č. 10, 13)
Proislová Ludmila, Mgr. (kapitola č. 5)
Spáčilová Vladislava, Mgr. (kapitola č. 2)

³Garth-McCulloughová (2008) odkazuje v této souvislosti na různé autory (Anderson a Freebody (1981), Bransford a Johnson (1972), Chiesi a kol. (1979) a Voss, Vesonder a Spilich (1980)).

15. DOPORUČENÍ PRO UČITELE

Další náměty a řešení úkolů:

Kapitola č. 4 Radhošť:

Trochu počítání s Jindrou a Lukášem

Tabulky s řešením a bodovým ziskem za jednotlivé úlohy. (Mohou kontrolovat skupiny, ale také učitel sám).

Číslo příkladu	Příklad (někdy je více variant)	Řešení – výsledek	Bodový zisk za správné řešení
1.	$352 - 28$	324 km	3
2.	$2 \cdot 60 + 5$	125 s	5
3.	$2 \cdot (4 + 6)$	20 km	7
4.	$4\,000 - (1\,300 + 2\,200 + 315)$	185 km	7
5.	$1\,323 - 1\,129$	o 194 m	4
6.	$1\,020 - 620$	400 m	4
7.	$3 \cdot 90 + 50$	320 Kč	7
8.	$1925 - 1900$	o 25 let	3

Sirotek z Radhoště:

- sestavit osnovu vyprávění
- ke každé části pověsti nakreslit vhodný obrázek (ilustraci)
- vyprávět pověst podle obrázkové osnovy
- rozstříhané části příběhu nalepit na papír a doplnit ilustracemi
- přímou řeč Michálka (vyprávění hradnímu pánovi) přečíst různým způsobem:
 - ustrašeně** (Michálek měl strach, při vyprávění si stále vzpomíná, jak v podzemí plakal...)
 - vyrovnaně** (Michálek si uvědomoval, že strýc byl ve složité situaci a teď už se na něj nezlobí, vše se přece v dobré obrátilo)
 - dobrodružně** (Michálek sice věděl, že se bál, ale teď si uvědomil, že to vlastně bylo velké dobrodružství a on je pro ostatní hrdina)
- rozhovor s dětmi, jak by se asi cítily ony v situaci Michálka opuštěného v podzemí.

Radegast

Text z obrázku:

Radegast byl staroslovanský pohanský bůh. Jeho socha stála podle pověsti na vrcholu Radhoště. Původně byla prý z ryzího zlata, s korunou na hlavě a vypadala trochu jinak, než ji známe dnes. Po svém příchodu na Radhošť nechali Cyril a Metoděj sochu jako symbol pohanství povalit, ale lidé na ni nezapomněli. V roce 1931 ji znovu vytvořil akademický sochař Albín Polášek. Protože socha venku trpěla povětrnostními vlivy, dokonce do ní i udeřil blesk, byla z Radhoště odvezena na radnici do Frenštátu a na její místo postavena replika sochy, kterou vyrobili Jan Sobek a Miroslav Zubíček v Leskovci u Vsetína.

Správné odpovědi

1. Staroslovanský pohanský bůh se jmenoval **Radegast**.
2. Jeho socha stála podle pověsti **na vrcholu Radhoště**.
3. Původně byla na její hlavě **koruna**.
4. Socha byla prý kdysi zhotovena z **ryzího zlata**.
5. Kdo nechal povalit původní sochu? **Cyril a Metoděj**.
6. Proč asi? **Byla pro ně symbolem pohanství, oni šířili křesťanství.**
7. Co je napsáno na podstavci sochy? **RADHOST**.
8. Kdo vyrobil repliku sochy Albína Poláška?
9. **Jan Sobek a Miroslav Zubíček.**

Kapitola č. 8. Kroměříž:

Šifra: RYMICE

Pracovní list č. 1:

1. Do které oblasti patří město Kroměříž? Haná
 2. Na které řece leží město Kroměříž? Morava
 3. Kdy koupil biskup Jan zvaný Břichatý město Kroměříž? r. 1110
 4. Jak se jmenuje zahrada s labyrintem? Květná
 5. Který je správný název zahrady u zámku? Podzámecká
 6. Cestu našla Hanka.
 7. Na kolonádě je umístěno 44 soch a 46 bust. $44 + 46 + 140 = 230$ m
 8. Patří všechna náměstí k městu Kroměříž? Nepatří – Bat'ovo, Václavské
 9. Na kterém náměstí je radnice? Velké náměstí
 10. Jaký název měla dříve Květná zahrada? Libosad
 11. Proč se říká městu Hanácké Athény? Centrum vzdělanosti v této oblasti
 12. Kolik schodů má zámecké věž? 204 schodů, CCVI,
 13. Jak byla přejmenována Velká jídelna po zasedání ústavodárného říšského sněmu v roce 1848 -1849? Sněmovní sál
 14. Najdi na mapě další zámky v blízkém okolí Kroměříže. Chropyně, Holešov, Bystřice pod Hostýnem
 15. Severovýchodně od Kroměříže je známé poutní místo. Svatý Hostýn
- Úkoly z textu:
- Proč se daří v této oblasti obilí?
- Je zde úrodná půda Hornomoravského úvalu.
- Které obilniny se tu asi mlely?
- Pšenice, žito, ječmen.
- Tajenka: JEČMÍNEK

Pracovní list č. 3

1. Obrázek ječmene
2.

moudře – hloupě	tichou – hlučnou
chválili – pomlouvali (kritizovali)	milovala – nenáviděla
bohaté – chudé	hodná – zlá
špatně – dobře	mlč – křič
3. Pověst se váže ke Chropyni. Nedaleko je město Kroměříž.
5. OTA II. Černý

Kapitola č. 9. Luhačovice:

Texty lze využívat i samostatně, například konec první třídy, nebo začátek druhé třídy jen JAK TO ZAČALO, bez použití pracovního listu. Místo něj propojit s PRV a povídáním o Praze, o zdraví a nemocech, seznámení s prací s mapou a internetem.

Celá práce je určena především do třetího ročníku (i čtvrtého ročníku), kdy by měli žáci již zvládnout čtení s porozuměním a také jsou schopni plnit zadané úkoly na pracovních listech.

PL č. 1

1. Luhačovice leží na Moravě, v jihovýchodní části Zlínského kraje.
2. Vzdálenost z Prahy do Luhačovic (vlakem) je 354 km
Vzdálenost z bydliště žáků - ?
3. Vlak projede tato města – Kolín, Pardubice, Choceň, Ústí nad Orlicí, Česká Třebová, Zábřeh, Přerov, Hulín, Staré Město, Uherské Hradiště
4. Cesta přímého spoje může být různá, v roce **2014** cesta přímým rychlíkem trvala 4 hodiny 47 minut
Cena plného jízdného byla 478Kč + poloviční 239Kč = 717 Kč

PL č. 2

1. **Věhlas** = sláva
Džungle = v původním smyslu hustý tropický prales nedotčený lidskou činností, jako metafora = nepřehledná změť, poměry, ve kterých se nikdo nevyzná
Halekali = volali (na Valašsku z kopce na kopec)
Vespolek = společně
Libozvučné = příjemně znějící
2. V roce 2014 uplynulo od vzniku Luhačovic 602 let, městem jsou 78 let

PL č. 3 Ve čtyřsměrce jsou města – Praha, Děčín, Brno, Zlín, Opava, Tábor, Přerov, Sokolov

Recept	Vincentka
Doplň název	Aloiska
Vypočítaný název	Ottovka
Ukrytý název	MUDr. Františka Šťastného
Čtyřsměrka	Amandka
Kalendář ti poradí	Jaroslava

PL č. 4

	ANO	NE
Jan Amos Komenský	1592-1670	ne
Leoš Janáček	ano	1854-1928
Božena Němcová	1820-1862	ne
Antonín Dvořák	1841-1904	ne
Václav Havel	1936-2011	ne
Tomáš Garrigue Masaryk	ano	1850-1937
Václav Havel	ano	1911-1976
Tomáš Baťa - starší	ano	1876-1932

Kapitola č. 10. Zlín:

Po přečtení textu o Tomáši Baťovi žáci plní dané úkoly.

Třetí úkol lze propojit i s výtvarnou výchovou – namaluj logo „své“ firmy“ apod.

K textu Baťovo podnikání jsou připraveny otázky (devět – jako číslice na konci „baťových cen“) a další náměty pro práci.

Kapitola č. 11. ZOO:

Všechny texty jsou zaměřeny na zvířata.

Uhodni hádanky, vylušti křížovku a tajenku dopiš do následující věty.

Žáci čtou text, luští hádanky, doplňují slova do křížovky a vyluštěnou tajenku dopíší do připravené věty:

Zlínská zoologická zahrada je nejnavštěvovanějším turistickým místem celé Moravy.

Učitel si může připravit obrázky zvířat, která se vyplňují do křížovky.

Řešení křížovky:

1.						Z	E	B	R	A	
2.				K		L	O	K	A	N	
3.		D	E	L	F	Í	N				
4.	L	A	CH	T	A	N					
5.						S	L	O	N		
6.				D	I	K	O	B	R	A	Z
7.					P	Á	V				

Podle textu hádanek žáci rozhodnou správné odpovědi v dalším úkolu.

Žáci mohou vymýšlet další hádanky pro své spolužáky.

Přečti si text.

Čtení textu s porozuměním – podle textu zakroužkují žáci z nabídky správnou možnost.

1b), 2c), 3a)

Rozšifruj názvy zvířat a napiš do sešitu.

Podle čísel žáci čtou slabiky a spojují je do slov:

1 – 3 žirafa, 4 – 6 opice, 7 – 8 tuleň, 9 – 10 zebra, 11 – 12 velbloud, 13 – 15 papoušek, 16 – 17 želva, 18 – 20 gorila.

Názvy zvířat lze využít k přepisu, k poskládání dle abecedy, určení počtu slabik ve slově, k tvorbě vět apod.

Najdi ve větách ukrytá zvířata. Zvíře, které se chová v ZOO, barevně označ. Název napiš na linku za větou.

Žáci rozlišují, která zvířata se chovají v zoologických zahradách a která žijí volně. Mohou daná zvířata zařadit do skupin. Najdou i jedno pohádkové zvíře.

Hanka prosí mámu o zmrzlinu.

kapr

Přijed' na mou chalupu do Lešné, navštívíme zoo.

moucha

Má taky hračku Kačka?

kukačka

Eriko, sed' rovně!

kos

Nezapomeň koupit ty granule, co mu chutnaly.

tygr

Ondra koupil pět rohlíků.

drak

V Praze bratři vystoupili.

zebra

Jdi k obrazu, sundej ho a dones mi ho.

dikobraz

5.

krokodýl			vrána			páv		veverka			žralok		rys
v	r	a	m	z	ž	s	j	z	k	p	k	z	t
r			o	m	e	y	e	e	r	š	r	a	y
a			t	i	l	s	l	b	á	t	t	j	g
b			ý	j	v	e	e	r	v	r	e	í	r
e			l	e	a	l	n	a	a	o	k	c	
c										s			
m			d	s	t	o	s	ž		p	j	u	k
y			a	l	u	v	r	i	k	a	e	ž	o
š			t	e	č	n	n	r	o	v	ž	o	l
			e	p	ň	c	k	a	z	i	e	v	k
k			l	ý	á	e	a	f	a	á	k	k	a
				š	k			a	n	n		a	n
velbloud			ještěrka			opice		ropucha			lev		kos

V tomto úkolu je text ke čtení i v jiném směru.

Úkoly k tomuto úkolu mohou být plněny ve vzdělávacích oblastech Jazyk a jazyková komunikace, Informační a komunikační technologie, Člověk a jeho svět, popř. Umění a kultura.

Vstupné do ZOO Zlín

Čtení z tabulky, čtení s porozuměním a plnění daných úkolů.

Přečti si návštěvní řád ZOO a rozhodni:

Na internetové stránce: <http://www.zoozlin.eu/navstevni-rad> si žáci přečtou návštěvní řád a poté rozhodnou správnou odpověď. Návštěvní řád může pedagog i vytisknout a předložit žákům.

Najdi části vět, které k sobě patří.

Věty v uvedené tabulce jsou určeny k rozstříhání. Rozstříhané věty žáci skládají k sobě – čtení s porozuměním. Složené věty lze využít také k přepisu a k procvičování probraných gramatických jevů (slovní druhy, základní skladební dvojice, určování kategorií podstatných, přídavných jmen, sloves apod.)

Čti z grafů.

Z prvního grafu žáci určují počet žáků z jednotlivých tříd, kteří jeli na školní výlet. V úkolu musí vypočítat, kolika autobusy tito žáci jeli, když v autobusu může jet nanejvýš 45 osob.

V dalším cvičení žáci určují, který graf, ze dvou předložených k danému obrázku, je správný.

Zvířata v příslovích.

Tabulky s šesti příslovími jsou určené k rozstříhání. K přísloví žáci hledají jeho vysvětlení a obrázek příslušného zvířete. Tabulky lze před rozstříháním zalaminovat.

Obrázky k přísloví si mohou žáci nakreslit ve výtvarné výchově.

Dopis kamarádce

Pomocí otázek žáci s textem dále pracují - hledají daná slova, věty, oddělují slova, opravují popletená slova ve větách, hledají přirovnání, slova opačná, pracují s kalendářem, při odpovědích na poslední tři otázky si musí vyhledat správné odpovědi, zamyslet se nad obsahem textu atd. Při počítání s letopočtem žáci využijí znalosti z matematiky.

Text Dopis kamarádce lze využít v hodinách českého jazyka při komunikační a slohové výchově, při jazykové výchově i literární výchově (čtení textu, čtení s porozuměním, čtení a psaní cizích slov, práce s textem – např. počet slov ve větě, slovní druhy, určování mluvnických kategorií, základní skladební dvojice, vyhledávání, psaní dopisu atd.).

16. LITERATURA

Publikace:

- Bauer, J. (2004). *Magická místa Čech a Moravy*. Brno: MOBA.
- Březinová, I., & Starý, M. (2002). *Velká dětská encyklopedie*. Praha: Fragment.
- Cílek, V. (2013). *Krajiny domova*. Praha: Albatros.
- David, P., & Soukup, V. (2003). *50 výletů na rozhledny*. Praha: Euromedia Group, k.s. – Ikar.
- Koktavá, P., & Pitrunová, Z. (2013). *Kam v ČR. Poutní místa a duchovní památky*. Brno: CPress.
- Kolbinger, D., & Hradilová, L. (2011). *Čerňava. Bystřice pod Hostýnem: Zpravodaj města Bystřice pod Hostýnem*.
- Kopecký, J., Patočka, J., & Kyrášek, J. (1957). *Jan Amos Komenský*. Praha: SPN.
- Kumpera, J. (1992). *Jan Amos Komenský*. Ostrava – Praha.
- Miškovský, P. (2004). *Naše rozhledny*. Praha: Dokořán
- Molnár, A., & Rejchrtová, N. (1987). *Jan Amos Komenský o sobě*. Praha.
- Pohorecký, V. (2007). *Tipy na výlety Po rozhlednách a starých hradech (5)*. Praha: Radioservis, a. s
- Polášek, J., & Polášková, J. (2013). *Pověsti svatohostýnské, Hukvaldy – Dobrá. Havířov: Miroslav Bitter – Putujeme*.
- Polášková, J., & Polášek, J. (2008). *Z úst do úst: Pověsti z památného Radhoště a jeho okolí (Radhošťské pověsti)*. Dobrá: Nakladatelství a tiskárna Radim Mohyla-Beatrix.
- Sovadina Thébický, F. (1936). *Kyticka pověstí z Holešovska a Bystřicka*. Holešov.
- Šnajdarová, M. a kol. (2010). *Památné stromy Zlínského kraje*. Zlín.
- Štekl, J. (2013). *333 výletů po rozhlednách Čech, Moravy a Slezska na kole pěšky, vlakem lanovkou i tramvají*. Plzeň: Vydavatelství CYKLOKNIHY s.r.o.
- Vavřínek, V. (2013). *Cyril a Metoděj mezi Konstantinopolí a Římem*. Praha: Vyšehrad.
- Wenig, A. (2013). *Moravskoslezské pověsti*. Praha: Garamond.
- Žáček, J., & Faltus, J. (2002). *Žáčkova encyklopedie pro žáčky*. Praha: Albatros nakladatelství, a.s.

Elektronické zdroje:

- ArcČR 500. ARCDATA PRAHA [online]. 2014 [cit. 2014-10-14]. Dostupné z: <http://www.arcdata.cz/produkty-a-sluzby/geograficka-data/arccr-500/> vytvořeno v programu: ArcMap 10.1
- cs.wikipedia.org/wiki/Velehradskýklášter
- <http://beskydy.org/radhost/>
- http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Flower_Garden_Kromeriz.jpg
- http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Skanzen_Rymice_-_Domkarska_usedlost_Potuckovo.JPG
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Radegast>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Radho%C5%A1%C5%A5>
- <http://majovyhonzik.wordpress.com/2011/09/09/svaty-hostyn-co-o-nem-rikaji-povesti/>
- <http://majovyhonzik.wordpress.com/2011/09/09/svaty-hostyn-vyznamne-poutni-misto-majak-moravykelske-hradiste/>
- <http://pixabay.com/cs/havran-vr%C3%A1na-%C5%A1ed%C3%A1-%C4%8Dern%C3%A1-147530/>

<http://stromroku.cz/>
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/20/The_Buchlov_Castle.jpg
<http://www.clker.com/clipart-13235.html>
<http://www.clker.com/clipart-23369.html>
<http://www.clker.com/clipart-american-robin.html>
<http://www.clker.com/clipart-coloring-book-giraffe.html>
<http://www.clker.com/clipart-elephant--2.html>
<http://www.clker.com/clipart-horses.html>
<http://www.clker.com/clipart-rhinoceros-1.html>
<http://www.clker.com/clipart-running-horse-2.html>
<http://www.clker.com/clipart-seal-with-ball.html>
<http://www.farnostvelehrad.cz/>
<http://www.hostetin.cz/jablecne-slavnosti/ds-1031>
<http://www.kr-zlinsky.cz/publikace-pamatne-stromy-zlinskeho-kraje-cl-2132.html>
http://www.obecslavkov.cz/hruska/hruska_letak.pdf
<http://www.turistika.cz/mista/radhost>
<http://www.valasskedediny.cz/historie-kraje.html>
<https://www.google.cz/search?q=radho%C5%A1%C5%A5&biw=1366&bih=650&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=x4UVVNzKB-bG7AavhoGADg&sqi=2&ved=0CC0QsAQ>
Mapa Radhoště: <http://www.mapy.cz/turisticka?x=18.2394427&y=49.4909573&z=12&q=pustevny>
www.azz.cz
www.hrad-buchlov.cz/
www.maticevelehradska.cz/
www.muzeum-km.cz a informační materiál Muzea Kroměřížska
www.velehrad.cz/
www.velehrad.eu/dny-lidi-dobre-vule/program (osobní návštěva velehradské baziliky)
http://cs.wikipedia.org/wiki/Alb%C3%ADn_Pol%C3%A1%C5%A1ek

Poznámka: tato publikace neprošla jazykovou úpravou.